

**T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı**

**KASTEN ÖLDÜRME SUÇU NEDENİYLE CEZA İNFAZ
KURUMUNDA BULUNAN ERKEK HÜKÜMLÜLER İLE
SUÇ GEÇMİŞİ OLMAYAN ERKEK BİREYLERİN
DÜRTÜSELLİK, DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ
VE EMPATİK EĞİLİMLER AÇISINDAN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Bahar KOÇAK

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hanife YILMAZ ÇENGEL

İstanbul - 2025

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Bahar KOÇAK

Tezin Dili : Türkçe

Tezin Adı : Kasten Öldürme Suçu Nedeniyle Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Erkek Hükümlüler ile Suç Geçmiş Olmayan Erkek Bireylerin Dürtüsellik, Duygu Düzenleme Becerileri ve Empatik Eğilimler Açısından Karşılaştırılması

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Psikoloji

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 03.06.2025

Sayfa Sayısı : 133

Tez : Dr. Öğr. Üyesi Hanife YILMAZ ÇENGEL

Danışmanları

Dizin Terimleri : Hükümlü, Suç, Kasten Öldürme, Dürtüsellik, Duygu Düzenleme Becerileri, Empatik Eğilim

Türkçe Özet : Bu araştırma, kasten öldürme suçundan hüküm giymiş bireylerin ve suç geçmişi olmayan bireylerin dürtüsellik, duygu düzenleme becerileri ve empatik eğilim düzeylerini karşılaştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Suç davranışının altında yatan süreçlerin anlaşılmasına katkı sağlamak hedeflenmiştir. Dürtüsellik, duyguları düzenleme becerisi ve empatik eğilim gibi özelliklerin, suç davranışıyla nasıl ilişkilendiği incelenmiştir. Ayrıca, hükümlü ve suç geçmişi olmayan kişiler arasındaki demografik değişkenlerdeki ilişkiyi görmek amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Dağıtım Listesi : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İmzası

Bahar KOÇAK

**T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı**

**KASTEN ÖLDÜRME SUÇU NEDENİYLE CEZA İNFAZ
KURUMUNDA BULUNAN ERKEK HÜKÜMLÜLER İLE
SUÇ GEÇMİŞİ OLMAYAN ERKEK BİREYLERİN
DÜRTÜSELLİK, DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ
VE EMPATİK EĞİLİMLER AÇISINDAN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Bahar KOÇAK

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hanife YILMAZ ÇENGEL

İstanbul - 2025

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Bahar KOÇAK

.../.../2025

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bahar KOÇAK'ın kasten öldürme suçu nedeniyle ceza infaz kurumunda bulunan erkek hükümlüler ile suç geçmişi olmayan erkek bireylerin dürtüsellik, duygu düzenleme becerileri ve empatik eğilimler açısından karşılaştırılması adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji anabilim dalı, Klinik Psikoloji bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Alişan Burak YAŞAR

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Hanife YILMAZ ÇENGEL
(Danışman)

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2025

İmzası

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırma, kasten öldürme suçu nedeniyle ceza infaz kurumunda bulunan erkek hükümlüler ile suç geçmişi olmayan erkek bireylerin dürtüsellik, duygu düzenleme becerileri ve empatik eğilimler açısından karşılaştırılmasını amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında, katılımcılara Barratt Dürtüsellik Ölçeği Kısa Formu (BIS-11-KF), Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği (DDBÖ) ve Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ) uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini, Marmara 3 No'lu ve Marmara 7 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan 150 hükümlü ile suç geçmişi olmayan 140 birey oluşturmuştur. Psikiyatrik tanıya sahip 46 katılımcının verisi elendikten sonra analizler 120 hükümlü ve 124 kontrol grubu katılımcısı ile yürütülmüştür. Veriler ceza infaz kurumu grubunda yüz yüze görüşmelerle, kontrol grubunda ise çevrimiçi olarak toplanmıştır. Analizlerde SPSS-25 programı kullanılmış; grup karşılaştırmaları için parametrik ve parametrik olmayan testler ile korelasyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, hükümlü grubunun motor dürtüsellik düzeyleri anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca suç geçmişi olmayan bireylerin duygu düzenleme becerileri puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Empatik eğilim puanlarında ise iki grup arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Hükümlü grubunda dürtüsellik ile duygu düzenleme ve empatik eğilim arasında negatif yönlü, duygu düzenleme ile empatik eğilim arasında ise pozitif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Benzer şekilde kontrol grubunda da dürtüsellik ile duygu düzenleme becerileri ve empatik eğilim arasında anlamlı negatif bir ilişki gözlemlenmiştir. Araştırmada duygu düzenleme becerileri, dürtüsellik ve empatik eğilim puanlarının bazı sosyo-demografik değişkenler (eğitim düzeyi, medeni durum, gelir düzeyi, aile üyeleriyle ilişki, madde kullanımı gibi) açısından farklılaştığı gözlemlenmiştir. Bulgular, ilgili literatür ışığında tartışılmış; çalışmanın sınırlılıkları ve gelecek araştırmalar için öneriler sunulmuştur. Sonuçlar, ilgili literatür çerçevesinde ele alınarak yorumlanmış, çalışmanın sınırlılıkları tartışılmış ve gelecekteki araştırmalar için çıkarımlarda bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hükümlü, suç, kasten öldürme, dürtüsellik, duygu düzenleme becerileri, empatik eğilim

SUMMARY

This study aims to compare male inmates convicted of intentional homicide with males without a criminal history in terms of impulsivity, emotion regulation skills, and empathic tendencies. Participants were assessed using the Barratt Impulsiveness Scale Short Form (BIS-11-SF), the Emotion Regulation Skills Questionnaire (ERSQ), and the Empathic Tendency Scale (ETS). The sample consisted of 150 inmates from Marmara Type L Closed Penal Institutions No. 3 and No. 7 and 140 individuals with no criminal background. After excluding 46 participants with psychiatric diagnoses, the analysis was conducted with 120 inmates and 124 participants from the non-criminal group. Data collection was performed through face-to-face interviews with inmates and online platforms for the control group. Analyses were carried out using SPSS-25, including both parametric and non-parametric group comparison tests and correlation analyses. Results revealed that the inmate group had significantly higher motor impulsivity scores. Moreover, individuals with no criminal history scored significantly higher in emotion regulation. However, no significant difference was found between the two groups in terms of empathic tendency scores. In the inmate group, impulsivity showed a significant negative correlation with both emotion regulation skills and empathic tendencies, while emotion regulation was positively correlated with empathic tendencies. Similarly, a significant negative correlation between impulsivity and emotion regulation and empathic tendencies was also found in the non-criminal group. In the study, it was observed that scores on emotion regulation skills, impulsivity, and empathic tendencies varied according to certain socio-demographic variables such as educational level, marital status, income level, relationships with family members, and substance use. The findings are discussed in light of the existing literature, and the study's limitations and suggestions for future research are presented.

Keywords: Offender, crime, intentional homicide, impulsivity, emotion regulation skills, empathic tendencies.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
EKLER LİSTESİ	x
ÖNSÖZ.....	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN GENEL ESASLARI

1.1. Araştırmanın Önemi.....	3
1.2. Sınırlılıklar	3
1.3. Araştırmanın Hipotezleri.....	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	4

İKİNCİ BÖLÜM GENEL BİLGİLER

2.1. Suç Kavramı.....	6
2.1.1. Suç kavramı ile ilgili teoriler.....	6
2.2. Suçun Unsurları.....	13
2.2.1. Suçun maddi unsurları.....	13
2.2.2. Suçun manevi unsurları	14
2.2.3. Hukuka aykırılık unsuru	14
2.3. Kasten Öldürme	14
2.3.1. Türk Ceza Kanunu'na göre kasten öldürme suçuna yönelik hukuki düzenlemeler	17
2.4. Dürtüsellik.....	18
2.5. Duygu Düzenleme Becerileri.....	20
2.6. Empatik Eğilim	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	27
3.2. Araştırmanın Örneklemi.....	27
3.3. Veri Toplama Araçları	27
3.3.1. Kişisel bilgi formu.....	27
3.3.2. Barratt dürtüsellik ölçeği (BDÖ).....	28

3.3.3. Duygu düzenleme becerileri ölçeği (DDBÖ).....	28
3.3.4. Empatik eğilim ölçeği (EEÖ).....	29
3.4. Verilerin Toplanması	29
3.5. Veri Analizi.....	30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Bulgular	32
4.1.1. Betimleyici verilerin analizi	32
4.1.2. Katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının suç grubuna göre incelenmesine yönelik bulgular.....	39
4.1.3. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının demografik değişkenlere göre incelenmesine yönelik bulgular.....	41
4.1.4. Suç geçmişi olmayan katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının demografik değişkenlere göre incelenmesine yönelik bulgular	54
4.1.5. Katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik bulgular.....	62

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

5.1. BDÖ, DDBÖ ve EEÖ Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	70
5.1.1.BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının eğitim değişkenine göre incelenmesine yönelik bulguların tartışılması.....	71
5.1.2.BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının medeni durum değişkenine göre incelenmesine yönelik bulguların tartışılması.....	72
5.1.3.BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının çocuk sahibi olma değişkenine göre incelenmesine yönelik bulguların tartışılması.....	73
5.1.4.BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının gelir düzeyi değişkenine göre incelenmesine yönelik bulguların tartışılması.....	74
5.1.5.BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının aile üyeleriyle ilişki düzeyi değişkenine göre incelenmesine yönelik bulguların tartışılması.....	74
5.1.6.BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının madde kullanım değişkenine göre incelenmesine yönelik bulguların tartışılması.....	75
5.2. Katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ Puanlarının Kasten Öldürme Suçundan Hükümlü Grup ile Suç Geçmişi Olmayan Grubun Karşılaştırılmasına Yönelik Bulguların Tartışılması.....	75
5.3. Dürtüsellik, Duygu Düzenleme Becerileri ve Empatik Eğilim Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması.....	78
5.3.1. Duygu düzenleme becerisi ve dürtüsellik arasındaki ilişkinin tartışılması .	79

5.3.2. Duygu düzenleme becerisi ve empatik eğilim arasındaki ilişkinin tartışılması	81
5.3.3. Dürtüsellik ve empatik eğilim arasındaki ilişkinin tartışılması.....	83
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	85
KAYNAKÇA	91
EKLER.....	102
ÖZGEÇMİŞ.....	114

KISALTMALAR

BDÖ	: Barratt Dürtüsellik Ölçeği
BIS-11-KF	: Barratt Dürtüsellik Ölçeği Kısa Formu
DDBÖ	: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği
DSM	: Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı
EEÖ	: Empatik Eğilim Ölçeği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNODC	: Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik özellikler	32
Tablo 2. Katılımcılara ait betimleyici istatistikler	35
Tablo 3. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ için betimleyici istatistikler.....	36
Tablo 4. Suç geçmişli olmayanlarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ için betimleyici istatistikler	37
Tablo 5. BDÖ, DDBÖ ve eeö puanlarının suç grubuna göre incelenmesine yönelik bağımsız gruplar t-testi sonuçları.....	39
Tablo 6. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının eğitim durumuna göre incelenmesine yönelik tek yönlü ANOVA sonuçları.....	41
Tablo 7. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının medeni duruma göre incelenmesine yönelik bağımsız gruplar t-testi sonuçları.....	43
Tablo 8. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının çocuk durumuna göre incelenmesine yönelik bağımsız gruplar t-testi sonuçları.....	45
Tablo 9. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının aylık gelire göre incelenmesine yönelik kruskal wallis h testi sonuçları	46
Tablo 10. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve eeö puanlarının aile üyeleriyle ilişkiye göre incelenmesine yönelik kruskal wallis h testi sonuçları	48
Tablo 11. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının madde kullanımına göre incelenmesine yönelik mann whitney u testi sonuçları.....	50
Tablo 12. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının suç ile ilgili hissedilene göre incelenmesine yönelik bağımsız gruplar t-testi sonuçları.....	51
Tablo 13. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının suçun kime karşı işlendiğine göre incelenmesine yönelik mann whitney u-testi sonuçları.....	53
Tablo 14. Suç Geçmişli Olmayan Katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının eğitim durumuna göre incelenmesine yönelik mann whitney u-testi	54
Tablo 15. Suç Geçmişli Olmayan Katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının medeni duruma göre incelenmesine yönelik bağımsız gruplar t-testi	56
Tablo 16. Suç Geçmişli Olmayan Katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının çocuk durumuna göre incelenmesine yönelik mann whitney u-testi sonuçları	57
Tablo 17. Suç Geçmişli Olmayan Katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının aylık gelire göre incelenmesine yönelik kruskal wallis h testi sonuçları.....	58
Tablo 18. Suç geçmişli olmayan katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının aile üyeleriyle ilişkiye göre incelenmesine yönelik kruskal wallis h testi sonuçları	60
Tablo 19. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik pearson korelasyon analizi sonuçları	63

Tablo 20. Suç geçmişi olmayanlarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ arasındaki ilişkilerin incelenmesine yÖnelik pearson korelasyon analizi sonuçları	66
--	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Türkiye’de kasıtlı cinayetin kurbanları.....	16
---	----

EKLER LİSTESİ

EK-A: İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurul Kararı	102
EK-B: T.C. Adalet Bakanlığı Araştırma İzin Onayı.....	103
EK-C: Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	104
EK-Ç: Demografik Bilgi Formu	105
EK-D: Barrat Dürtüsellik- Kısa Formu	109
EK-E: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği	110
EK-F: Empatik Eğilim Ölçeği.....	112

ÖNSÖZ

Öncelikle, değerli bilgi ve rehberliğiyle bana destek olan tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Hanife YILMAZ ÇENGEL'e

Araştırmamın yürütülmesine izin veren Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne, tez sürecim boyunca desteğini daima hissettiğim, çalışmamın gerçekleşmesi için içtenlikle yardımcı olan Marmara Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürüm Sayın Ali Turan KARADAĞ'a, kurum ikinci müdürlerime, Marmara 3 No'lu L Tipi ve Marmara 7 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları'nın değerli müdürlerine en içten teşekkürlerimi sunarım.

Veri toplama sürecimde bilgi ve deneyimleriyle kurumlarında bana destek olan değerli meslektaşlarım Buse ULUBAŞ, Hatice SERTTAŞ, Eren Evrim POLAT, Kübra ÖZBEY'e, bu süreçte yardımcı olan infaz ve koruma memuru personele, katılım gösteren hükümlü bireylere gönülden teşekkür ederim. İş birlikleri ve verdikleri destek, bu çalışmanın hayata geçirilmesini mümkün kılmıştır.

Yüksek lisans sürecim boyunca deneyimlerini paylaşarak beni destekleyen, karşılaştığım zorluklara rağmen beni motive eden meslektaşlarım Klinik Psikolog Beste IŞIKLI, Klinik Psikolog Sena Nur YİĞİT, Klinik Psikolog Nur KIRGIN'a,

Hayat yolculuğumda yanımda olan; inançları, sevgileri ve koşulsuz destekleriyle beni her zaman ileriye taşıyan canım aileme; annem Fatma, babam Metin, ikiz kardeşim Burcu ve kardeşim Arda KOÇAK'a;

Her zaman yanımda olan, beni motive eden, stresli anlarımı hafifleten, desteğini hissettiren canım arkadaşlarıma en derin sevgilerimle teşekkür ederim.

Son olarak, nice emekle yapılan bu çalışmanın suçun ardındaki psikolojik dinamikleri aydınlatması ve biricik hayatların kararmasını önlemeye katkı sunması dileğiyle...

Sevgi ve saygılarımla,
Bahar KOÇAK

GİRİŞ

Suç ve suçluluk kavramları, insanlık tarihi boyunca her toplumda tartışmalara konu olmuş ve toplulukların en büyük sorunlarından biri olarak varlığını sürdürmüştür. Suçun ve suçlu davranışının tanımları, zamanla ve toplumsal yapıya göre değişkenlik göstermiştir. Geçmişten günümüze suç ve ceza kavramları hakkında pek çok açıklama yapılmış ve suçun nedenleriyle ilgili çeşitli teoriler öne sürülse de bu kavramların ve nedenlerinin tam anlamıyla açıklanabilmesi konusunda henüz ortak bir görüşe varılamamıştır ancak suç davranışının, çevresel etkiler, bireysel özellikler, aile yapısı, ekonomik durum, eğitim seviyesi, biyolojik faktörler gibi çeşitli unsurlarla ilişkili olabileceği genel bir kabul görmüştür (Görgülü, 2021). Ayrıca suç kavramını tanımlarken, farklı disiplinlerin dikkate alması gereken çeşitli değişkenlerin bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmesi önemlidir. Bu şekilde, suç olgusunu daha kapsamlı ve anlamlı bir şekilde açıklamak mümkün olacaktır.

Türk Ceza Kanunun (TCK), ikinci kitabının ikinci kısmı “Kişilere Karşı Suçları” kapsamaktadır. Bu kısmın birinci bölümü “Hayata Karşı Suçları” içermektedir. Bu bölümdeki Madde 82 kasten öldürme suçunun nitelikli halleri (tasarlayarak, canavarca hisle veya eziyet çektirerek, yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle, üstsoy veya altsoydan birine ya da eş, boşandığı eş veya kardeşe karşı, çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı, kadına karşı, kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle, bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla, bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infiale, kan gütme saikiyle, töre saikiyle), Madde 83 “Kasten Öldürmenin İhmali Davranışla İşlenmesi”, Madde 84 “İntihara Yönlendirme” ve Madde 85 “Taksirle Öldürme” suçları için düzenlenmiştir (Akbulut, 2020). Bu sebeple, ele alınan problem, hayata karşı işlenen suç davranışlarının temellerini anlamaya yönelik bir ihtiyaçtan doğmaktadır.

Kasten öldürme suçunda dürtüsellik, duygu düzenleme becerileri ve empatik eğilimler önemli bir etki alanına sahip olabilir. Bu bağlamda, tez çalışması kasten öldürme suçu işlemiş erkek hükümlüler ve suç geçmişi bulunmayan erkek bireylerde dürtüsellik, duygu düzenleme becerileri ve empatik eğilimlerin değerlendirilmesi çerçevesinde incelenecektir. Bu ilişkiyi anlamak amacıyla hiç suç işlememiş bireylerin

de dürtüsellik, duygu düzenleme becerileri ve empatik eğilimleri değerlendirilecektir. Yetersiz duygu düzenleme becerileri, düşük empati ve yüksek dürtüsellik seviyeleri; suç davranışlarının artmasına neden olabilir ve bu da bireyin sosyal ilişkilerinde ve genel yaşamında olumsuz sonuçlara yol açabilir. Bu bağlamda, özellikle suçlu davranışların anlaşılmasında bu üç faktör arasındaki dinamik ilişkiyi incelemek, suça neden olan psikolojik süreçleri aydınlatmada önemli katkılar sağlayabilir. Temel amaç, kasten öldürme gibi hayata karşı işlenen suçların nedenlerini ve bu suçları işleyen bireylerin özelliklerini anlamak, bu bilgiyi kullanarak hem suç önleme stratejilerinin geliştirilmesi hem de rehabilitasyon süreçlerinin iyileştirilmesi için önemli stratejiler oluşturmaktır.

Araştırma, bu bağlamda kısıtlı çalışma alanı bulunan kasten öldürme suçu davranışlarına ışık tutmayı hedeflemektedir. Literatürde, dürtüsellik, duygu düzenleme ve empati gibi faktörlerin kasten öldürme suçu işlemiş ve suç geçmişi olmayan bireylerde herhangi bir farklılık olup olmadığına ve söz konusu etkenlerin nasıl bir rol oynadığına dair kapsamlı çalışmaların sınırlı olması, bu konuyu araştırmayı gerekli kılmaktadır.

Araştırma sonucunda dürtüsellik, duygu düzenleme becerileri ve empatik eğilimlerin suç işleme davranışlarıyla güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu gösteren bulgular, suç önleme stratejilerinin geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Suç profillerinin oluşmasıyla gerçekleştirilebilecek erken müdahale programlarının tasarlanması, suç oranlarını azaltmada etkili olabilir. Dahası, düşük empatik eğilim veya duygu düzenleme becerilerinin zayıflığı kasten adam öldürme gibi hayata karşı suçlarla ilişkilendirilebilirse, ceza infaz kurumlarında uygulanan iyileştirme programları bu özellikleri hedef alacak şekilde yeniden yapılandırılabilir. Böylece hükümlülerin topluma yeniden kazandırılmasını desteklenirken mükerrerlik yani suçların tekrarlanma oranını azaltabilir.

Sonuç olarak “kastan öldürme suçu sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan erkek hükümlüler ile suç geçmişi bulunmayan erkek bireylerde dürtüsellik, duygu düzenleme becerileri ve empatik eğilimlerin karşılaştırılması” konulu tez birçok farklı alan ile ilgili önemli bir konuyu ele alarak hem literatüre yeni katkılar sağlamakta hem de çözülebilir bir araştırma sürecini özümsemektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN GENEL ESASLARI

1.1. Araştırmanın Önemi

Dürtüsellik, duygu düzenleme becerisi ve empatik eğilimi inceleyen birçok çalışma bulunmuş olsa da ceza infaz kurumu örnekleminde yapılan araştırmalar incelendiğinde bu üç değişkenin aynı anda kullanıldığı, kasten öldürme suçu özelinde incelendiği ve suç geçmişi olmayan örneklem ile karşılaştırıldığı bir araştırma uluslararası kaynaklarda da örneği az olan bir çalışmadır.

Palucka (1998), genç ve yetişkin suçlularda duygusal empati ve dürtüsellik ilişkisini incelemiştir. Ülkemizde yapılan bir çalışmada ise cinsel suçlar ile kasten öldürme suçu hükümlülerinin suç işleme eğilimleri karşılaştırılmıştır. (Ekmekçi Pektezel, 2019). Ayrıca başka bir çalışmada benzer olarak cinsel suçlar ile şiddet suçlarından tutuklu/hükümlü bireyler dürtüsellik bakımından incelenmiştir (Aydoğan Gül, 2023). Suç geçmişi olan ve olmayan erkek bireylerin dürtüsellik, duygu düzenleme ve empatik eğilimlerinin karşılaştırılması, bu alanlardaki farklılıkların belirlenmesi, suç davranışlarının önlenmesine ve bireylerin psikososyal ihtiyaçlarının tespitine önemli katkılar sağlayacaktır. Bu tür araştırmalar, hükümlülere yönelik iyileştirme ve rehabilitasyon çalışmalarına yenilik kazandırmanın yanı sıra, suçlu profillerinin daha iyi anlaşılmasına da zemin hazırlayarak rehberlik ve iyileştirme çalışmalarının planlanmasında önemli bir adım teşkil etmektedir.

Kasten öldürme suçuna dair araştırmaların alan yazında artması; yapılacak olan çalışmanın suç geçmişi olan ve olmayan kişiler ile karşılaştırılmasının literatüre yeni perspektifler eklemesi adına anlamlı olacağı düşünülmekle birlikte bağlam bakımından ilgili değişkenlerin bir arada bulunduğu faydalı bir çalışma olacağı öngörülmektedir. Ayrıca ceza infaz kurumlarının yapısı ve koşulları gereği araştırma yapılabilmesi için gerekli müracaatlarda bulunulması ve kabul edilmesi gerektiğinden kısıtlı sayıda araştırmanın mevcut olduğu göz önünde bulundurulduğunda yürütülecek çalışma alan yazında ayırt edici bir araştırma olacaktır.

1.2. Sınırlılıklar

Araştırma örneklemini sadece 18 yaş ve üstü erkek bireylerle sınırlıdır; bu durum suç işlemiş bireylerin tümüne yönelik bilgi edinmede sınırlılığa neden olabilir. Ayrıca

ilgili araştırma, belirtilen suç grubunda bulunan bireylerin olduğu ceza infaz kurumunda yürütülmesi planlandığından Marmara Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü'ndeki 3 ve 7 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan hükümlü bireylerle çalışma yürütülmüştür. Bu nedenle farklı ceza infaz kurumlarında uygulamanın yapılamayacak olması başka bir sınırlılıktır. Suç türleri içerisinde sadece kasten öldürme suçu üzerinde çalışılması sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Ceza infaz kurumunda ölçeklerin uygulanması kısmında eğitim düzeyi düşüklüğüne bağlı olarak soruların anlaşılması ve yanıtların uygun cevapla verilmesi kısmında zorlanmalar olmuş olabilir.

1.3. Araştırmanın Hipotezleri

H1: Kasten öldürme suçu işleyen erkeklerin dürtüsellik düzeyleri, hiç suça karışmayan erkeklerin dürtüsellik düzeylerinden anlamlı olarak daha farklıdır.

H2: Kasten öldürme suçu işleyen erkeklerin Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ) puanları, hiç suça karışmayan erkeklerin EEÖ puanlarından anlamlı olarak daha farklıdır.

H3: Kasten öldürme suçu işleyen erkeklerin Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği (DDBÖ) toplam puanları, hiç suça karışmayan erkeklerin DDBÖ puanlarından anlamlı olarak farklıdır.

H4: Kasten öldürme suçu işleyen ve hiç suça karışmayan erkeklerin dürtüsellik puanları ile duygu düzenleme becerileri toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır.

H5: Kasten öldürme suçu işleyen ve hiç suça karışmayan erkeklerin duygu düzenleme becerisi puanları ile toplam empatik eğilim puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır.

H6: Kasten öldürme suçu işleyen ve hiç suça karışmayan erkeklerin dürtüsellik düzeyleri ile empatik eğilim puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Ölçme araçları (dürtüsellik, duygu düzenleme becerileri, empatik eğilim) yeteri kadar geçerli ve güvenilirlerdir. Evrenden alınan örneklem grubu evreni temsil eder. Araştırma grubu uygun karşılaştırmaları sağlar. Veri toplama sürecinde katılımcıların

cevaplarını etkileyecek unsurlar en az düzeydedir. Hükümlü bireyler herhangi bir kaygı gütmeksizin anket sorularına doğru ve samimi yanıt vermişlerdir.

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

2.1. Suç Kavramı

Suç kavramı; zaman, mekân ve toplumlara göre değişiklik gösterebilir. Dinamik ve sosyal bir olgudur; toplumsal değişimlerle birlikte şekil ve anlam değiştirebilir. Bir davranış bir dönemde suç sayılmazken başka bir zamanda suç olarak kabul edilebilir veya bir toplumda normal görülen bir davranış, başka bir toplumda suç olarak nitelendirilebilir. Bu nedenle, suça evrensel bir tanım getirmek oldukça zordur (Bal, 2003).

Hegel'e göre suç, hukukun ihlalidir ve bu ihlal, adaletin de zarar görmesine sebep olacağından ceza yoluyla telafi edilmelidir. Bu süreç, bireyin ve toplumun özgürlük ve etik düzeninin korunmasını sağlar. Suç, Hegel'in felsefesinde toplumsal düzeni tehdit eden bir unsur olmakla birlikte, aynı zamanda hukukun ve adaletin işlevini görünür kılar (Hegel, 1991).

Erich Fromm'a göre insan hem aziz hem de suçlu bir birey gibi tüm insanlık özelliklerini taşır. Suç davranışı, bireyin varoluşsal ihtiyaçları ile içinde bulunduğu sosyal ortamın karşılıklı etkilerinin bir sonucu olarak ortaya çıkar ve bu durum, sadece biyolojik faktörler veya doğuştan gelen dürtülerden ziyade insanbilimi, tarih gibi birçok alandan elde edilen verilerle açıklanabilir (Karaüzümcüoğlu, 2019).

Türk Ceza Kanunu'na (TCK) göre suç, hukuka aykırı bir fiil ile kanunun yasakladığı bir davranışın işlenmesi anlamına gelir (Türkiye Cumhuriyeti, 2004).

2.1.1. Suç kavramı ile ilgili teoriler

2.1.1.1. *Biyolojik yaklaşımlar*

Cesare Lombroso, "doğuştan suçlu" kavramını literatüre kazandıran ilk bilim insanıdır. Ona göre, bu durum atavizm olarak adlandırılan evrimsel gerileme ve bazı hastalık eğilimleriyle açıklanabilir. Lombroso, doğuştan suçlu bireyleri "vahşi ve aynı zamanda hasta kişiler" olarak tanımlamış ve suçluluğu, yetersiz beslenme sonucu gelişim göstermeyen psikolojik merkezlerle bazı organların eksik gelişimiyle ilişkilendirmiştir. Bu iki özelliğin birleşimi, Lombroso'nun suçluluk teorisinin temelini oluşturmuştur (Rahimov, 2014). Lombroso'ya göre, kişinin beden yapısına ait

özellikler kişinin suçlu olmasına neden olur ve doğuştan suçlu bireyler normal bireylerden farklı biyolojik özellikler taşır. Örneğin, bu kişiler normalden daha az idrar ve daha fazla fosfat salgılar. Ayrıca, suçluların, özellikle hırsızların kafataslarının diğer bireylere kıyasla daha küçük olduğunu belirtmiştir. Bu tür biyolojik farklılıklar, Lombroso'nun suçluluk teorisinde önemli bir yere sahiptir (Rahimov, 2014). Lombroso'ya göre suçlular, vahşiler ve maymunlarla ortak bazı fiziksel özelliklere sahiptir. Bunlar arasında iri çene, büyük elmacık kemikleri, belirgin kaş kemerleri, aşırı büyük göz çukurları, avuç içindeki tek çizgiler ve kepçe ya da yapışık kulaklar yer alır.

Lombroso'nun öğrencisi ve meslektaşı Ferri, suçun doğası ve yapısının son derece karmaşık olduğunu belirtmiştir. Suçun biyolojik, fiziksel ve sosyal bir yönü olduğunu ifade eden Ferri'ye göre, insan eylemleri bireyin sorumluluğundadır ve bu sorumluluk, toplum içinde yaşamasından kaynaklanır (Artuk ve Yılmaz, 2023).

William Sheldon, beden tipleriyle kişilik ve davranış eğilimleri arasındaki bağlantıyı açıklayan somatotip teorisini geliştirmiştir. Teoriye göre, bireylerin fiziksel yapıları suç işleme eğilimlerini etkileyebilir. Sheldon, insanları Endomorfik tipler (yuvarlak ve yumuşak beden yapısı, sosyal ve rahat kişilik; düşük suç eğilimi), Mezomorfik tipler (kaslı ve atletik yapı, cesur ve saldırgan kişilik; yüksek suç eğilimi) ve Ektomorfik tipler (ince ve zayıf yapı, içine kapanık ve hassas kişilik; düşük suç eğilimi) olarak üç temel somatotipte sınıflandırmıştır ve suçlu örnekleminden daha çok mezomorfik grup olduğunu belirtmiştir (Sheldon, 1940).

Kretschmer, bedensel yapılarla suç eğilimleri arasında bir ilişki kurmuştur ve üç ana beden tipi tanımlamıştır. "Piknik tipler" in orta boylu, yuvarlak hatlı, geniş yüzlü, kısa boyunlu ve yumuşak elli olduğunu ve genellikle dolandırıcılık gibi hileli suçlara daha yatkın; "atletik tipler" in ise geniş omuzları ve gelişmiş adaleleri ile şiddet içeren suçlara, ince vücut yapısı ile "astenik tipler" in hırsızlık ve benzeri suçlara eğilimi olduğunu savunmuştur (İçli, 2007).

Serotonin üretiminde rol oynayan enzim sistemlerindeki kusurlar nedeniyle azalan serotoninin psikopati ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Serotonin düzeyi azalmış kişilerde saldırganlık ve duygusal uyaranlara ani tepkisel davranışlar görülmektedir (Dolu, 2015).

Testosteron, insan vücudundaki başlıca erkeklik hormonu olup özellikle cinsel saldırganlık, şiddet ve antisosyal davranışlarla ilişkilendirilen etkileriyle dikkat çeker. Çeşitli araştırmalar, yüksek testosteron seviyeleri ile yetişkin suçluluğu arasında güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Booth ve Osgood, 1993).

Antisosyal bireylerde yapılan araştırmalar gösteriyor ki; prefrontal ve anterior singulat korteksteki hasarlar, dürtüsellik, sorumsuzluk, kötü karar verme ve duygusal bilgi işleme eksikliklerine neden olabilir (Yang, Glenn ve Raine, 2008). Temporal bölgelerde ise, amigdala hippocampal kompleks ve temporal bozukluklar, sosyal kurallara uyamama, ahlaki yargı eksiklikleri ve ceza almaktan kaçınamama gibi antisosyal özelliklere yatkınlık oluşturabilir (Yang vd., 2008). Ayrıca katillerde ve büyük suçlara karışmış bireylerde amigdalanın normal oranlarından küçük olduğu ya da çok daha az etkinlik gösterdiği bulunmuştur (Fallon, 2017).

Mednick, Gabrielli ve Hutchings (1984) tarafından yapılan bir çalışmada, suç davranışı üzerindeki genetik ve çevresel etkileri incelemek amacıyla 14.427 evlatlık birey ile onların biyolojik ve evlat edinen aileleri araştırılmıştır. Biyolojik ebeveynlerin suç mahkumiyetleri ile evlatlık çocuklarının suç mahkumiyetleri arasında bir ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak, suç işleyen ebeveynlerden aktarılan bazı faktörlerin, çocuklarının suç davranışında bulunma olasılığını artırdığı sonucuna varılmıştır. Elde edilen bulgular, biyolojik eğilimlerin bazı suç davranışlarının gelişiminde etkili olabileceğini düşündürmektedir.

1993 yılına kadar yapılmış tüm ikiz çalışmaları üzerine bir incelemede; yaş, cinsiyet, köken ülkesi, örneklem büyüklüğü, zigot yapısının belirlenmesi ve suç tanımı gibi faktörlerde büyük farklılıklar olsa da toplam 13 suç çalışmasının tamamında tek yumurta ikizlerinin çift yumurta ikizlerine kıyasla suçluluk konusunda daha yüksek uyum oranları gösterdiğini ortaya koymuştur (Raine, 1993).

Kim-Cohen ve arkadaşlarının (2006) araştırmasına göre, Monoamine oksidaz A (MAOA) genotipi, davranışları düzenlemede kritik bir rol oynamakta ve antisosyal davranış geliştirme risklerini hafifletmektedir.

Şiddet suçluları, psikopatlar ve suçla ilişkilendirilen bireyler üzerinde yapılan birçok çalışma; EEG (elektroensefalografi), beynin elektriksel faaliyetlerini izlemek için kullanılan bir teknik, anormalliklerin; suçluların tekrar eden şiddet davranışlarıyla bağlantılı olduğunu göstermektedir. Bu çalışmalarda, genellikle tespit edilen

anormallik, aşırı yavaş dalga aktivitesidir, yani bireylerin düşük uyarılma seviyeleriyle ilişkili bir durumdur (Raine, 2002).

2.1.1.2. Psikolojik yaklaşımlar

Sorokin (1914)'e göre suç, yalnızca bir fiilin dışsal boyutuyla değil, aynı zamanda bireyin psikolojik durumuyla da ilişkilidir. Ona göre, bazı eylemler kendiliğinden suç teşkil etmese bile, kişinin psikolojik niyetine ve zihinsel durumuna bağlı olarak suç olarak değerlendirilebilir. Bu yaklaşım, suçun sadece hukuki bir mesele değil, aynı zamanda bireyin içsel dünyasının bir yansıması olduğunu vurgular.

Freud'a göre insanın güçlü içgüdülerinin toplumsal alan içerisinde karşılanması gerekir ve içgüdülerin kontrol altına alınmaması durumunda kişi suç işler (Güner, 2012).

Psikolojik kuramlar, suçu farklı açılardan ele alırken genellikle kapsamlı bir açıklama sunmaya çalışmıştır. Freud, davranışların temelinde bireyin bilinçdışı dürtülerinin yattığını savunur. Ona göre, yeterince gelişmemiş bir süperegoya sahip birey, toplumsal değerleri önemsemez ve dürtülerine yenik düşerek suç işlemeye yatkın hale gelir. İd, ego ve süpereo arasındaki dengesizlik, bireyi suçluluğa ve antisosyal davranışlara yönlendirebilir. Suç işleyen kişi, ödipal dönemden kaynaklanan ve bilinçdışına itilmiş suçluluk duygularından kurtulmak için cezalandırılma arzusunu hisseder. Freud'a göre, bu duygular, kişinin ceza alma isteğini ortaya çıkarır (Reid, 2006).

John Bowlby (1946) Freud'un teorilerinden etkilenerek ebeveyn-çocuk ilişkilerini incelemiş ve Bağlanma Kuramını geliştirmiştir. Bowlby'ye göre, çocuğun bakım verenle kurduğu duygusal ve sosyal bağ, ilerideki davranışlarının temelini oluşturur. Araştırmaları, suç eğilimi gösteren bireylerin genellikle yaşamlarının ilk beş yılında, özellikle 6 ay ile 5 yaş arasında, annelerinden ayrı kaldıklarını ortaya koymuştur. Rutter (1971) ise bağlanma sürecine farklı bir bakış açısı getirerek, bireyin yalnızca annesiyle değil, bakım veren diğer kişilerle kurduğu ilişkilerin de gelecekteki davranışlarına etkili olduğunu ifade etmiştir. Çocukluk döneminde sağlıklı ilişkiler geliştiremeyen bireylerin ilerleyen yıllarda antisosyal davranışlar sergileyebileceği belirtilmiştir. Sonuç olarak, erken çocukluk döneminde bakım verenle kurulan ilişki, bireyin ilerleyen yaşamındaki davranışları üzerinde belirleyici bir rol oynamakta ve bu bağ, bireyin sosyal ve duygusal gelişiminde önemli bir temel oluşturmaktadır.

İnsanın hafıza, algı, zekâ ve karar verme gibi zihinsel süreçlerini inceleyen psikoloji dalına bilişsel yaklaşım denilmekte ve suç alanında ise bu yaklaşım suçluların bilişsel süreçlerine odaklanarak suç davranışını anlamayı amaçlamaktadır. Bu yaklaşım ile Eysenck 1977 yılında geliştirdiği teorisinde, kişiliği nevrotiklik, dışadönüklük ve psikotiklik üç temel boyutuyla değerlendirmiş ve genetik ve çevresel unsurların bir araya gelmesiyle oluştuğuna dikkat çekmiştir. Eysenck'e göre, antisosyal davranış eğilimleri gösteren bireylerde bu üç boyutun yüksek seviyelerde görülmesi olasıdır (Eysenck, 1977).

Davranışçı teori, insanların doğuştan suçlu olmadığını, çevrelerindeki bireylerin tepkilerinin, kişinin suçlu olup olmayacağını belirlediğini destekler. B.F. Skinner (1971), davranışların ödül ve ceza yoluyla şekillendiğini savunmuştur. Ona göre, ödüllendirilen davranışlar zamanla artma eğilimi gösterirken, cezalandırılan davranışlar ise giderek azalır.

Bu yaklaşımın kriminolojiyle ilgili bir alt dalı olan Sosyal Öğrenme Teorisi, Albert Bandura tarafından geliştirilmiştir. Bandura'ya göre suç, belirli koşullanmalar sonucu öğrenilen ve çevresel faktörler aracılığıyla şekillenen bir davranıştır (Bandura, 1977). Bandura, Ross ve Ross (1961) şiddetin doğuştan gelmediğini, öğrenildiğini kanıtlamak için ünlü Bobo Doll Deneyini gerçekleştirmiştir. Deneyde, çocuklara hacıyatmaz şeklindeki bir oyuncığa uygulanan şiddetin görüntüleri izletilmiştir. Videoda bir yetişkin, oyuncığa çekiçle vurmakta, tekme atmakta ve sözlü tehditlerde bulunmaktadır. Bu görüntülerin ardından çocuklar, aynı oyuncakla baş başa bırakıldıklarında benzer şekilde çekiçle vurmuş, şiddet uygulamış ve tehdit içeren davranışlar sergilemiştir. Albert Bandura'ya göre saldırganlık davranışı üç yolla öğrenilir. İlk olarak, çocuklar ailedeki rol modellerinin davranışlarını gözlemler. Eğer bu kişiler sorunlarını şiddetle çözüyorsa, çocuk da benzer durumlarda saldırganlık sergilemeye yatkın hale gelir. Gözlemlediği bu davranışlar olumlu bir şekilde pekiştiğinde, çocuğun kendi davranışlarına dahil edilebilir. İkinci olarak, bazı toplumlarda saldırganlık, değer verilen veya kabul gören bir davranış olarak görülebilir. Bu durum, kültürel aktarım ve sosyal öğrenme süreçleriyle yeni kuşaklara aktarılır. Son olarak, medya da saldırganlığı modelleme yoluyla etkileyebilir. Çocuklar ve diğer bireyler, medyada gördükleri şiddet içerikli davranışları taklit ederek saldırganlık geliştirebilir (Bandura, 1977).

2.1.1.3. Sosyolojik yaklaşımlar

En temel haliyle sosyolojik teoriler, suç toplumsal etkileşimin bir ürünü olarak değerlendirir. Sosyolojik bakış açısının temelinde toplumsal yapı ve sosyal süreçlerin kültür ekseninde şekillendiği görüşü vardır ve suçun kaynağı birey değil toplumdur (Dikel, 2014).

Suç sosyolojik anlamda yorumlayan birçok perspektif bulunmaktadır. Durkheim'in öncülük ettiği fonksiyonalist teoriler; suçun toplumdan tamamen yok olamayacağını, her dönemde varlığını sürdüreceğini, insan doğasının bir parçası olduğunu, normal ve toplumda bir işlevi olduğunu, suç ile gelen zorunlu değişiklik ve düzenlemelerin toplumsal evrim için önem taşıdığını savunmaktadırlar (İçli, 2007).

Merton (1968) anomi teorisine göre anomi bir gerilim halidir ve toplumsal yapı, kültürel yapının isteklerini engellerse ortaya çıkmaktadır. Alt sınıfların hedeflerine ulaşabilmeleri için gerekli olan yasal yollar; kaynak eksikliği, ekonomik kısıtlılıklar, kültürel farklılıklar gibi birçok sebeplerden dolayı engellenmektedir. Bu engeller de toplumda gerilim, uyuşmazlık, hayal kırıklığı ve anomi olarak kendisini göstermektedir (Merton, 1968).

Alt kültür teorileri ise suç çeteleri üzerinde yoğunlaşmışlardır. Albert Cohen gerilim teorisi aracılığıyla alt kültürdeki erkek çocuk çetelerini araştırmış ve suçu alt kültüre sahip kişilerin orta sınıf standartlarına verdiği tepki olarak yorumlamıştır. Miller'a göre geliri düşük sınıflar suça daha fazla eğilim gösterirler çünkü alt sınıfın sosyo-kültürel değerleri, orta sınıfın normlarına ve hukuksal standartlarına uymamaktadır (Sokullu, 2012). Alt kültür üzerinde çalışan David Matza ve Gresham Sykes (1957) nötrleştirme tekniklerini kullanmışlardır ve bu teknikleri beş gruba ayırmışlardır. İlk olarak bireyler sorumluluğu reddederek suçu aile ilgisizliği, kötü arkadaş çevresi veya çevresel koşullar gibi dış faktörlere bağlar. İkinci olarak, verilen zararı küçümseyerek eylemlerini önemsiz göstermeye çalışırlar; bu durum, hırsızlık gibi bir davranışı "ödünç alma" şeklinde ifade etmekle kendini gösterebilir. Üçüncü grupta, suçlu birey, eyleminin sorumluluğunu üstlenmek yerine toplumu veya otoriteleri suçlayarak dış dünyayı eleştirir. Dördüncü olarak, mağduru suçlayan birey, mağdurun zarar görmeyi hak ettiğini iddia eder ve suçu mağdurun davranışlarına dayandırır. Son olarak, suçlu, gruba sadakatini öne sürerek suç davranışını ait olduğu

grubun kurallarına bağlı kalma ve grup içindeki uyumu sağlama amacıyla gerçekleştirdiğini savunur (Sykes ve Matza, 1957).

Richard Cloward ve Lloyd Ohlin Ayırıcı Fırsat teorisinde suçlu alt kültürlerin yapısı gereği bazı suçlu faaliyetleri gerektirdiği kabulünü öne sürmüşlerdir. Özellikle çocuk suçluluğu bağlamında bireylerin bazı fırsatlara ulaşmak amacıyla yasal yolları kullanamadığı durumlarda yasa dışı yöntemlere yöneldiğinin altını çizmişlerdir (Deutscher, 1963).

Hirschi (1969), sosyal bağ teorisini ortaya koymuş ve suç davranışlarının, bireyin toplum ve çevre ile ilişkili olduğunu desteklemiştir. Travis Hirschi normlara bağlılığı olan gençlerin suç işlemediğini savunmuş ve toplumsal kontrolü dört başlıkta incelemiştir. *Bağlılık*; bireyin topluma veya çevresindeki diğer insanlara bağlandıkça, toplumsal beklentilere uygun davranma olasılığının yükseldiğini; *taahhüt*, bireyin hedeflerine ulaşırken yasal yolları tercih etmesiyle topluma uyum sağlamasının güçleneceğini; *katılım*, bireyin yasal faaliyetlere harcadığı zaman arttıkça, toplumsal kurallara uyumunun da artacağını; *inanç* unsuru, bireyin toplumdaki normların ahlaki değerine olan inancı güçlendikçe, toplumsal bağlarının ve uyumunun da artacağını ifade etmektedir. Hirschi; bu dört temel unsurun, bireylerin toplumla kurdukları ilişkilerin yoğunluğunun ve sürekliliğinin artmasında, yasalara uyumu artırıp yasa dışı yollara yönelimi azaltmasında önemli bir rol oynadığını belirtmektedir (İçli, 2007).

Etiketleme kuramlarına göre sosyal etkileşimin bir sonucu olarak bireylerin davranışı başkaları tarafından değerlendirilir ve etiketlenir. Etiketleme teorisyenlerine göre, toplumsal normlara aykırı davranışlarda bulunan bireyler, toplum tarafından bir yaptırım olarak değersiz olarak damgalanır (Burkay, 2008). Bu sebeple suçlu ve sapmış olarak damgalanan birey diğer suçlularla ilişkiler kurarak suçlu etiketini üstlenir. Damgalanan bireyin alt kültüre itilmesi sonucunda toplumla yeniden bütünleşme güçleşir ve suçların tekrarlama olasılığı artar (İçli, 2007).

Karl Marx’a göre sapma, kapitalizmin bir unsurudur ve ekonomik güçsüzlüğü bulunan alt sınıfın üst sınıfın davranışlarına baş kaldırma şeklidir.

Suç davranışı üzerine geliştirilen teoriler, suçun nedenlerini farklı açılardan incelemiştir. Bu teoriler, bireysel, psikolojik, çevresel, biyolojik ve sosyolojik faktörlere odaklanmıştır. Suçun tek bir nedene indirgenemeyeceği açıktır, çünkü suç, bireysel, psikolojik ve sosyo-ekonomik birçok etkenin bir araya gelmesiyle oluşan

karmaşık bir olgudur. Bu nedenle, suç olgusunu anlamak için bütüncül bir yaklaşım benimsenmelidir (Burkay, 2008)

2.2. Suçun Unsurları

2.2.1. Suçun maddi unsurları

Hareket

Kasten öldürme suçunun hareket unsurunu oluşturan durum; failin, hayatta olan bir insanın yaşamını sona erdirmeye yönelik bir eylem gerçekleştirmesidir. Kasten adam öldürme suçu, her türlü yöntem ve araçla işlenebilen bir suçtur. Örneğin, tabanca ile ateş etmek, bıçak saplamak, zehir kullanmak, boğma, yüksek bir yerden itme veya saldırgan bir hayvanı mağdurun üzerine salma gibi yöntemler bu suçun işlenme biçimlerine örnek olarak verilebilir (Dönmezer, 2001).

Netice

Hareketten etkilenen insanın ölmesi ile netice gerçekleşmektedir. Kasten öldürme suçunun neticesi ölümdür; mağdurun yaşamını yitirmesiyle suç tamamlanır. Mağdurun ölümünün, herhangi bir şüpheye yer bırakmayacak şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Bu, kasten öldürme suçunun gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesi için zorunlu bir koşuldur (Malkoç, 2013).

Nedensellik bağı

Ölüm neticesi failin hareketinden kaynaklanmalıdır yani kasten öldürme suçunun gerçekleşebilmesi için, failin eylemi ile mağdurun ölümü arasında bir nedensellik bağı olmalıdır (Bekri, 2022).

Mağdur

Türk Ceza Kanunu'nun 81. maddesine göre, “*Bir insanı kasten öldüren kişi cezalandırılır.*” Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere, kasten öldürme suçunun mağduru yalnızca bir insan olabilir. İnsan olmak ve hayatta olmak suç mağdurunda aranan iki özelliktir ve mağdur aynı zamanda suç konusudur. Yani mağdur, başka bir canlı ya da varlık olamaz ve eylemin gerçekleştiği anda mağdurun hayatta olması gerekir. (Bayraktar, 2013).

Fail

Ceza kanununda yasaklanan hukuka aykırı bir fiili icra eden kişi faildir. Her suçun muhakkak bir faili vardır. Kasten adam öldürme suçunu işleyebilecek kişi açısından herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Kanunda failin kim olabileceğine dair özel bir düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle kadın, erkek, çocuk ya da yaşlı herkes bu suçun faili olabilir. Ancak, TCK'nın 82/d maddesinde yakın akrabalık ilişkisi suçun nitelikli bir hali olarak kabul edilmiştir (Bayraktar, 2013).

2.2.2. Suçun manevi unsurları

Kasten öldürme suçunun manevi unsuru kasttır. Bu suç, failin hareketi ve sonucu bilerek ve isteyerek gerçekleştirdiği durumlarda oluşur. Kasten öldürme suçunun manevi unsuru, failin niyetine ve olayın seyrine göre farklı şekillerde ortaya çıkabilir (Bayraktar, 2013). Kişinin bir başkasının kasıtsız şekilde ölümüne neden olma durumuna ise “taksir” denmektedir. Taksirle birini öldüren kişi müebbet hapis cezası ile yargılanmaz, taksir ihmalkar davranışların tanımında kullanır (Ardıç, 2016)

2.2.3. Hukuka aykırılık unsuru

Kasten öldürme suçunun oluşabilmesi için fiilin hukuka aykırı olması gerekir. Ancak, hukuk kurallarına dayanan bir yetki çerçevesinde hareket edildiğinde suç oluşmaz (Centel, Zafer ve Çakmut, 2007).

2.3. Kasten Öldürme

Öldürme suçu, insanlık tarihinin en eski ve evrensel suçlarından biri olarak kabul edilir. Bu eylemin insanlık tarihinden günümüze dek sürmesinin pek çok sebebi olmakla birlikte; savaşlar ve iktidar mücadeleleri, gücü elinde tutma ve üstünlük sağlama arzusu cinayetlerin ana sebepleri arasında yer almaktadır (Bayraktar, 2013).

Toplumların kültür, ekonomi, eğitim, sanat ve iletişim alanlarındaki gelişimlerine rağmen, insanın bu ilkel eylemi günümüzde devam etmektedir. Kasten öldürme davranışı, tarih boyunca çeşitli hukuk sistemlerinde yer almış, antik çağlardan itibaren birçok kanunla düzenlenmiştir. Örneğin, Roma Hukuku'nda, bu suçun cezası, failin toplumdaki konumuna göre değişkenlik göstermekteydi. Orta çağ ve Yeniçağ dönemlerinde birçok imparatorluk ve kraliyet kanunları, adam öldürmeyi ağır bir suç olarak nitelendirmiştir. Ayrıca eski hukuk dönemlerinde Roma, Mısır, İbrani ve İslam hukuku gibi hukuklarda yer almıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda da Fatih Sultan

Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman ve IV. Mehmet dönemlerinde bu suç, ciddi yaptırımlarla karşılaşmıştır (Dönmezer, 2001).

Bu suçun ciddiyeti, kişinin yaşam hakkıyla doğrudan ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır. “İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme”nin ikinci maddesinde, her bireyin yaşama hakkının yasal koruma altında olduğu vurgulanmıştır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 3. maddesine göre, herkesin yaşama, özgürlük ve kişi güvenliğine sahip olma hakkı vardır. İnsan yalnızca biyolojik bir varlık değil, aynı zamanda toplumsal bir birey olarak da değerlidir ve bu yönüyle kişiliği hem insanî hem de hukuki anlamda önem taşır. Bu nedenle yaşama hakkı, tüm insan haklarının temelini oluşturur. Diğer hakların varlığı ve sürdürülebilirliği, bu en temel hakkın korunmasına bağlıdır (Çiftçioğlu, 2012).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 17/1. maddesi ise, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunu belirtmekte, bu hakkın birey için vazgeçilmez olduğunu ifade etmektedir. Her ne kadar insan yaşamı bu denli korunmaya alınmış olsa da dünya genelinde cinayet verileri oldukça fazladır. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) verilerine göre 2021 yılında dünya genelinde yaklaşık 458.000 cinayet işlendiği belirtilmiştir. Bu, dünya genelinde her saat yaklaşık 52 kişinin cinayet sonucu hayatını kaybettiğini göstermektedir. Bu sayının bölgesel olarak dağılımına bakıldığında Afrika kıtası 176.000 kurban ile en yüksek kasten öldürme verisine sahipken, ikinci sırayı 154.000 kurban ile Amerika almaktadır. Üçüncü sırada yer alan Asya kıtası 109.000 kurban raporlamıştır. Son sıralarda ise 17.000 ile Avrupa, 1.000 kurban sayısı ile de Okyanusya yer almaktadır. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) tarafından yayınlanan rapora göre, 2019–2021 yılları arasında, her yıl ortalama 440.000 kişi kasten öldürme sonucuyla yaşamını yitirmiştir. Yayınlanan raporda kasten öldürme suçunun dünya çapında, çatışma kaynaklı ve terörle bağlantılı ölümlerin toplamından çok daha fazla can kaybına sebep olduğu ortaya çıkmıştır (UNODC, 2023).

Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü’nün 2023 yılı verilerine göre, ceza mahkemelerinde en sık görülen on suç türü temel alınarak yapılan incelemede, 2023 yılında kasten öldürme suçu, artış oranı bakımından ikinci sırada yer almıştır. 2024 yılına gelindiğinde ise, bu suç türünde bir önceki yıla kıyasla %8 oranında bir artış gerçekleştiği görülmektedir (T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2024). Ayrıca 2024 yılında toplam 21156 kasten öldürme

suçu işlenmiştir. 2024 yılında kasten öldürme suçu sebebiyle 8696 sanığa mahkumiyet kararı verilmiştir (T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2024). TCK uyarınca Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde kasten öldürme suçuna ilişkin 79.562 suç sayısına ulaşılmıştır ve 29.388 suçun ise sadece 2024 yılı içerisinde olduğu görülmüştür (T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2024).

Cinayetler, farklı kategorilere ayrılabilir: yakın partner ve aile içi cinayetler, diğer kişiler arası cinayetler, organize suçlar ve çete cinayetleri, diğer suçlarla ilgili cinayetler ve sosyopolitik (terör gibi) cinayetler (UNODC, 2023). Dünya genelinde en yaygın cinayet türü, yaklaşık %30'luk oranla yakın partner ve aile içi cinayetlerdir. Amerika ve Avrupa arasında yapılan karşılaştırmalarda, Amerika'da en yüksek cinayet oranı %50 ile çete cinayetlerine aittir, oysa Avrupa'da bu oran %69 ile yakın partner ve aile içi cinayetlerle daha yüksektir. İstatistiklerde Amerika kıtası, dünya genelinde en yüksek bölgesel cinayet oranına sahip coğrafya olarak öne çıkmaktadır (UNODC, 2023). Şekil 1'de Türkiye'de yıllar içerisinde işlenen cinayetlerin kurbanları yer almaktadır. Bu veriler, cinayet vakalarının zaman içinde nasıl bir seyir izlediğini göstererek toplumdaki şiddet eğilimlerinin anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Ancak bu suçun etkisi, yalnızca istatistikî verilerle sınırlı değildir.

Region	Subregion	Country	Category	Age	Sex	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Asia	Western Asia	Türkiye	Total	Total	Female	412	441	424	399	456	386	438	466	733
					Male	1,818	2,257	2,113	1,760	1,589	1,758	1,727	1,816	2,084
					Total	2,235	2,704	2,541	2,161	2,045	2,144	2,165	2,282	2,817

Şekil 1. Türkiye'de kasıtlı cinayetin kurbanları

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC, 2019) kasten öldürme suçunun bir insan hayatını sonlandırmasının ötesinde, mağdurun ailesi ve çevresini derinden etkileyerek "ikincil mağdurlar" yarattığını ve toplumda şiddet dolu bir atmosfer oluşturarak ekonomik ve kurumsal zararlar doğurduğunu belirtmiştir. Bu suç, yalnızca azınlık kesimlerle sınırlı kalmayıp, her yaş, cinsiyet, etnik köken ve sosyoekonomik düzeyden insanları etkileyebilir. Bu nedenle, bireysel boyutlarının yanı sıra toplumsal etkileri de bütüncül bir şekilde ele alınmalıdır (UNODC, 2019).

2.3.1. Türk Ceza Kanunu'na göre kasten öldürme suçuna yönelik hukuki düzenlemeler

Kasten öldürme suçu Türk ceza kanunu İkinci Kısım birinci bölüm hayat karşı suçlar kısmında 81- 83. Maddelerinde düzenlenmiştir. Madde 81'e göre bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır. Türk Ceza Kanunu'nun 82. maddesinde kasten öldürme suçunun nitelikli halleri belirlenmiştir.

Kasten öldürme suçunun;

a) Tasarlayarak,

b) Canavarca hisle veya eziyet çektirerek,

c) Yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle,

d) Üstsoy veya altsoydan birine ya da eş, boşandığı eş veya kardeşe karşı,

e) Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

f) Kadına karşı,

g) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

h) Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla,

i) Bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infialle,

j) Kan gütme saikiyle,

k) Töre saikiyle,

İşlenmesi halinde, kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

Madde 82'de yargıtay bazı kavramlar yargıtay tarafından tanımlanmıştır ve nitelikli hallerin varlığı ile fail, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

Ayrıca, 83. maddede suçun ihmali davranışla işlenmesi detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Madde 83- (1) Kişinin yükümlü olduğu belli bir icrai davranışı gerçekleştirmemesi dolayısıyla meydana gelen ölüm neticesinden sorumlu tutulabilmesi için, bu neticenin oluşumuna sebebiyet veren yükümlülük ihmalinin icrai davranışa eşdeğer olması gerekir.

(2) İhmali ve icrai davranışın eşdeğer kabul edilebilmesi için, kişinin;

a) Belli bir icrai davranışta bulunmak hususunda kanuni düzenlemelerden veya sözleşmeden kaynaklanan bir yükümlülüğünün bulunması,

b) Önceden gerçekleştirdiği davranışın başkalarının hayatı ile ilgili olarak tehlikeli bir durum oluşturması gerekir.

(3) Belli bir yükümlülüğün ihmali ile ölüme neden olan kişi hakkında, temel ceza olarak, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmi beş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine on beş yıldan yirmi yıla kadar, diğer hallerde ise on yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunabileceği gibi, cezada indirim de yapılmayabilir.

Türk Ceza Kanunu'nun 83. maddesine göre, ihmali davranışla işlenen suçlarda ceza miktarı, kasten işlenen fiillere göre daha hafif belirlenmiştir. Bu kapsamda, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine 20 ila 25 yıl arasında, müebbet hapis cezası yerine ise 15 ila 20 yıl arasında hapis cezası öngörülmektedir. Diğer durumlarda ise fail, 15 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılabilir.

2.4. Dürtüsellik

Dürtüsellik, " bir kişinin, iç veya dış uyaranlara, başkalarını olumsuz etkilesin veya etkilemesin, hızlı ve plansız tepki verme eğilimi" olarak tanımlanır. (Moeller, Barratt, Dougherty, Schmitz ve Swann, 2001). Genellikle yeterince düşünülmeden, aceleyle yapılan, risk içeren veya duruma uygun olmayan ve çoğunlukla olumsuz sonuçlar doğuran eylemleri içerir (Evenden, 1999).

Dickman (1990) dürtüsellığı düşünmeden hareket etme eğiliminin zorluklara yol açmasıyla oluşan işlevsel olmayan dürtüsellik ve bazı durumlarda hızlı hareket etme eğilimi sağlayan işlevsel dürtüsellik olarak ikiye ayırmıştır. Patton, Stanford ve Barratt (1995), dürtüsellığı gelen bir dürtüyle hareket etme (motor hareketlilik), mevcut

göreve odaklanamama (dikkat dağınıklığı) ve plan yapma ve dikkatlice düşünme eksikliği (planlama yetersizliği) olarak üç temel bileşene ayırmıştır.

Whiteside ve Lynam (2001), beş faktörlü model tasarlamış ve yoğun duygusal durumlarda düşünmeden hareket etme eğilimi (acillik), eylemlerin sonuçlarını önceden düşünmeden hareket etme (öngörüsüzlük), zor veya sıkıcı görevlerde uzun süreli konsantrasyonun olmaması (azimli olmama), yeni ve heyecan verici deneyimlere yönelik güçlü bir istek (duyum arayışı) olmak üzere dört temel boyutta incelemiştir. Bu boyutlar, dürtüsellüğün farklı yönlerini anlamak ve açıklamak için önemli bir kavramsal çerçeve sunmaktadır.

Cloninger, Svrakic ve Przybeck (1993), dürtüsellığı biyolojik temellere dayanan, yeni uyaranlara karşı bilinçdışı ve otomatik bir tepki olarak tanımlayarak, bunu kişiliğin dört temel mizaç boyutundan biri olan ve ödül sinyaline aşırı tepki verme, hızlı öfkelenme gibi özellikleri içeren yenilik arayışı mizacının bir parçası olarak görmüştür.

Ayrıca dürtüsellüğün yaşamın birçok alanında etkili olduğu, suç ve problem davranışlarla ilişkilendirildiği görülmüştür (Martin, Zabala, Del-Monte, Graziani, Aizpurua, Barry ve Ricarte, 2019). Yapılan araştırmada dürtüsel davranışlar ve şiddet eğilimi arasında pozitif anlamlı ilişki bulunmuş ve şiddet arttıkça dürtüsellüğün de arttığı gözlenmiştir (Akınsel, 2018).

Dürtüsellüğün çok boyutlu bir kavram olduğu vurgulanmış; psikiyatrik ve nörolojik birçok rahatsızlığın temelinde dürtüsellik bulunduğu görülmüştür (Horn, Dolan, Elliott, Deakin ve Woodruff, 2003). Dürtüsellüğün, kişilik bozuklukları, madde kullanım bozuklukları ve bipolar bozukluk gibi bazı psikiyatrik rahatsızlıklarla sıkça birlikte görüldüğü saptanmıştır (Moeller vd., 2001). Dahası, Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı'na göre kleptomani, piromani, aralıklı patlayıcı bozukluk, tıknırcasına yeme bozukluğu gibi birçok rahatsızlıkların dürtü kontrolü ile ilgili zorluklar içerdiği bilinmektedir (DSM-5; Amerikan Psikoloji Derneği, 2013).

Crisp ve Grant (2024) çalışmalarındaki analize; depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete bozuklukları, yeme bozuklukları, kişilik bozuklukları ve bağımlılık bozuklukları gibi toplamda 20 psikiyatrik bozukluk dahil etmiştir. Trikotilomani ve panik bozukluğu hariç, tüm psikiyatrik bozukluklar kontrollerden daha fazla dikkatte azalma ve daha az planlama becerisi sergilemiştir, bu da dürtü

kontrolündeki eksikliklerin birçok psikopatolojide yaygın olduğunu göstermektedir (Crisp ve Grant, 2024).

Eysenck ve Eysenck (1977) dürtüsellığı dar dürtüsellik, risk alma, plansızlık ve canlılık alt boyutlarına ayırmışlardır. Dar dürtüsellik alt boyutu yüksek düzeyde nevrozizm ve psikotizm ile ilişkili bulunmuştur, ancak dışadönüklük ile bağlantısı olmadığı görülmüştür. Risk alma, plansızlık ve canlılık ise daha çok dışadönüklük ile ilişkilidir ve risk alma, plansız hareket etme ve enerjik olma gibi özellikleri içermektedir. Ancak Eysenck ve Eysenck (1985) yeniden değerlendirmelerinde dışadönüklük ile daha çok ilgili olan atılganlık ve psikotizmle daha bağlantılı olan dürtüsellik olarak iki temel bileşene ayırmıştır.

Ayrıca beyindeki bazı bölgelerin dürtüsel davranışlar ile ilişkili olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur. Nörobiyolojik açıdan bakıldığında prefrontal ve orbitofrontal korteksin davranış kontrolü, karar verme, yanıt seçme gibi süreçlerde kritik roller oynadığı ve dürtüsellik kontrolünde önemli bir görev üstlendiği bilinmekle beraber prefrontal korteks hasarı olan bireylerde dürtüsellüğün sık görüldüğü gözlemlenmiştir (Yazıcı ve Yazıcı, 2010). Horn vd. (2003) fonksiyonel manyetik rezonans görüntüleme (fMRI) kullanarak dürtüsellik ve tepki inhibisyonu arasındaki ilişkiyi incelemiş ve dürtüsel davranışların, prefrontal korteksin yetersiz aktivitesi ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

2.5. Duygu Düzenleme Becerileri

Duygu düzenleme becerileri, bireyin hedeflerine ulaşabilmesi için yoğun ve geçici duygusal tepkileri fark etme, değerlendirme ve yönetme süreçlerini hem içsel hem de dışsal düzeyde kapsayan bir süreçtir (Thompson, 1991). Duygu düzenleme becerisi duyguları fark etme, anlama, kabul etme, amaca yönelik davranışlar sergileme ve olumsuz duyguyu kontrol edebilme ve uygun duygu düzenleme becerisi seçebilmeyi içermektedir (Gratz ve Roemer, 2004).

Gross'un (1998) süreç modeline göre, duygular tepki aşamasına kadar düzenlenebilir ve en etkili duygu düzenleme yöntemi, uyaran ortaya çıkmadan başlayarak tepki oluşumuna kadar devam eden süreci kapsamaktadır. Gross (1998), duygu düzenlemenin beş aşamasını tanımlamıştır: durum seçimi, durum değişikliği, dikkat yönlendirme, bilişsel yeniden değerlendirme ve tepki düzenleme. Duygu düzenlemede durum seçimi, bireylerin olumsuz duygulara yol açabilecek durumları

belirleyerek uygun alternatifler seçmesini içerir. Durum değişikliği ise bireyin bir durumla karşılaştıktan sonra, o durumun duygusal etkilerini kendi gereksinimlerine uyacak şekilde dönüştürme çabasını ifade eder. Stresli bir ortamda bulunan birinin kendisini daha rahat hissettirecek bir ortama geçmesi örnek olarak verilebilir. Dikkat yönlendirme, bireyin dikkatini mevcut durumun farklı yönlerine odaklamayı veya durumdan tamamen uzaklaşmayı içerir. Bilişsel yeniden değerlendirme; olayın değerlendirilmesini, anlamını değiştirerek ve duygusal öneminin yeniden şekillendirilmesini ve etkisini dönüştürmeyi içerir. Tepki düzenleme ise bireyin duygularını duygusal, davranışsal ve fizyolojik şekillendirerek yönetmesidir (Gross, 1998).

Duygu düzenlemenin yaygın kuramsal modelleri incelendiğinde Dodge (1991), tarafından sosyal bilgi süreç modeli olarak adlandırılan modelde, çocuğun sosyal işaretleri yorumladığı ve daha sonra duruma göre yanıt verdiğini varsayar. Ardıl beş basamaktan oluşan modelin ilk basamağı sosyal işaret sürecidir. Bu basamakta çocuk işaretleri algılar ve dikkatini işaretlere verir. Bir sonraki basamak, betimleme sürecidir, çocuk kavradığı bilgileri yorumlar. Betimleme sürecinin ardından çocuk, durumun yorumuyla ilgili olası davranışsal tepkilerini oluşturmaya başlar, karşılık arama sürecini çalıştırır. Dördüncü basamak, çocuğun tepki karar sürecinin başlamasıyla oluşur. Burada çocuk çok çeşitli davranışsal tercihleri tartar daha sonra durumun yorumunu oluşturacak davranışsal tepki seçer ve olası sonucu değerlendirir. Son basamakta çocuk, önceki basamakta seçilen tepkiyi taşır. Bu model, çocukların duygusal düzenleme süreçlerini anlamada önemli bir temel sunmaktadır. Garber modelin her aşamasında etkili bir duygusal düzenleme becerisinin gerekli olduğunu belirtmiş ve duygusal düzenlemenin bir veya daha fazla bilgi işleme aşamasını içerdiğini savunarak, modelde bazı değişiklikler yapmıştır. Dodge ve Garber (1991), duygu düzenleme becerilerinin doğuştan gelmediğini, genellikle erken çocukluk aşamalarında öğrenildiğini, duygu düzenlemedeki başarısızlıkların sürekli bir hale gelmesi durumunda psikopatoloji oluşumuna zemin hazırladığını ifade etmişlerdir.

Garnefski ve Kraaij (2007) dokuz bilişsel duygu düzenleme stratejisini tanımlamış ve bu stratejiler arasında kendini suçlama, kabul etme, düşünceye odaklanma, pozitif tekrar odaklanma, plana yeniden odaklanma, pozitif yeniden gözden geçirme, bakış açısına yerleştirme, felaketleştirme ve başkalarını suçlama gibi yöntemlere odaklanmıştır. Yapılan araştırmalarda birçok duygu düzenleme becerisinin

olduğu ve aynı stratejiler kullanılsa da farklı sonuçların çıkabileceği gözlemlenmiş, hatta Sheppes, Scheibe, Suri ve Gross (2011) gerçekleştirdiği bir dizi araştırmada aynı duygunun farklı yoğunluklarında farklı stratejiler uygulandığını değerlendirmiş; duygu yoğunluğunun düşük olduğu durumda yeniden değerlendirme, yoğunluğun yüksek olduğu durumda dikkat dağıtmanın daha sık kullanıldığını ortaya koymuşlardır.

Bireyin kendi duygularını yönetmesi içsel bir düzenleme, başkalarının duygularını etkilemesi ise dışsal bir düzenleme olması gibi duygu düzenleme duruma bağlı olarak farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Çeşitli düzenleme türleri olsa da etkili bir şekilde düzenleme farkındalık, hedefler ve stratejiler olmak üzere üç temel unsur içerir (Gross ve Jazaieri, 2014). Farkındalık, önemli bir destek sağlarken mevcut stratejilerin çeşitliliğini artırıp esnekliğini geliştirir; hedefler, duygusal deneyimlerin, ifadelerin veya fizyolojik tepkilerin büyüklüğünü artırma veya azaltma gibi kişinin istediği sonuçları kapsar; stratejiler ise bu hedeflere ulaşmak için kullanılan yolları belirler (Gross ve Jazaieri, 2014).

Duygusal düzensizlikte; düzenleme gerektiği anlarda bunu yapmama ya da duruma uygun olmayan bir düzenleme yöntemi kullanmak etkili rol oynayabilir. Boden ve Thompson (2015), çeşitli duygu düzenleme becerilerinde yaşanan sorunların ruhsal sorun yaşamaya yol açabileceğini belirtmiştir. Pek çok psikiyatrik bozukluğun, duygu düzenleme stratejisi seçiminde ve uygulanmasında sorunlar içerdiği görülmektedir (Jazaieri, Urry ve Gross, 2013). Aldao, Nolen-Hoeksema ve Schweizer (2010) kabul, kaçınma, problem çözme, yeniden değerlendirme, tekrarlayan düşünme ve bastırma olmak üzere altı duygu düzenleme stratejisi ile dört psikopatolojik durumun (anksiyete, depresyon, yeme bozuklukları ve madde bağımlılığı) semptomları arasındaki ilişkileri araştırmışlardır. Çalışmada 114 çalışma incelemiş ve uyumsuz stratejiler (ruminasyon, kaçınma, bastırma) daha fazla psikopatoloji ile ilişkilendirilirken ve uyum sağlayan stratejiler (kabul, yeniden değerlendirme ve problem çözme) daha az psikopatoloji ile ilişkilendirilmiştir (Aldao vd., 2010).

Cenkseven Önder ve Canoğulları Ayazseven (2020) yaptıkları çalışmada içsel ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme stratejilerinin kullanımının, saldırganlık ve onun fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke, düşmanlık ve dolaylı saldırganlık alt boyutlarını anlamlı bir şekilde öngördüğünü belirtmişlerdir.

Özellikle duygudurum bozuklukları (depresyon, kaygı bozuklukları, bipolar bozukluk) duygu düzenlemedeki yaşanan güçlüklerden kaynaklanmaktadır. Ayrıca davranım bozukluğu, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu, duyguların kontrol altına alınamaması şeklinde tanımlanmaktadır (Thompson ve Goodman, 2010). Bu bilgilerden yola çıkarak zayıf ve uyumsuz duygu düzenleme becerilerin psikopatoloji gelişimine ve dürtüsel davranış sorunlarına yol açacağı söylenebilir. Psikopatolojinin varlığı duygularda ve duygu düzenlemede bozulma veya eksikliklerin olduğunu göstermektedir (Gross, 2001).

Garofalo ve Neumann (2018), psikopati ile duygu düzenleme arasındaki bağlantıları inceleyen yaklaşımları ele almışlardır. Bu incelemede, üç ana veriye ulaşılmıştır: Öncelikle, duygu düzenlemedeki bozulmaların geniş bir yelpazeye yayıldığı ve belirli duygu düzenleme alanlarıyla sınırlı olmadığı tespit edilmiştir. İkinci olarak, daha kötü duygu düzenleme raporlayan katılımcı gruplarının, en yüksek psikopatik özelliklere sahip olduğu gözlemlenmiştir. Üçüncü olarak, kötü duygu düzenleme ve psikopatik özellikler arasında orta düzeyde güçlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, duygu düzenlemedeki sorunların psikopatiyle daha güçlü bir bağlantıya sahip olabileceğini göstermektedir. Ayrıca Garofalo, Neumann, Kosson ve Velotti (2020) yaptıkları çalışmada suç geçmişi olan bireylerin duygu düzenlemede daha fazla güçlük yaşadığını, agresif, psikopatik ve saldırgan olduğunu gözlemlemiştir.

Dahası Kraiss, Klooster, Moskowitz ve Bohlmeijer (2020) yaptıkları bir metanaliz çalışmasında 35 çalışmayı incelemiş ve duygu düzenlemenin yalnızca psikopatoloji ile değil, aynı zamanda genel iyilik hali ile bağlantılı olduğunu; bu nedenle, mental bozukluk yaşayan bireylerin iyilik halini artırmaya çalışırken duygu düzenlemesini geliştirmenin de önemli bir faktör olabileceğini belirtmişlerdir.

Hu, Zhang, Wang, Mistry, Ran ve Wang (2014) duygu düzenleme stratejilerinden yeniden değerlendirme stratejisinin iyi olma hâliyle pozitif, bastırmanın ise iyi olma haliyle negatif ilişkiler gösterdiğini tespit etmiştir. Türkiye’de yapılan bir araştırmada ise öznel iyi oluşun duygusal düzenleme ile ilişkisi incelenmiş ve sonuç olarak duygu düzenleme becerilerinin olumlu bir etki yarattığı ve öznel iyi olma durumunu yordadığı anlaşılmıştır (Özbay, Palancı, Kandemir ve Çakır, 2014). Ayrıca duygu düzenleme özelliğinin psikolojik sağlık üzerinde yordayıcı etkilerinin olduğu; birlikte daha yüksek düzeyde etki yarattıkları belirlenmiştir (Seçim,

2020). Çelik ve Ayna (2021) yaptıkları sistematik derlemede duyguları düzenlemede güçlük çekenlerin daha fazla depresif belirtiler bildirdiği sonucuna ulaşmışlardır. Dahası; ruminasyon, kendini suçlama gibi uyumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejileri ile depresif belirtiler arasında pozitif bir ilişki bulmuş, olumlu yeniden değerlendirme gibi uyumlu stratejilerin bu belirtilerle negatif bir ilişki gösterdiğini ortaya koymuşlardır (Çelik ve Ayna, 2021). Bireylerin öfke, yeme bozuklukları ve madde bağımlılığı gibi olumsuz davranışları aşabilmeleri ve depresyon, kaygı ve umutsuzluk gibi olumsuz duygularla etkili bir şekilde başa çıkabilmeleri açısından duygu düzenleme becerileri son derece önemli olduğu ortaya çıkmıştır (Gamsız Tunç ve Dursun, 2021).

Duygu uyandıran görevler sırasında duygularını etkili bir şekilde düzenleyen çocukların, sorunlarıyla başa çıkarken daha yüksek düzeyde olumlu değerlendirme ve aktif başa çıkma stratejileri sergilediği görülmüşken; duygularını daha az etkili bir şekilde düzenleyen çocuklar, tehdit değerlendirmesi yapmada ve kaçınma yöntemlerini kullanmada daha yüksek seviyeler göstermiştir (Zalewski, Lengua, Wilson, Trancik ve Bazinet, 2011).

Berking ve Whitley (2014) yedi ana işlevsel duygu düzenleme stratejisinden söz etmişlerdir. Farkındalık; bireyin yaşadığı duyguyu fark edip anlamlandırabilmesidir. Tanımlama; yaşanan duygunun yararları ve zararları hakkında doğru bilgiye ulaşabilmek için o duygunun doğru şekilde isimlendirilmesidir. Anlama; duyguya sebep olan ve sürdüren faktörü kavramak, olumsuz duyguya tahammül edebilmeyi kolaylaştırmayı sağlamaktadır. Değişimleme becerisi; sürdürülemeyen stratejilerin kullanımını azaltmayı ve düzenleme becerilerini iyileştirmeyi sağlamaktadır. Kabul etme ve tolerans geliştirme becerisi; olumsuz durumun değişmesinin güç olacağı hallerde durumu ve duyguyu kabul etme ve tolere etme imkanı sağlar. Yüzleşme becerisi olumsuz duygularla karşı karşıya kalmayı ve duyguyla baş edebilme kapasitesini arttırmayı desteklemektedir. Öz destek sağlama becerisi bireyin kendisine hoşgörülü, şefkatli ve cesaretlendirici olmasına olanak tanımaktadır (Berking ve Whitley, 2014).

2.6. Empatik Eğilim

Empati sözcüğünün kökeni Yunanca olup kişinin kendini diğer kişinin yerine koyabilmesi, bir diğer kişiyi anlaması ve hissetmesi anlamına gelen ‘empathia’ kelimesinden türemiştir. Lipps 1897 senesinde empati kavramını ilk defa kullanmış ve diğer insanlarla ilgili olan bilgiye ulaşabilmenin empati yolu ile olabileceğinin altını çizmiştir. Kişinin nesne ile özdeşim kurması ve yansıtmasına Almanca ‘einfühlung’ adını vermiştir (Barret ve Lennard, 1981). TDK empatiyi duygudaşlık olarak tanımlamıştır. Dökmen (2013), bireyin kendisini bir başkasının yerine koyabilmesi ve duygu ve düşüncelerini anlayabilmesi şeklinde açıklamıştır.

Ayrıca Barret ve Lennard (1981), empatinin dairesel bir iletişim şekli olduğunu ve tek yönlü olmadığını vurgulamışlardır. Carl Rogers'a göre empati, bir kişinin karşısındaki bireyin duygu ve düşüncelerini anlaması, bunları karşı tarafa hissettirebilmesi ve kendini onun yerine koyarak onunla bir bağ kurabilmesidir (Rogers, 1975).

Gladstein (1983) empatinin bilişsel ve duygusal olarak iki temel unsurdan oluştuğunu belirtmiş; bilişsel yönünün diğer bireyin hissettiklerini anlamak ve duygusal yönünün ise diğer bireyin hissettiğini hissetmek olarak tanımlamıştır. Jolliffe ve Farrington (2004), düşük bilişsel empatinin suç işlemeye güçlü bir şekilde, düşük duygusal empatinin ise suç işlemeye zayıf bir şekilde ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Dahası, düşük empati ile suç işlemeye arasındaki ilişki, cinsel suçlulara kıyasla, şiddet suçluları için nispeten güçlü olmuştur. Bu ilişkinin ise genç bireylerde yaşlı bireylerden daha güçlü olduğunu göstermiştir (Jolliffe ve Farrington, 2004).

Empati kavramının farklı ve tutarsız şekillerde tanımlanmasından dolayı Cuff, Brown, Taylor ve Howat (2016) empatiye dair 43 farklı tanım inceleyerek eleştirel bir değerlendirme yapmış ve sekiz temel tema belirlemişlerdir: “empatiyi diğer kavramlardan ayırt etme”, “empatinin duygusal ya da bilişsel olup olmadığını incelemek”, “empatinin birey ile uyumlu olup olmadığına bakmak”, “empatinin başka uyaranlardan etkilenip etkilenmediğini incelemek”, “empatide kendilik ve başkası arasında bir ayrım mı, yoksa birleşme mi var değerlendirmek”, “empatide karakter özellikleri mi yoksa durum etkileri mi söz konusu incelemek”, “empati davranışsal sonuçlar içerir mi bakmak” ve “empatinin otomatik bir süreç mi yoksa kontrollü bir süreç mi olduğunu incelemek”. Cuff vd. (2016) empati ve ilişkili unsurlar arasında

fonksiyonel farklılıklar bulmuşlardır. Empatinin hem zihinsel hem de duygusal bileşenleri barındırdığı; hedef bireyin ve gözlemcinin duygularının birbirine yakın olsa da tamamen aynı olmadığı, hayal gücü gibi farklı uyaranların empatinin ortaya çıkmasını sağlayabileceği görülmüştür. Empatide belirli bir düzeye kadar birleşme gerektiği ancak bireyin kendisiyle başkası arasındaki ayrımı koruduğu, empatinin bireyin karakter özelliklerinden ve durumsal faktörlerden etkilendiği, davranışsal sonuçların empatinin doğrudan parçası olmadığı, genellikle otomatik bir şekilde ortaya çıksa da üst düzey bilişsel kontrol mekanizmaları tarafından şekillendirilebildiği değerlendirilmiştir.

Wai ve Tiliopoulos (2012) tüm karanlık üçlü kişilik özelliklerinin (Psikopati, Narsisizm ve Makyavelizm) duygusal empati eksiklikleri ile ilişkili olduğunu ve araştırmadaki yüz ifadesi görevlerinin, karanlık üçlünün duygusal empati eksikliğinin yapısı ile ilgili ek veriler içerdiğini bulmuşlardır.

Empati ve suç kavramına gelindiğinde ise suç geçmişi olan ve olmayan grup arasındaki karşılaştırmalarda tek bir sonuca varılamamış ve suç geçmişi olan bireylerin düşük empati seviyesine sahip olduğu sonucuna her defasında ulaşılamamıştır. Jolliffe ve Farrington (2007) 376 erkek ve 344 kadın olan 720 erişkin katılımcı ile yapılan çalışmada herhangi bir suç işlemiş olan erkeklerin empatisi (özellikle duygusal), suç geçmişi olmayanlara göre daha düşük olduğu görülmüşken; herhangi bir suç işlemiş olan kadınların empatisinin suç geçmişi olmayanlara göre düşük olmadığı görülmüştür. Bu sonuçlar alanda empati ve suç arasındaki ilişki hakkında daha fazla araştırma yapılması konusunda dikkat çekici olmuştur (Jolliffe ve Farrington, 2007). Türkiye’de kasten öldürme, cinsel suçlar, gasp ve hırsızlık suçu işleyen 105 kişi ile suç işlememiş 30 kişi üzerinde yapılan karşılaştırmalı bir araştırmada, cinsel suçlar grubuyla suç işlemeyen grup arasında empatik beceri düzeyi açısından anlamlı bir fark bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, cinsel suçlar grubundaki bireylerin empatik beceri düzeyleri, suç işlemeyen bireylerden daha düşük olarak belirlenmiştir. Ancak, diğer suç grupları (adam öldürme, gasp ve hırsızlık) ile suç işlemeyen grup arasında empatik beceri düzeyleri bakımından anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (Karaman, 2012).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden faydalanılarak ilişkisel tarama modeli ve veri toplama aracı olarak anket tekniğine başvurulmuştur.

3.2. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın örneklemi Marmara Ceza İnfaz Kurumları'nda bulunan kasten öldürme suçu hükümlüsü olan erkekler ile suç geçmişi bulunmayan erkek bireyler oluşturmıştır. Hükümlüler grubu; Marmara Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü 3 ve 7 No'lu Ceza İnfaz Kurumları'nda bulunan kasten öldürme suçunu işlemiş kişiler arasından rastgele seçilmiş ve toplam 150 kişiye ulaşılması hedeflenmiştir. Hedeflenen sayıya ulaşılsa da 30 hükümlünün psikiyatrik tanı alması sebebiyle 120 kişiyle veri toplanması sağlanmıştır. Suç geçmişi bulunmayan bireyler, basit rastgele örneklem yöntemi ile gönüllü olarak seçilen 18 yaş ve üstü yetişkin erkek bireylerden oluşmuştur. 140 yetişkin erkeğe ulaşılmış ancak 16 kişinin psikiyatrik tanı alması sebebiyle 124 kişiyle veri toplanması sağlanmıştır. Bu iki grup, dürtüsellik, duygu düzenleme becerileri ve empatik eğilimler açısından karşılaştırılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, katılımcılardan araştırmacı tarafından hazırlanan ve kişisel bilgilerin sorulduğu "Demografik Bilgi Formu" aracılığıyla toplanmıştır. Ceza infaz kurumundaki tutuklu ve hükümlüler için formda ek sorulara yer verilmiştir. Ayrıca, araştırmanın içeriği ve kişisel bilgilerin gizliliği hakkında katılımcıları bilgilendirmek amacıyla "Bilgilendirilmiş Onam Formu" kullanılmıştır. Araştırma değişkenlerini ölçmek için ise dürtüsellik yönü "Barratt Dürtüsellik Ölçeği Kısa Formu (BIS-11-KF)", empatik eğilim için "Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ)", "Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği (DDBÖ)" ölçekleri uygulanmıştır.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Araştırmada, suç geçmişi olan ve olmayan erkek bireylerin demografik bilgilerini toplamak amacıyla "Demografik Bilgi Formu" kullanılmıştır. T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden alınan izin doğrultusunda

hazırlanan form, ilgili literatür incelenerek oluşturulmuştur. Ceza infaz kurumundaki katılımcılar ile suç geçmişli olmayan katılımcılar için hazırlanan formda; yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sayısı, çalışma durumu, aylık gelir, aile üyeleri ile ilişki, psikiyatrik tanı alıp almama durumu, varsa madde kullanım geçmişi gibi sorular yer almaktadır. Ceza infaz kurumundaki katılımcılara Suç geçmişli olmayan katılımcılardan farklı olarak suç ile ilgili düşüncesi, ne kadar süredir ceza evinde bulunduğu gibi sorular da sorulmuştur. Kişilerin isimleri ya da kimlik bilgileri gizli kalacak şekilde sorular hazırlanmıştır. Ölçeklerin ceza infaz kurumu ve kontrol grubu için demografik formları EK-Ç’de belirtilmiştir.

3.3.2. Barratt dürtüsellik ölçeği (BDÖ)

Türkçe Uyarlama Çalışmasında (BDÖ-FR-11) ölçeğinin 0.82 düzeyinde iç tutarlılık (Cronbach’s Alpha) gösterdiği görülmüştür. (Tamam, Güleç ve Karataş, 2013). 15 maddeden oluşan bu kısa form, dörtlü likert tipindedir (1 puan= nadiren/hiçbir zaman, 4 puan= hemen her zaman /her zaman). Bireyin kendisinden yanıt olarak “nadiren/hiçbir zaman”, “bazen”, “sıklıkla” ve “hemen her zaman/her zaman” seçeneklerinden en uygun ifadeyi işaretlemesi istenir ve ölçek, üç alt boyut (Plan Yapamama, Motor Dürtüsellik ve Dikkat Dürtüsellliği) üzerinden değerlendirilir. Plan yapamama alt ölçeği için 0,80, Motor Dürtüsellik için 0,70 ve Dikkat Dürtüsellliği için ise 0,64 olarak belirlendi (Tamam, Güleç ve Karataş, 2013). Geçerlik analizi için Frontal Sistemler Davranış Ölçeği (FrSDa) ile korelasyonları değerlendirilmiş ve FrSDa (toplam ölçek ve tüm alt ölçek) ile orta-iyi düzeyde (0,31-0,67) pozitif korelasyon gösterdiği bulunmuştur (Tamam, Güleç ve Karataş, 2013). Ölçeğin detaylı bir örneği Ek-D’de sunulmuştur.

3.3.3. Duygu düzenleme becerileri ölçeği (DDBÖ)

Berking ve Znoi (2008) tarafından bireylerin duygu düzenleme becerilerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Vatan ve Oruçlular Kahya (2018) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan bu ölçek 27 sorudan oluşmakta ve beşli Likert tipi (0=neredeyse hiçbir zaman, 4=neredeyse her zaman) şeklindedir. DDBÖ, farkındalık/dikkat (1,12,19), beden duyumları (7,14,24), netlik (6,13,25), anlama (3,11,20), kabul (5,17,23), tolerans (4,18,26), yüzleşmeye hazırlanma (8,16,22), öz-destek (9,15,27) ve değişimleme 50 (2,10,21) olarak toplam dokuz alt boyuttan oluşmaktadır. Ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ayrıca DDBÖ toplam puan

ortalaması üzerinden de değerlendirilebilmektedir. Puanlar arttıkça duygu düzenleme becerileri de artmaktadır. Güvenilirlik çalışması kapsamında tüm test için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.89 ve alt faktörleri için 0.49-0.75 arasında saptanmıştır. Alt boyutlar için yapılan madde-toplam korelasyon sonuçlarının 0.30'dan yüksek olduğu bulunmuştur. Geçerlilik çalışması kapsamında, genel olarak tüm alt boyutlar birbirleriyle ve bağıntılı geçerlilik için değerlendirilen ölçeklerle beklendik yönde ve 0.01 istatistiksel anlamlılık düzeyinde anlamlı korelasyon göstermişlerdir. (Vatan ve Oruçlular Kahya, 2018). Araştırmada kullanılan Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği EK-E'de yer almaktadır.

3.3.4. Empatik eğilim ölçeği (EEÖ)

Empatik Eğilim Ölçeği, Dökmen (1988) tarafından bireylerin günlük yaşamda empati kurma potansiyellerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Bu ölçek, 5'li Likert tipi bir yapıdadır ve toplamda 20 maddeden oluşmaktadır. Maddelerden 8 tanesi (3, 6, 7, 8, 11, 12, 13 ve 15) olumsuz yazılmıştır ve ters puanlanmaktadır. Katılımcılardan her bir maddeye 1 ile 5 arasında bir puan vererek katılım düzeylerini ifade etmeleri istenmiştir. Ölçekten alınabilecek puanlar 20 ile 100 arasında değişmekte olup, yüksek puan empatik eğilim düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları kapsamında Dökmen, ölçeği 70 kişilik bir gruba üç hafta arayla iki kez uygulamış ve elde edilen korelasyon katsayısını 0.82 olarak rapor etmiştir. Ayrıca, ölçeğin tek ve çift maddelerinden alınan puanlar arasındaki korelasyon katsayısı 0.81 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin güvenilirliği, test-tekrar test yöntemi ile yeniden incelenmiş ve 100 kişilik bir öğrenci grubuna 15 gün arayla uygulanmıştır. İki uygulamadan elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayısı 0.78 olarak tespit edilmiştir. Geçerlik çalışmasında ise Empatik Eğilim Ölçeği ile Edwards Kişilik Tercih Envanteri'nin "Duyguları Anlama" bölümü arasında 0.68 düzeyinde bir ilişki bulunmuştur. Bu araştırma kapsamında, ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.71 olarak hesaplanmış ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin örneği EK-F'de sunulmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurul Kararı doğrultusunda yürütülen bu araştırma kapsamında, öncelikle ölçeklerin kullanımına yönelik gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra, örneklem grubuna erişim sağlanabilmesi amacıyla Adalet

Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne başvuruda bulunulmuş ve gerekli onaylar alınmıştır. İzin süreçlerinin tamamlanmasının ardından, İstanbul ilinde bulunan Marmara Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü'ndeki Marmara 3 ve 7 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları'nda anket uygulamaları gerçekleştirilmiş ve toplam 150 kişiye ulaşılması hedeflenmiştir. Toplam 150 kişiye ulaşılmış ancak 30 hükümlünün psikiyatrik tanı alması sebebiyle 120 kişiyle veri toplanması sağlanmıştır.

Ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerle gerçekleştirilen veri toplama sürecinde katılım gönüllük esaslı yürütülmüştür. Katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu dağıtılmış ve onay alındıktan sonra demografik bilgi formu ile birlikte ilgili ölçme araçları kurumdaki uygun alanlarda yüz yüze uygulanmıştır. Formlar eksiksiz teslim alındıktan sonra veriler, analiz için bilgisayar ortamına geçirilmiştir.

Ceza infaz kurumu dışında 140 katılımcıdan veri toplanmış ancak 16 kişinin psikiyatrik tanı alması sebebiyle 124 kişiyle veri toplanması sağlanmıştır. Veriler için Google Formlar aracılığıyla toplanmıştır. Bilgilendirilmiş onam formu ile katılımcıların rızası alınmış ve formlar rıza alınmadan ölçeklere ulaşılamayacak şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca daha önceden suç geçmişi olduğunu beyan eden katılımcılara form kapanmış ve diğer soruları cevaplayamamışlardır. Tüm soruların eksiksiz yanıtlanmasını sağlamak amacıyla, bir ölçeğin tamamlanmadan diğerine geçilmesi engellenmiştir. Veri toplama süreci tamamlandıktan sonra, katılımcıların yanıtları otomatik olarak kaydedilmiştir ve süreç sona ermiştir.

Araştırmada, katılımcıların kimlik bilgilerini doğrudan ifşa edebilecek sorulara yer verilmemiştir. Veri toplama süresi, ceza infaz kurumlarında katılımcıların eğitim düzeyine bağlı olarak değişiklik göstermekle birlikte, ortalama 30 dakika sürmüştür.

3.5. Veri Analizi

Çalışmada 150 hükümlüden ve 140 suç geçmişi olmayan erkek katılımcılardan veri toplanmıştır. Analizlerden önce 46 katılımcının verisi, psikiyatrik tanı almaları sebebi ile elenmiştir. Analize 120 hükümlü ve 124 suç geçmişi olmayan katılımcı ile devam edilmiştir. Verilerin analiz sürecinde SPSS-25 programından yararlanılmıştır. Betimsel istatistiklerin hesaplanmasında aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde ve frekans dağılımlarına başvurulmuştur. Verilerin normal dağılıma uygunluğu ise çarpıklık ve basıklık katsayıları aracılığıyla değerlendirilmiştir. Tüm değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2.0 ile $+2.0$ arasında olduğu saptanmış ve bu

doğrultuda verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir (George ve Mallery, 2016). Bu koşullar altında parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir. İki grup karşılaştırmaları için Bağımsız Gruplar t-Testi, üç ve daha fazla grup içeren karşılaştırmalar için ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2019). ANOVA sonucunda elde edilen anlamlı farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey ve Tamhane post-hoc testleri uygulanmıştır. Varyansların homojenliği sağlanmadığında, bu durum için uygun olan bağımsız gruplar t testi ve Welch testi tercih edilmiştir. Grup büyüklüklerinin 30'un altında kaldığı durumlarda, örneğin medeni durum değişkeninde 'evli' ve 'nikahsız birlikte yaşayan' grupların birleştirilmesi gibi uygun grup birleştirmeleri yapılmıştır. Yine de 30'un altında kalması durumunda, parametrik olmayan testler kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2019). İki grup karşılaştırmaları için Mann Whitney U Testi, üç ve daha fazla grup içeren karşılaştırmalar için ise Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2019). BDÖ, DDBÖ ve EEÖ değişkenleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde ise Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Bulgular

4.1.1. Betimleyici verilerin analizi

Bu bölümde betimleyici verilere yer verilmiştir. Katılımcılara ilişkin demografik özellikler, yüzde ve frekans dağılımlarıyla sunulurken; araştırmada kullanılan ölçeklere ait en düşük ve en yüksek puan değerleri, çarpıklık ve basıklık katsayıları ile aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri raporlanmıştır.

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik özellikler

Değişkenler	Grup	Hükümlü		Suç Geçmişi Olmayan	
		N	%	N	%
Eğitim Durumu	Okuryazar	6	5.0	-	-
	İlkokul mezunu	40	33.3	-	-
	Ortaokul mezunu	35	29.2	3	2.4
	Lise mezunu	34	28.3	16	12.9
	Üniversite mezunu	4	3.3	100	80.6
	Yüksek lisans	-	-	5	4.0
	Diğer	1	.8	-	-
Medeni Durum	Evli	35	29.2	35	28.2
	Boşanmış/dul	22	18.3	3	2.4
	Bekar	57	47.5	85	68.5
	Nikâhsız birlikte yaşıyor	6	5.0	1	.8
	Çocuğu yok	63	52.5	103	83.1
Çocuk Sayısı	1 çocuk	19	15.8	11	8.9
	2-3 çocuk	28	23.3	10	8.1
	4 ve üstü	8	6.7	-	-
	Eksik	2	1.7	-	-
	Düzenli bir işim var	107	89.2	101	81.5
Çalışma Durumu	Bir işim yok	5	4.2	18	14.5
	Ara sıra gündelik işlerde çalışırım	3	2.5	5	4.0
	Yasal olmayan (illegal)	5	4.2	-	-

	gelirlerim vardır				
Aylık Gelir	Düşük	20	16.7	23	18.5
	Orta	81	67.5	86	69.4
	Yüksek	19	15.8	15	12.1
Aile Üyeleriyle İlişki	Çok iyi	78	65.0	59	47.6
	İyi	29	24.2	50	40.3
	Orta	11	9.2	14	11.3
	Kötü	-	-	1	.8
	Görüşmüyorum	2	1.7	-	-
Esrar, eroin, kokain, bonzai, metamfetamin gibi bağımlılık yapan psikoaktif madde kullanımı	Hayır	96	80.0	118	95.2
	Evet	24	20.0	3	2.4
	Geçmişte kullanımdım vardı.	-	-	3	2.4
	Çok seyrek	-	-	3	2.4
Madde Kullanım Sıklığı	Haftada birkaç gün	-	-	2	1.6
	Haftanın çoğunluğunda var	-	-	-	-
	Hemen hemen her gün	-	-	-	-
	Eksik	120	100.0	119	96.0
Ailede Psikiyatrik Tanı Geçmiş	Evet	7	5.8	10	8.1
	Hayır	113	94.2	114	91.9
Suç ile ilgili Hissedilen	Pişmanım	72	60.0	-	-
	Pişman değilim	4	3.3	-	-
	Suç işlemedim	41	34.2	-	-
	Eksik	3	2.5	-	-
Suçun Kime Karşı İşlendiği	Anne	1	.8	-	-
	Baba	1	.8	-	-
	Çocuk	-	-	-	-
	Eş	7	5.8	-	-
	Kardeş	-	-	-	-
	Akraba	4	3.3	-	-
	Arkadaş	12	10.0	-	-
	Tanımıyorum	75	62.5	-	-
	Diğer	9	7.5	-	-
	Eksik	11	9.2	-	-
Toplam		120	100.0	124	100.0

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmaktadır.

Araştırmaya toplamda 244 katılımcı dâhil edilmiştir. Bu katılımcıların 120’si hükümlü, 124’ü ise suç geçmişi olmayan bireylerden oluşmaktadır.

Eğitim durumuna bakıldığında, hükümlü grubunda katılımcıların %5.0'ı (N = 6) okuryazar, %33.3'ü (N = 40) ilkokul mezunu, %29.2'si (N = 35) ortaokul mezunu, %28.3'ü (N = 34) lise mezunu, %3.3'ü (N = 4) üniversite mezunu ve %0.8'i (N = 1) diğer kategorisindedir. Suç geçmişi olmayan katılımcıların %2.4'ü (N = 3) ortaokul, %12.9'u (N = 16) lise, %80.6'sı (N = 100) üniversite ve %4.0'ı (N = 5) yüksek lisans mezunudur.

Medeni durum açısından, hükümlülerin %29.2'si (N = 35) evli, %18.3'ü (N = 22) boşanmış/dul, %47.5'i (N = 57) bekâr ve %5.0'ı (N = 6) nikâhsız birlikte yaşamaktadır. Suç geçmişi olmayan katılımcıların %28.2'si (N = 35) evli, %2.4'ü (N = 3) boşanmış/dul, %68.5'i (N = 85) bekâr ve %0.8'i (N = 1) nikâhsız birlikte yaşamaktadır.

Çocuk sayısı incelendiğinde, hükümlülerin %52.5'i (N = 63) çocuğu olmadığını belirtirken, %15.8'i (N = 19) bir çocuk, %23.3'ü (N = 28) iki veya üç çocuk, %6.7'si (N = 8) dört ve üzeri çocuk sahibi olduğunu ifade etmiştir. Suç geçmişi olmayan katılımcıların %83.1'i (N = 103) çocuğu olmadığını belirtmiş, %8.9'u (N = 11) bir çocuk, %8.1'i (N = 10) iki veya üç çocuk sahibidir.

Çalışma durumu verilerine göre, hükümlülerin %89.2'si (N = 107) düzenli bir işi olduğunu, %4.2'si (N = 5) bir işi olmadığını, %2.5'i (N = 3) ara sıra gündelik işlerde çalıştığını ve %4.2'si (N = 5) yasal olmayan gelir kaynaklarına sahip olduğunu belirtmiştir. Suç geçmişi olmayan katılımcıların %81.5'i (N = 101) düzenli bir işe sahip, %14.5'i (N = 18) bir işi olmadığını ve %4.0'ı (N = 5) ara sıra gündelik işlerde çalıştığını bildirmiştir.

Aylık gelir düzeyi bakımından, hükümlülerin %16.7'si (N = 20) düşük, %67.5'i (N = 81) orta ve %15.8'i (N = 19) yüksek gelir seviyesinde olduğunu belirtmiştir. Suç geçmişi olmayan katılımcıların %18.5'i (N = 23) düşük, %69.4'ü (N = 86) orta ve %12.1'i (N = 15) yüksek gelir seviyesindedir.

Aile üyeleriyle ilişkiler açısından, hükümlülerin %65.0'ı (N = 78) ilişkilerini çok iyi, %24.2'si (N = 29) iyi, %9.2'si (N = 11) orta düzeyde olarak tanımlarken, %1.7'si (N = 2) aile üyeleriyle görüşmediğini ifade etmiştir. Suç geçmişi olmayan katılımcıların %47.6'sı (N = 59) ilişkilerini çok iyi, %40.3'ü (N = 50) iyi, %11.3'ü (N = 14) orta ve %0.8'i (N = 1) kötü olarak tanımlamıştır.

Psikoaktif madde kullanımı açısından, hükümlülerin %80.0'ı (N = 96) madde kullanmadığını, %20.0'si (N = 24) madde kullandığını belirtmiştir. Suç geçmişisi olmayan katılımcıların %95.2'si (N = 118) madde kullanmadığını, %2.4'ü (N = 3) kullandığını ve %2.4'ü (N = 3) geçmişte madde kullanımı olduğunu ifade etmiştir.

Madde kullanım sıklığı verileri, suç geçmişisi olmayan katılımcılar arasında %2.4'ünün (N = 3) çok seyrek, %1.6'sının (N = 2) haftada birkaç gün madde kullandığını göstermektedir. Bu değişkende eksik veri oranı hükümlülerde %100.0 (N = 120), suç geçmişisi olmayanlarda %96.0 (N = 119) olarak kaydedilmiştir.

Ailede psikiyatrik tanı geçmişine ilişkin olarak, hükümlülerin %5.8'i (N = 7), suç geçmişisi olmayan katılımcıların ise %8.1'i (N = 10) ailelerinde psikiyatrik tanı bulunduğunu ifade etmiştir.

Hükümlülerin %60.0'ı (N = 72) suçlarıyla ilgili pişmanlık duyduğunu, %3.3'ü (N = 4) pişmanlık duymadığını, %34.2'si (N = 41) suç işlemediğini belirtmiş ve %2.5'lik (N = 3) kesim bu soruya yanıt vermemiştir.

Suçun kime karşı işlendiği incelendiğinde, hükümlülerin %0.8'i (N = 1) anneye, %0.8'i (N = 1) babaya, %5.8'i (N = 7) eşe, %3.3'ü (N = 4) akrabaya, %10.0'u (N = 12) arkadaşına, %62.5'i (N = 75) tanımadığı kişilere, %7.5'i (N = 9) diğer kişilere karşı suç işlediğini belirtmiş, %9.2'si (N = 11) ise yanıt vermemiştir.

Tablo 2. Katılımcılara ait betimleyici istatistikler

Grup	Değişken	N	Min	Maks	Ort.	Ss
Hükümlü	Yaş	120	18	65	37.97	9.93
	Madde kullanımı başlangıç yaşı	17	12	30	18.35	4.62
	Ceza infaz kurumunda kalma süresi	113	.20	20.00	6.42	4.98
Suç Geçmişisi Olmayan	Yaş	123	20	53	28.67	6.34
	Madde kullanımı başlangıç yaşı	4	16	25	21.25	4.11

Tablo 2'de, katılımcıların yaş, madde kullanımı başlangıç yaşı ve ceza infaz kurumunda kalma süresi değişkenlerine ilişkin betimsel istatistikler sunulmaktadır.

Hükümlü grubunda katılımcıların yaş ortalaması 37.97 (SS = 9.93) olarak hesaplanmış, yaşlar 18 ile 65 arasında değişmektedir. Bu grupta madde kullanımı

başlangıç yaşı verisi 17 katılımcıdan elde edilmiş olup, ortalama başlangıç yaşı 18.35 (SS = 4.62) olup, başlangıç yaşı 12-30 aralığındadır. Ceza infaz kurumunda kalma süresi ise 113 katılımcıdan toplanmış ve ortalama süre 6.42 yıl (SS = 4.98) olup, .20-20 yıl aralığındadır.

Suç geçmişi olmayan grubun yaş ortalaması 28.67 (SS = 6.34) olarak bulunmuştur ve yaş dağılımı 20-53 arasında değişmektedir. Bu grupta yalnızca 4 katılımcı madde kullanımı başlangıç yaşı verisi vermiş olup, ortalama başlangıç yaşı 21.25 (SS = 4.11)'tir ve 16-25 aralığındadır.

Tablo 3. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ için betimleyici istatistikler

Ölçekler	N	Min	Maks	Ort.	ss	Çarpıklık	Basıklık
BDÖ toplam	120	15.00	45.00	27.23	6.89	.501	-.528
Plan Yapmama BDÖ	120	5.00	19.00	8.75	3.31	1.011	.692
Motor Dürtüsellik BDÖ	120	5.00	20.00	9.64	3.00	.863	.741
Dikkat Dürtüsellliği BDÖ	120	5.00	20.00	8.84	3.05	1.218	2.088
DDBÖ toplam	120	11.00	93.00	65.93	14.94	-1.042	1.728
Farkındalık/Dikkat DDBÖ	120	.00	12.00	7.24	2.32	-.467	.229
Beden Duyumları DDBÖ	120	.00	12.00	7.43	2.41	-.677	.910
Netlik DDBÖ	120	.00	12.00	7.40	2.60	-.566	.043
Anlama DDBÖ	120	1.00	12.00	7.88	2.19	-.494	.275
Kabul DDBÖ	120	.00	11.00	6.36	2.09	-.336	.144
Dayanıklılık DDBÖ	120	.00	12.00	7.45	2.31	-.477	.230
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	120	.00	12.00	6.75	2.63	-.578	-.321
Öz Destek DDBÖ	120	.00	12.00	8.06	2.40	-.995	1.273
Değişimleme DDBÖ	120	1.00	12.00	7.37	2.30	-.409	-.059
EEÖ toplam	120	50.00	92.00	70.73	9.13	.198	-.500

BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 3'te hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ ölçekleri için en küçük-en büyük değerler, çarpıklık-basıklık değerleri ile ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

BDÖ toplam puanları için aralık 15.00-45.00 arasında, ortalama = 27.23 ve standart sapma = 6.89, çarpıklık = .501 ve basıklık = -.528 olarak; Plan Yapmama

BDÖ puanları için aralık 5.00-19.00 arasında, ortalama = 8.75 ve standart sapma = 3.31, çarpıklık = 1.011 ve basıklık = .692 olarak; Motor Dürtüsellik BDÖ puanları için aralık 5.00-20.00 arasında, ortalama = 9.64 ve standart sapma = 3.00, çarpıklık = .863 ve basıklık = .741 olarak; Dikkat Dürtüsellliği BDÖ puanları için ise aralık 5.00-20.00 arasında, ortalama = 8.84 ve standart sapma = 3.05, çarpıklık = 1.218 ve basıklık = 2.088 olarak hesaplanmıştır.

DDBÖ toplam puanları için aralık 11.00-93.00 arasında, ortalama = 65.93 ve standart sapma = 14.94, çarpıklık = -1.042 ve basıklık = 1.728 olarak; Farkındalık/Dikkat DDBÖ puanları için aralık 0.00-12.00 arasında, ortalama = 7.24 ve standart sapma = 2.32, çarpıklık = -.467 ve basıklık = .229 olarak; Beden Duyumları DDBÖ puanları için aralık 0.00-12.00 arasında, ortalama = 7.43 ve standart sapma = 2.41, çarpıklık = -.677 ve basıklık = .910 olarak; Netlik DDBÖ puanları için aralık 0.00-12.00 arasında, ortalama = 7.40 ve standart sapma = 2.60, çarpıklık = -.566 ve basıklık = .043 olarak; Anlama DDBÖ puanları için aralık 1.00-12.00 arasında, ortalama = 7.88 ve standart sapma = 2.19, çarpıklık = -.494 ve basıklık = .275 olarak; Kabul DDBÖ puanları için aralık 0.00-11.00 arasında, ortalama = 6.36 ve standart sapma = 2.09, çarpıklık = -.336 ve basıklık = .144; Dayanıklılık DDBÖ puanları için aralık 0.00-12.00 arasında, ortalama = 7.45 ve standart sapma = 2.31, çarpıklık = -.477 ve basıklık = .230; Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ puanları için aralık 0.00-12.00 arasında, ortalama = 6.75 ve standart sapma = 2.63, çarpıklık = -.578 ve basıklık = -.321; Öz Destek DDBÖ puanları için aralık 0.00-12.00 arasında, ortalama = 8.06 ve standart sapma = 2.40, çarpıklık = -.995 ve basıklık = 1.273; Değişimleme DDBÖ puanları için aralık 1.00-12.00 arasında, ortalama = 7.37 ve standart sapma = 2.30, çarpıklık = -.409 ve basıklık = -.059 olarak hesaplanmıştır.

EEÖ toplam puanları için ise aralık 50.00-92.00 arasında, ortalama = 70.73 ve standart sapma = 9.13, çarpıklık = .198 ve basıklık = -.500 olarak belirlenmiştir.

Tablo 4. Suç geçmiş olmaya narda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ için betimleyici istatistikler

Ölçekler	N	Min	Maks	Ort.	ss	Çarpıklık	Basıklık
BDÖ toplam	124	17.00	41.00	26.38	5.24	.584	.111
Plan Yapmama BDÖ	124	5.00	20.00	9.28	2.86	.706	1.110
Motor Dürtüsellik BDÖ	124	5.00	18.00	8.85	2.35	.638	1.195
Dikkat Dürtüsellliği BDÖ	124	5.00	15.00	8.25	2.21	.531	.193

DDBÖ toplam	124	29.00	105.00	70.12	14.69	-.117	-.015
Farkındalık/Dikkat DDBÖ	124	3.00	12.00	7.89	1.91	-.128	.128
Beden Duyumları DDBÖ	124	3.00	12.00	7.88	2.19	.034	-.614
Netlik DDBÖ	124	2.00	12.00	8.13	2.23	-.249	-.370
Anlama DDBÖ	124	3.00	12.00	8.66	1.94	-.431	.427
Kabul DDBÖ	124	1.00	12.00	7.15	2.35	-.069	-.358
Dayanıklılık DDBÖ	124	1.00	12.00	7.45	2.47	-.204	-.413
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	124	3.00	12.00	7.40	1.93	.119	-.355
Öz Destek DDBÖ	124	2.00	12.00	7.85	2.29	-.119	-.375
Değişimleme DDBÖ	124	3.00	12.00	7.70	2.10	.007	-.180
EEÖ toplam	124	52.00	91.00	68.98	8.46	.120	-.444

BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 4’te suç geçmişi olmayan katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ ölçekleri için en küçük-en büyük değerler, çarpıklık-basıklık değerleri ile ortalama ve standart sapma değerleri sunulmaktadır.

BDÖ toplam puanları için aralık 17.00-41.00 arasında, ortalama = 26.38 ve standart sapma = 5.24, çarpıklık = .584 ve basıklık = .111 olarak; Plan Yapmama BDÖ puanları için aralık 5.00-20.00 arasında, ortalama = 9.28 ve standart sapma = 2.86, çarpıklık = .706 ve basıklık = 1.110 olarak; Motor Dürtüsellik BDÖ puanları için aralık 5.00-18.00 arasında, ortalama = 8.85 ve standart sapma = 2.35, çarpıklık = .638 ve basıklık = 1.195 olarak; Dikkat Dürtüsellliği BDÖ puanları için ise aralık 5.00-15.00 arasında, ortalama = 8.25 ve standart sapma = 2.21, çarpıklık = .531 ve basıklık = .193 olarak hesaplanmıştır.

DDBÖ toplam puanları için aralık 29.00-105.00 arasında, ortalama = 70.12 ve standart sapma = 14.69, çarpıklık = -.117 ve basıklık = -.015; Farkındalık/Dikkat DDBÖ puanları için aralık 3.00-12.00 arasında, ortalama = 7.89 ve standart sapma = 1.91, çarpıklık = -.128 ve basıklık = .128; Beden Duyumları DDBÖ puanları için aralık 3.00-12.00 arasında, ortalama = 7.88 ve standart sapma = 2.19, çarpıklık = .034 ve basıklık = -.614; Netlik DDBÖ puanları için aralık 2.00-12.00 arasında, ortalama = 8.13 ve standart sapma = 2.23, çarpıklık = -.249 ve basıklık = -.370 olarak; Anlama DDBÖ puanları için aralık 3.00-12.00 arasında, ortalama = 8.66 ve standart sapma =

1.94, çarpıklık = -.431 ve basıklık = .427; Kabul DDBÖ puanları için aralık 1.00-12.00 arasında, ortalama = 7.15 ve standart sapma = 2.35, çarpıklık = -.069 ve basıklık = -.358; Dayanıklılık DDBÖ puanları için aralık 1.00-12.00 arasında, ortalama = 7.45 ve standart sapma = 2.47, çarpıklık = -.204 ve basıklık = -.413; Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ puanları için aralık 3.00-12.00 arasında, ortalama = 7.40 ve standart sapma = 1.93, çarpıklık = .119 ve basıklık = -.355; Öz Destek DDBÖ puanları için aralık 2.00-12.00 arasında, ortalama = 7.85 ve standart sapma = 2.29, çarpıklık = -.119 ve basıklık = -.375; Değişimleme DDBÖ puanları için aralık 3.00-12.00 arasında, ortalama = 7.70 ve standart sapma = 2.10, çarpıklık = .007 ve basıklık = -.180 olarak hesaplanmıştır.

EEÖ toplam puanları için ise aralık 52.00-91.00 arasında, ortalama = 68.98 ve standart sapma = 8.46, çarpıklık = .120 ve basıklık = -.444 olarak belirlenmiştir.

4.1.2. Katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının suç grubuna göre incelenmesine yönelik bulgular

Bu bölümde katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının suç grubuna göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5. BDÖ, DDBÖ ve eeö puanlarının suç grubuna göre incelenmesine yönelik bağımsız gruplar t-testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	Ort.	ss	t	sd	p
BDÖ toplam	Suç geçmişli olmayan	124	26.38	5.24	-	222.122	.278
	Hükümlü	120	27.23	6.89	1.088 ^a		
Plan Yapmama BDÖ	Suç geçmişli olmayan	124	9.28	2.86	1.346	242	.180
	Hükümlü	120	8.75	3.31			
Motor Dürtüsellik BDÖ	Suç geçmişli olmayan	124	8.85	2.35	-	225.686	.022*
	Hükümlü	120	9.64	3.00	2.298 ^a		
Dikkat Dürtüsellliği BDÖ	Suç geçmişli olmayan	124	8.25	2.21	-	216.555	.085
	Hükümlü	120	8.84	3.05	1.730 ^a		
DDBÖ toplam	Suç geçmişli olmayan	124	70.12	14.69	2.207	242	.028*
	Hükümlü	120	65.93	14.94			
Farkındalık/Dikkat DDBÖ	Suç geçmişli olmayan	124	7.89	1.91	2.367 ^a	230.263	.019*
	Hükümlü	120	7.24	2.32			

Beden Duyumları DDBÖ	Suç geçmişi olmayan	124	7.88	2.19	1.540	242	.125
	Hükümlü	120	7.43	2.41			
Netlik DDBÖ	Suç geçmişi olmayan	124	8.13	2.23	2.351	242	.020*
	Hükümlü	120	7.40	2.60			
Anlama DDBÖ	Suç geçmişi olmayan	124	8.66	1.94	2.939	242	.004**
	Hükümlü	120	7.88	2.19			
Kabul DDBÖ	Suç geçmişi olmayan	124	7.15	2.35	2.786	242	.006**
	Hükümlü	120	6.36	2.09			
Dayanıklılık DDBÖ	Suç geçmişi olmayan	124	7.45	2.47	.005	242	.996
	Hükümlü	120	7.45	2.31			
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	Suç geçmişi olmayan	124	7.40	1.93	2.210 ^a	217.944	.028*
	Hükümlü	120	6.75	2.63			
Öz Destek DDBÖ	Suç geçmişi olmayan	124	7.85	2.29	-.677	242	.499
	Hükümlü	120	8.06	2.40			
Değişimleme DDBÖ	Suç geçmişi olmayan	124	7.70	2.10	1.190	242	.235
	Hükümlü	120	7.37	2.30			
EEÖ toplam	Suç geçmişi olmayan	124	68.98	8.46	-	242	.122
	Hükümlü	120	70.73	9.13			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 5'te BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının suç grubuna göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar T-testi sonuçları verilmiştir.

Motor Dürtüsellik BDÖ puanlarının suç grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($t_{(225.686)} = -2.298$; $p < .05$). Hükümlü grubunun Motor Dürtüsellik puanlarının suç geçmişi olmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

DDBÖ toplam puanları ($t_{(242)} = 2.207$; $p < .05$), Farkındalık/Dikkat DDBÖ ($t_{(230.263)} = 2.367$; $p < .05$), Netlik DDBÖ ($t_{(242)} = 2.351$; $p < .05$), Anlama DDBÖ ($t_{(242)} = 2.939$; $p < .01$), Kabul DDBÖ ($t_{(242)} = 2.786$; $p < .01$) ve Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ ($t_{(217.944)} = 2.210$; $p < .05$) puanlarının suç grubuna göre anlamlı düzeyde

farklılaştığı saptanmıştır. Bu ölçeklerde suç geçmişi olmayan katılımcıların puanlarının hükümlülere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

BDÖ toplam, Plan Yapmama BDÖ, Dikkat Dürtüsellliği BDÖ, Beden Duyumları DDBÖ, Dayanıklılık DDBÖ, Öz Destek DDBÖ, Değişimleme DDBÖ ve EEÖ toplam puanlarının ise suç grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p > .05$).

4.1.3. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının demografik değişkenlere göre incelenmesine yönelik bulgular

Bu bölümde hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının demografik değişkenlere göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının eğitim durumuna göre incelenmesine yönelik tek yönlü ANOVA sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	Ort.	Ss	F	sd	p	Fark
BDÖ toplam	İlkokul ve altı ¹	46	28.22	7.33	2.072	2 117	.131	
	Ortaokul mezunu ²	35	27.97	6.84				
	Lise ve üzeri ³	39	25.41	6.18				
Plan Yapmama BDÖ	İlkokul ve altı ¹	46	9.24	3.80	3.323 ^a	2 71.253	.042*	-
	Ortaokul mezunu ²	35	9.14	3.58				
	Lise ve üzeri ³	39	7.82	2.10				
Motor Dürtüsellik BDÖ	İlkokul ve altı ¹	46	10.28	2.93	2.702	2 117	.071	
	Ortaokul mezunu ²	35	9.74	3.30				
	Lise ve üzeri ³	39	8.79	2.65				
Dikkat Dürtüsellliği BDÖ	İlkokul ve altı ¹	46	8.70	2.99	.167	2 117	.847	
	Ortaokul mezunu ²	35	9.09	3.07				
	Lise ve üzeri ³	39	8.79	3.17				
DDBÖ toplam	İlkokul ve altı ¹	46	62.74	16.68	3.389	2 117	.037*	1<3

	Ortaokul mezunu ²	35	64.69	15.55			
	Lise ve üzeri ³	39	70.82	10.74			
	İlkokul ve altı ¹	46	6.57	2.63			1<3
Farkındalık Dikkat DDBÖ	Ortaokul mezunu ²	35	7.20	2.06	4.761	2 117	.010*
	Lise ve üzeri ³	39	8.08	1.91			
	İlkokul ve altı ¹	46	7.17	2.42			
Beden Duyumları DDBÖ	Ortaokul mezunu ²	35	7.51	2.96	.426	2 117	.654
	Lise ve üzeri ³	39	7.64	1.80			
	İlkokul ve altı ¹	46	7.07	2.68			-
Netlik DDBÖ	Ortaokul mezunu ²	35	6.97	2.94	3.304 ^a	2 73.705	.042*
	Lise ve üzeri ³	39	8.18	2.01			
	İlkokul ve altı ¹	46	7.28	2.33			1<3
Anlama DDBÖ	Ortaokul mezunu ²	35	7.86	2.34	4.120	2 117	.019*
	Lise ve üzeri ³	39	8.62	1.65			
	İlkokul ve altı ¹	46	6.22	2.19			
Kabul DDBÖ	Ortaokul mezunu ²	35	6.17	1.74	.740	2 117	.480
	Lise ve üzeri ³	39	6.69	2.26			
	İlkokul ve altı ¹	46	7.02	2.35			
Dayanıklılık DDBÖ	Ortaokul mezunu ²	35	7.37	2.26	2.062	2 117	.132
	Lise ve üzeri ³	39	8.03	2.23			
	İlkokul ve altı ¹	46	6.67	2.41			
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	Ortaokul mezunu ²	35	6.57	2.86	.274	2 117	.761
	Lise ve üzeri ³	39	7.00	2.70			

Öz Destek DDBÖ	İlkokul ve altı ¹	46	7.65	2.67	2.499 ^a	2 71.917	.089
	Ortaokul mezunu ²	35	7.94	2.69			
	Lise ve üzeri ³	39	8.64	1.61			
Değişimleme DDBÖ	İlkokul ve altı ¹	46	7.09	2.41	1.882	2 117	.157
	Ortaokul mezunu ²	35	7.09	2.45			
	Lise ve üzeri ³	39	7.95	1.93			
EEÖ toplam	İlkokul ve altı ¹	46	71.13	8.83	1.006	2 117	.369
	Ortaokul mezunu ²	35	68.94	8.78			
	Lise ve üzeri ³	39	71.85	9.76			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aWelch Testi. BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 6’da hükümlü katılımcıların DDBÖ ve EEÖ puanlarının eğitim düzeyine göre incelenmesine yönelik Tek Yönlü ANOVA sonuçları verilmiştir.

DDBÖ toplam ($F_{(2, 117)} = 3.389$; $p < .05$), Farkındalık/Dikkat DDBÖ ($F_{(2, 117)} = 4.761$; $p < .01$) ve Anlama DDBÖ ($F_{(2, 117)} = 4.120$; $p < .05$) puanlarının eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Lise ve üzeri eğitime sahip katılımcıların bu puanlarının ilkokul ve altı düzeyde eğitime sahip katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Plan Yapmama BDÖ ($F_{(2, 71.253)} = 3.323$; $p < .05$) ve Netlik DDBÖ ($F_{(2, 73.705)} = 3.304$; $p < .05$) puanlarının eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Posthoc analizi gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir ($p > .05$).

BDÖ toplam, Motor Dürtüsellik BDÖ, Dikkat Dürtüsellliği BDÖ, Beden Duyumları DDBÖ, Kabul DDBÖ, Dayanıklılık DDBÖ, Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ, Öz Destek DDBÖ, Değişimleme DDBÖ ve EEÖ toplam puanlarının eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p > .05$).

Tablo 7. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının medeni duruma göre incelenmesine yönelik bağımsız gruplar t-testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	Ort.	ss	t	sd	p
BDÖ toplam	Evli/birlikte yaşıyor	41	28.49	6.54	1.443	118	.152
	Bekar/boşanmış/dul	79	26.58	7.02			
Plan Yapmama BDÖ	Evli/birlikte yaşıyor	41	8.54	2.90	-.507	118	.613
	Bekar/boşanmış/dul	79	8.86	3.51			
Motor Dürtüsellik BDÖ	Evli/birlikte yaşıyor	41	10.15	3.08	1.333	118	.185
	Bekar/boşanmış/dul	79	9.38	2.94			
Dikkat Dürtüsellliği BDÖ	Evli/birlikte yaşıyor	41	9.80	3.11	2.548	118	.012*
	Bekar/boşanmış/dul	79	8.34	2.92			
DDBÖ toplam	Evli/birlikte yaşıyor	41	69.10	13.10	1.684	118	.095
	Bekar/boşanmış/dul	79	64.29	15.64			
Farkındalık/Dikkat DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	41	7.59	2.43	1.170	118	.245
	Bekâr/boşanmış/dul	79	7.06	2.26			
Beden Duyumları DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	41	8.05	2.09	2.070	118	.041*
	Bekâr/boşanmış/dul	79	7.10	2.51			
Netlik DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	41	8.05	2.38	1.993	118	.049*
	Bekâr/boşanmış/dul	79	7.06	2.66			
Anlama DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	41	8.17	2.12	1.036	118	.302
	Bekâr/boşanmış/dul	79	7.73	2.22			
Kabul DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	41	6.39	2.00	.120	118	.905
	Bekâr/boşanmış/dul	79	6.34	2.15			
Dayanıklılık DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	41	7.61	2.35	.545	118	.587
	Bekâr/boşanmış/dul	79	7.37	2.29			
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	41	6.95	2.74	.603	118	.548
	Bekâr/boşanmış/dul	79	6.65	2.58			
Öz Destek DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	41	8.71	1.97	2.165	118	.032*
	Bekâr/boşanmış/dul	79	7.72	2.55			
Değişimleme DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	41	7.59	2.44	.750	118	.455
	Bekâr/boşanmış/dul	79	7.25	2.23			
EEÖ toplam	Evli/birlikte yaşıyor	41	72.17	8.61	1.253	118	.213
	Bekâr/boşanmış/dul	79	69.97	9.35			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 7’de hükümlü katılımcıların BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının medeni duruma göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar T-testi sonuçları verilmiştir.

Dikkat Dürtüselliği BDÖ ($t_{(118)} = 2.548$; $p < .05$) puanlarının medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Evli ya da birlikte yaşayan katılımcıların bu ölçek puanlarının bekâr, boşanmış ya da dul katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Beden Duyumları DDBÖ ($t_{(118)} = 2.070$; $p < .05$), Netlik DDBÖ ($t_{(118)} = 1.993$; $p < .05$) ve Öz Destek DDBÖ ($t_{(118)} = 2.165$; $p < .05$) puanlarının medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Evli ya da birlikte yaşayan katılımcıların bu ölçek puanlarının bekâr, boşanmış ya da dul katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

BDÖ toplam, Plan Yapmama BDÖ, Motor Dürtüsellik BDÖ, DDBÖ toplam, Farkındalık/Dikkat, Anlama, Kabul, Dayanıklılık, Yüzleşmeye Hazırlanma, Değişimleme alt boyutları ve EEÖ toplam puanlarının medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

Tablo 8. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının çocuk durumuna göre incelenmesine yönelik bağımsız gruplar t-testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	Ort.	ss	t	sd	p
BDÖ toplam	Çocuk yok	63	26.35	6.67	-1.591	116	.114
	Çocuk var	55	28.36	7.07			
Plan Yapmama BDÖ	Çocuk yok	63	8.32	2.99	-1.662	116	.099
	Çocuk var	55	9.33	3.61			
Motor Dürtüsellik BDÖ	Çocuk yok	63	9.43	3.00	-.692	116	.491
	Çocuk var	55	9.80	2.80			
Dikkat Dürtüselliği BDÖ	Çocuk yok	63	8.60	3.26	-1.128	116	.262
	Çocuk var	55	9.24	2.78			
DDBÖ toplam	Çocuk yok	63	65.84	14.59	.269	116	.788
	Çocuk var	55	65.11	14.92			
Farkındalık/Dikkat DDBÖ	Çocuk yok	63	7.43	1.99	1.276	116	.205
	Çocuk var	55	6.89	2.58			
Beden Duyumları DDBÖ	Çocuk yok	63	7.37	2.52	-.120	116	.905
	Çocuk var	55	7.42	2.27			
Netlik DDBÖ	Çocuk yok	63	7.05	2.77	-1.317	116	.190
	Çocuk var	55	7.67	2.33			
Anlama DDBÖ	Çocuk yok	63	7.81	1.94	-.067	116	.947
	Çocuk var	55	7.84	2.39			
Kabul DDBÖ	Çocuk yok	63	6.48	2.10	.967	116	.336

	Çocuk var	55	6.11	2.01			
Dayanıklılık DDBÖ	Çocuk yok	63	7.48	2.32	.394	116	.694
	Çocuk var	55	7.31	2.28			
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	Çocuk yok	63	6.63	2.72	-.455	116	.650
	Çocuk var	55	6.85	2.49			
Öz Destek DDBÖ	Çocuk yok	63	8.06	2.41	.309	116	.758
	Çocuk var	55	7.93	2.36			
Değişimleme DDBÖ	Çocuk yok	63	7.54	2.18	1.059	116	.292
	Çocuk var	55	7.09	2.42			
EEÖ toplam	Çocuk yok	63	71.51	9.46	1.170	116	.245
	Çocuk var	55	69.56	8.46			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 8’de hükümlü katılımcıların BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının çocuk sahibi olma durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar T-testi sonuçları verilmiştir.

BDÖ toplam, Plan Yapmama BDÖ, Motor Dürtüsellik BDÖ, Dikkat Dürtüsellliği BDÖ, DDBÖ toplam ve alt boyutları (Farkındalık/Dikkat, Beden Duyumları, Netlik, Anlama, Kabul, Dayanıklılık, Yüzleşmeye Hazırlanma, Öz Destek, Değişimleme) ile EEÖ toplam puanlarının çocuk sahibi olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

Tablo 9. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının aylık gelire göre incelenmesine yönelik kruskal wallis h testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	Sıra Ort.	H	sd	p	Fark
BDÖ toplam	Düşük ¹	20	73.65				
	Orta ²	81	57.57	3.470	2	.176	
	Yüksek ³	19	59.13				
Plan Yapmama BDÖ	Düşük ¹	20	66.73				
	Orta ²	81	58.68	.901	2	.637	
	Yüksek ³	19	61.71				
Motor Dürtüsellik BDÖ	Düşük ¹	20	70.03				
	Orta ²	81	57.43	2.312	2	.315	
	Yüksek ³	19	63.55				
Dikkat Dürtüsellliği BDÖ	Düşük ¹	20	70.75				
	Orta ²	81	58.87	2.177	2	.337	

	Yüksek ³	19	56.66			
	Düşük ¹	20	37.98			1<2
DDBÖ toplam	Orta ²	81	65.67	1.229	2	.006**
	Yüksek ³	19	62.18			
	Düşük ¹	20	49.55			
Farkındalık Dikkat DDBÖ	Orta ²	81	62.84	2.433	2	.296
	Yüksek ³	19	62.05			
	Düşük ¹	20	42.15			1<2
Beden Duyumları DDBÖ	Orta ²	81	64.96	7.070	2	.029*
	Yüksek ³	19	60.79			
	Düşük ¹	20	42.90			-
Netlik DDBÖ	Orta ²	81	63.48	6.342	2	.042*
	Yüksek ³	19	66.32			
	Düşük ¹	20	46.33			
Anlama DDBÖ	Orta ²	81	64.38	4.472	2	.107
	Yüksek ³	19	58.87			
	Düşük ¹	20	40.88			1<2
Kabul DDBÖ	Orta ²	81	65.71	8.415	2	.015*
	Yüksek ³	19	58.95			
	Düşük ¹	20	49.13			
Dayanıklılık DDBÖ	Orta ²	81	62.11	2.776	2	.250
	Yüksek ³	19	65.61			
	Düşük ¹	20	40.88			1<2
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	Orta ²	81	65.63	8.282	2	.016*
	Yüksek ³	19	59.29			
	Düşük ¹	20	36.33			1<2
Öz Destek DDBÖ	Orta ²	81	66.08	12.048	2	.002**
	Yüksek ³	19	62.16			
	Düşük ¹	20	41.25			1<2
Değişimleme DDBÖ	Orta ²	81	64.61	7.513	2	.023*
	Yüksek ³	19	63.24			
	Düşük ¹	20	44.28			
EEÖ toplam	Orta ²	81	64.49	5.428	2	.066
	Yüksek ³	19	60.58			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aWelch Testi. BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 9’da hükümlü katılımcıların BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının aylık gelir düzeyine göre incelenmesine yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

DDBÖ toplam ($H_{(2)} = 11.229$; $p < .01$), Beden Duyumları DDBÖ ($H_{(2)} = 7.070$; $p < .05$), Netlik DDBÖ ($H_{(2)} = 6.342$; $p < .05$), Kabul DDBÖ ($H_{(2)} = 8.415$; $p < .05$), Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ ($H_{(2)} = 8.282$; $p < .05$), Öz Destek DDBÖ ($H_{(2)} = 12.048$; $p < .01$) ve Değişimleme DDBÖ ($H_{(2)} = 7.513$; $p < .05$) puanlarının gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda, düşük gelir grubundaki katılımcıların bu puanlarının orta gelir grubuna göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu belirlenmiştir.

BDÖ toplam, Plan Yapmama BDÖ, Motor Dürtüsellik BDÖ, Dikkat Dürtüsellliği BDÖ, Farkındalık/Dikkat, Anlama, Dayanıklılık ve EEÖ toplam puanlarının ise aylık gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p > .05$).

Tablo 10. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının aile üyeleriyle ilişkiye göre incelenmesine yönelik kruskal wallis h testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	Sıra Ort.	H	sd	p	Fark
BDÖ toplam	Çok iyi ¹	78	58.96	3.407	2	.182	
	İyi ²	29	57.17				
	Orta/kötü ³	13	77.15				
Plan Yapmama BDÖ	Çok iyi ¹	78	55.34	6.293	2	.043*	-
	İyi ²	29	66.02				
	Orta/kötü ³	13	79.15				
Motor Dürtüsellik BDÖ	Çok iyi ¹	78	60.80	2.115	2	.347	
	İyi ²	29	54.78				
	Orta/kötü ³	13	71.46				
Dikkat Dürtüsellliği BDÖ	Çok iyi ¹	78	60.84	1.950	2	.377	
	İyi ²	29	54.91				
	Orta/kötü ³	13	70.92				
DDBÖ toplam	Çok iyi ¹	78	65.87	7.277	2	.026*	2<1
	İyi ²	29	45.50				
	Orta/kötü ³	13	61.73				
Farkındalık Dikkat DDBÖ	Çok iyi ¹	78	65.88	5.763	2	.056	
	İyi ²	29	48.47				
	Orta/kötü ³	13	55.08				
Beden Duyumları DDBÖ	Çok iyi ¹	78	64.28	3.043	2	.218	
	İyi ²	29	51.38				
	Orta/kötü ³	13	58.19				

Netlik DDBÖ	Çok iyi ¹	78	65.15	9.317	2	.009**	2<1
	İyi ²	29	43.67				
	Orta/kötü ³	13	70.12				
Anlama DDBÖ	Çok iyi ¹	78	61.98	2.654	2	.265	
	İyi ²	29	52.43				
	Orta/kötü ³	13	69.62				
Kabul DDBÖ	Çok iyi ¹	78	64.01	2.514	2	.284	
	İyi ²	29	52.41				
	Orta/kötü ³	13	57.50				
Dayanıklılık DDBÖ	Çok iyi ¹	78	64.28	2.764	2	.251	
	İyi ²	29	54.53				
	Orta/kötü ³	13	51.15				
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	Çok iyi ¹	78	61.69	2.386	2	.303	
	İyi ²	29	53.10				
	Orta/kötü ³	13	69.88				
Öz Destek DDBÖ	Çok iyi ¹	78	64.99	4.101	2	.129	
	İyi ²	29	50.21				
	Orta/kötü ³	13	56.50				
Değişimleme DDBÖ	Çok iyi ¹	78	66.54	6.862	2	.032*	-
	İyi ²	29	49.52				
	Orta/kötü ³	13	48.73				
EEÖ toplam	Çok iyi ¹	78	68.23	15.993	2	.000**	3<1
	İyi ²	29	54.14				
	Orta/kötü ³	13	28.31				

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aWelch Testi. BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 10’da hükümlü katılımcıların BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının aile üyeleriyle ilişkilerine göre incelenmesine yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Plan Yapmama BDÖ ($H_{(2)} = 6.293$; $p < .05$) puanlarının aile üyeleriyle ilişki düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Posthoc analizleri sonucunda Plan Yapmama puanlarının aile üyeleriyle ilişki düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

DDBÖ toplam ($H_{(2)} = 7.277$; $p < .05$), Netlik DDBÖ ($H_{(2)} = 9.317$; $p < .01$), Değişimleme DDBÖ ($H_{(2)} = 6.862$; $p < .05$) ve Değişimleme DDBÖ puanlarının aile üyeleriyle ilişki düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. DDBÖ toplam ve Netlik DDBÖ puanlarında, “iyi” düzeyde ilişki bildiren katılımcıların

puanlarının “çok iyi” düzeyde ilişki bildirenlere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu belirlenmiştir. Posthoc analizleri sonucunda Değişimleme puanlarının aile üyeleriyle ilişki düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

EEÖ toplam ($H_{(2)} = 15.993$; $p < .01$) puanlarının aile üyeleriyle ilişki düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. EEÖ toplam puanlarında “orta/kötü” düzeyde ilişki bildiren katılımcıların puanlarının “çok iyi” düzeyde ilişki bildirenlere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır.

BDÖ toplam, Motor Dürtüsellik BDÖ, Dikkat Dürtüsellliği BDÖ, Beden Duyumları, Anlama, Kabul, Dayanıklılık, Yüzleşmeye Hazırlanma ve Öz Destek alt boyutları ile ilgili puanların aile üyeleriyle ilişki düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

Tablo 11. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının madde kullanımına göre incelenmesine yönelik mann whitney u testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	Sıra Ort.	Sıra toplamı	U	Z	p
BDÖ toplam	Hayır	96	59.76	5737.00	1081.000	-	.641
	Evet	24	63.46	1523.00		.466	
Plan Yapmama BDÖ	Hayır	96	60.10	5769.50	1113.500	-	.799
	Evet	24	62.10	1490.50		.255	
Motor Dürtüsellik BDÖ	Hayır	96	58.17	5584.00	928.000	-	.139
	Evet	24	69.83	1676.00		1.481	
Dikkat Dürtüsellliği BDÖ	Hayır	96	62.09	5960.50	999.500	-	.314
	Evet	24	54.15	1299.50		1.008	
DDBÖ toplam	Hayır	96	63.24	6071.00	889.000	-	.084
	Evet	24	49.54	1189.00		1.726	
Farkındalık/Dikkat DDBÖ	Hayır	96	63.14	6061.00	899.000	-	.094
	Evet	24	49.96	1199.00		1.676	
Beden Duyumları DDBÖ	Hayır	96	60.19	5778.50	1122.500	-	.845
	Evet	24	61.73	1481.50		.196	
Netlik DDBÖ	Hayır	96	60.13	5772.50	1116.500	-	.814
	Evet	24	61.98	1487.50		.235	
Anlama DDBÖ	Hayır	96	61.63	5916.00	1044.000	-	.474
	Evet	24	56.00	1344.00		.717	
Kabul DDBÖ	Hayır	96	63.92	6136.50	823.500	-	.029*
	Evet	24	46.81	1123.50		2.180	

Dayanıklılık DDBÖ	Hayır	96	62.05	5956.50	1003.500	-	.325
	Evet	24	54.31	1303.50		.984	
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	Hayır	96	61.97	5949.50	1010.500	-	.349
	Evet	24	54.60	1310.50		.936	
Öz Destek DDBÖ	Hayır	96	63.08	6055.50	904.500	-	.101
	Evet	24	50.19	1204.50		1.642	
Değişimleme DDBÖ	Hayır	96	63.45	6091.00	869.000	-	.061
	Evet	24	48.71	1169.00		1.874	
EEÖ toplam	Hayır	96	62.99	6047.50	912.500	-	.116
	Evet	24	50.52	1212.50		1.573	

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 11’de hükümlü katılımcıların BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının madde kullanımı durumuna göre incelenmesine yönelik Mann Whitney U-testi sonuçları verilmiştir.

Kabul DDBÖ puanlarının madde kullanım durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur ($U = 823.500$; $p < .05$). Madde kullanmayan katılımcıların Kabul DDBÖ puanlarının madde kullanan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

BDÖ toplam, Plan Yapmama BDÖ, Motor Dürtüsellik BDÖ, Dikkat Dürtüsellik BDÖ, DDBÖ toplam, Farkındalık/Dikkat, Beden Duyumları, Netlik, Anlama, Dayanıklılık, Yüzleşmeye Hazırlanma, Öz Destek, Değişimleme alt boyutları ve EEÖ toplam puanlarının ise madde kullanımı durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

Tablo 12. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının suç ile ilgili hissedilene göre incelenmesine yönelik bağımsız gruplar t-testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	Ort.	Ss	t	sd	p
BDÖ toplam	Pişmanım	72	26.56	6.67	-	111	.142
	Suç işlemedim	41	28.54	7.15	1.478		
Plan Yapmama BDÖ	Pişmanım	72	8.43	3.10	-	111	.102
	Suç işlemedim	41	9.49	3.58	1.648		
Motor Dürtüsellik BDÖ	Pişmanım	72	9.33	3.02	-	111	.194
	Suç işlemedim	41	10.10	2.94	1.306		

Dikkat Dürtüselliği BDÖ	Pişmanım	72	8.79	3.19	-.265	111	.791
	Suç işlemedim	41	8.95	2.85			
DDBÖ toplam	Pişmanım	72	66.96	12.13	.380 ^a	61.925	.706
	Suç işlemedim	41	65.78	17.63			
Farkındalık/Dikkat DDBÖ	Pişmanım	72	7.42	1.93	.500 ^a	62.223	.619
	Suç işlemedim	41	7.17	2.79			
Beden Duyumları DDBÖ	Pişmanım	72	7.65	2.04	.871 ^a	64.779	.387
	Suç işlemedim	41	7.22	2.79			
Netlik DDBÖ	Pişmanım	72	7.47	2.28	.198 ^a	66.961	.844
	Suç işlemedim	41	7.37	2.98			
Anlama DDBÖ	Pişmanım	72	8.22	1.82	1.525 ^a	61.842	.132
	Suç işlemedim	41	7.51	2.65			
Kabul DDBÖ	Pişmanım	72	6.46	2.04	.417	111	.678
	Suç işlemedim	41	6.29	2.02			
Dayanıklılık DDBÖ	Pişmanım	72	7.51	2.19	-.108	111	.915
	Suç işlemedim	41	7.56	2.32			
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	Pişmanım	72	6.57	2.62	-	111	.308
	Suç işlemedim	41	7.10	2.66	1.024		
Öz Destek DDBÖ	Pişmanım	72	8.28	2.10	.618	111	.538
	Suç işlemedim	41	8.00	2.61			
Değişimleme DDBÖ	Pişmanım	72	7.38	2.13	-.421	111	.674
	Suç işlemedim	41	7.56	2.47			
EEÖ toplam	Pişmanım	72	70.94	8.35	-.256 ^a	68.188	.799
	Suç işlemedim	41	71.44	10.65			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 12’de hükümlü katılımcıların BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının suç ile ilgili hissettiklerine göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar T-testi sonuçları verilmiştir.

BDÖ toplam, Plan Yapmama BDÖ, Motor Dürtüsellik BDÖ, Dikkat Dürtüsellik BDÖ, DDBÖ toplam ve alt boyutları (Farkındalık/Dikkat, Beden Duyumları, Netlik, Anlama, Kabul, Dayanıklılık, Yüzleşmeye Hazırlanma, Öz Destek, Değişimleme) ile EEÖ toplam puanlarının suçla ilgili hissedilen duruma göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur ($p > .05$).

Tablo 13. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının suçun kime karşı işlendiğine göre incelenmesine yönelik mann whitney u-testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	Sıra Ort.	Sıra toplamı	U	Z	p
BDÖ toplam	Tanıdık	25	52.30	1307.50	892.500	- .359	.720
	Tanıdık değil	75	49.90	3742.50			
Plan Yapmama BDÖ	Tanıdık	25	51.94	1298.50	901.500	- .289	.773
	Tanıdık değil	75	50.02	3751.50			
Motor Dürtüsellik BDÖ	Tanıdık	25	55.64	1391.00	809.000	-1.031	.303
	Tanıdık değil	75	48.79	3659.00			
Dikkat Dürtüsellliği BDÖ	Tanıdık	25	48.92	1223.00	898.000	- .317	.751
	Tanıdık değil	75	51.03	3827.00			
DDBÖ toplam	Tanıdık	25	46.96	1174.00	849.000	- .705	.481
	Tanıdık değil	75	51.68	3876.00			
Farkındalık/Dikkat DDBÖ	Tanıdık	25	52.04	1301.00	899.000	- .310	.757
	Tanıdık değil	75	49.99	3749.00			
Beden Duyumları DDBÖ	Tanıdık	25	43.80	1095.00	770.000	-1.348	.178
	Tanıdık değil	75	52.73	3955.00			
Netlik DDBÖ	Tanıdık	25	48.64	1216.00	891.000	- .373	.709
	Tanıdık değil	75	51.12	3834.00			
Anlama DDBÖ	Tanıdık	25	46.56	1164.00	839.000	- .792	.428
	Tanıdık değil	75	51.81	3886.00			
Kabul DDBÖ	Tanıdık	25	45.70	1142.50	817.500	- .967	.334
	Tanıdık değil	75	52.10	3907.50			
Dayanıklılık DDBÖ	Tanıdık	25	50.98	1274.50	925.500	- .096	.923
	Tanıdık değil	75	50.34	3775.50			
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	Tanıdık	25	54.98	1374.50	825.500	- .898	.369
	Tanıdık değil	75	49.01	3675.50			
Öz Destek DDBÖ	Tanıdık	25	42.52	1063.00	738.000	-1.603	.109
	Tanıdık değil	75	53.16	3987.00			
Değişimleme DDBÖ	Tanıdık	25	48.38	1209.50	884.500	- .426	.670
	Tanıdık değil	75	51.21	3840.50			
EEÖ toplam	Tanıdık	25	41.08	1027.00	702.000	-1.877	.061
	Tanıdık değil	75	53.64	4023.00			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 13'te hükümlü katılımcıların BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının suçun kime karşı işlendiğine göre karşılaştırılmasına yönelik Mann Whitney U-testi sonuçları verilmiştir.

BDÖ toplam, Plan Yapmama BDÖ, Motor Dürtüsellik BDÖ, Dikkat Dürtüsellliği BDÖ, DDBÖ toplam ve alt boyutları (Farkındalık/Dikkat, Beden Duyumları, Netlik, Anlama, Kabul, Dayanıklılık, Yüzleşmeye Hazırlanma, Öz Destek, Değişimleme) ile EEÖ toplam puanlarının suçun kime karşı işlendiğine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur ($p > .05$).

4.1.4. Suç geçmişi olmayan katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının demografik değişkenlere göre incelenmesine yönelik bulgular

Bu bölümde suç geçmişi olmayan katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının demografik değişkenlere göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 14. Suç Geçmişi Olmayan Katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının eğitim durumuna göre incelenmesine yönelik mann whitney u-testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	Sıra Ort.	Sıra toplamı	U	Z	P
BDÖ toplam	Lise ve altı	19	75.53	1435.00	750.000	-	.085
	Üniversite ve üstü	105	60.14	6315.00			
Plan Yapmama BDÖ	Lise ve altı	19	72.68	1381.00	804.000	-	.176
	Üniversite ve üstü	105	60.66	6369.00			
Motor Dürtüsellik BDÖ	Lise ve altı	19	72.61	1379.50	805.500	-	.178
	Üniversite ve üstü	105	60.67	6370.50			
Dikkat Dürtüsellliği BDÖ	Lise ve altı	19	73.87	1403.50	781.500	-	.130
	Üniversite ve üstü	105	60.44	6346.50			
DDBÖ toplam	Lise ve altı	19	52.37	995.00	805.000	-	.182
	Üniversite ve üstü	105	64.33	6755.00			
Farkındalık/Dikkat DDBÖ	Lise ve altı	19	55.11	1047.00	857.000	-.990	.322
	Üniversite ve üstü	105	63.84	6703.00			
	Lise ve altı	19	47.82	908.50	718.500		.051

Beden Duyumları DDBÖ	Üniversite ve üstü	105	65.16	6841.50	-	1.954	
Netlik DDBÖ	Lise ve altı	19	46.21	878.00			
	Üniversite ve üstü	105	65.45	6872.00	688.000	-	.030*
Anlama DDBÖ	Lise ve altı	19	57.61	1094.50			
	Üniversite ve üstü	105	63.39	6655.50	904.500	-.660	.509
Kabul DDBÖ	Lise ve altı	19	55.71	1058.50			
	Üniversite ve üstü	105	63.73	6691.50	868.500	-.903	.367
Dayanıklılık DDBÖ	Lise ve altı	19	56.29	1069.50			
	Üniversite ve üstü	105	63.62	6680.50	879.500	-.826	.409
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	Lise ve altı	19	51.58	980.00			
	Üniversite ve üstü	105	64.48	6770.00	790.000	-	.145
Öz Destek DDBÖ	Lise ve altı	19	60.58	1151.00			
	Üniversite ve üstü	105	62.85	6599.00	961.000	-.256	.798
Değişimleme DDBÖ	Lise ve altı	19	51.29	974.50			
	Üniversite ve üstü	105	64.53	6775.50	784.500	-	.135
EEÖ toplam	Lise ve altı	19	50.97	968.50			
	Üniversite ve üstü	105	64.59	6781.50	778.500	-	.128

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 14'te suç geçmişi olmayan katılımcıların BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının eğitim durumuna göre incelenmesine yönelik Mann Whitney U-testi sonuçları verilmiştir.

Netlik DDBÖ puanlarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur ($U = 688.000$; $p < .05$). Üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahip katılımcıların Netlik DDBÖ puanlarının, lise ve altı düzeyde eğitime sahip katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

BDÖ toplam, Plan Yapmama BDÖ, Motor Dürtüsellik BDÖ, Dikkat Dürtüsellik BDÖ, DDBÖ toplam, Farkındalık/Dikkat, Beden Duyumları, Anlama,

Kabul, Dayanıklılık, Yüzleşmeye Hazırlanma, Öz Destek, Değişimleme DDBÖ alt boyutları ve EEÖ toplam puanlarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmadığı bulunmuştur ($p > .05$).

Tablo 15. Suç Geçmişi Olmayan Katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının medeni duruma göre incelenmesine yönelik bağımsız gruplar t-testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	Ort.	ss	t	sd	P
BDÖ toplam	Evli/birlikte yaşıyor	36	25.36	4.24	-	122	.167
	Bekâr/boşanmış/dul	88	26.80	5.56	1.389		
Plan Yapmama BDÖ	Evli/birlikte yaşıyor	36	9.25	3.00	-.080	122	.936
	Bekâr/boşanmış/dul	88	9.30	2.82			
Motor Dürtüsellik BDÖ	Evli/birlikte yaşıyor	36	8.14	1.93	-	122	.032*
	Bekâr/boşanmış/dul	88	9.14	2.46	2.173		
Dikkat Dürtüsellliği BDÖ	Evli/birlikte yaşıyor	36	7.97	1.93	-.894	122	.373
	Bekâr/boşanmış/dul	88	8.36	2.32			
DDBÖ toplam	Evli/birlikte yaşıyor	36	70.83	15.78	.344	122	.731
	Bekâr/boşanmış/dul	88	69.83	14.31			
Farkındalık/Dikkat DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	36	8.08	2.03	.731	122	.466
	Bekâr/boşanmış/dul	88	7.81	1.86			
Beden Duyumları DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	36	8.14	2.18	.843	122	.401
	Bekâr/boşanmış/dul	88	7.77	2.20			
Netlik DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	36	8.42	2.27	.916	122	.361
	Bekâr/boşanmış/dul	88	8.01	2.22			
Anlama DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	36	8.67	1.87	.020	122	.984
	Bekâr/boşanmış/dul	88	8.66	1.98			
Kabul DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	36	7.25	2.38	.292	122	.771
	Bekâr/boşanmış/dul	88	7.11	2.36			
Dayanıklılık DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	36	7.53	2.59	.219	122	.827
	Bekâr/boşanmış/dul	88	7.42	2.43			
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	36	7.42	2.17	.050	122	.961
	Bekâr/boşanmış/dul	88	7.40	1.83			
Öz Destek DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	36	7.56	2.42	-.929	122	.355
	Bekâr/boşanmış/dul	88	7.98	2.24			
Değişimleme DDBÖ	Evli/birlikte yaşıyor	36	7.78	2.26	.257	122	.797
	Bekâr/boşanmış/dul	88	7.67	2.04			
EEÖ toplam	Evli/birlikte yaşıyor	36	69.14	10.53	.119 ^a	50.242	.906
	Bekâr/boşanmış/dul	88	68.91	7.52			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 15'te suç geçmişisi olmayan katılımcıların BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının medeni duruma göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar T-testi sonuçları verilmiştir.

Motor Dürtüsellik BDÖ puanlarının medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur ($t_{(122)} = -2.173$; $p < .05$). Bekâr, boşanmış ya da dul katılımcıların Motor Dürtüsellik puanlarının evli ya da birlikte yaşayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

BDÖ toplam, Plan Yapmama BDÖ, Dikkat Dürtüselligi BDÖ, DDBÖ toplam, Farkındalık/Dikkat, Beden Duyumları, Netlik, Anlama, Kabul, Dayanıklılık, Yüzleşmeye Hazırlanma, Öz Destek, Değişimleme ile EEÖ toplam puanlarının medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

Tablo 16. Suç Geçmişisi Olmayan Katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının çocuk durumuna göre incelenmesine yönelik mann whitney u-testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	Sıra Ort.	Sıra toplamı	U	Z	P
BDÖ toplam	Çocuk yok	103	64.59	6652.50	866.500	-	.151
	Çocuk var	21	52.26	1097.50		1.436	
Plan Yapmama BDÖ	Çocuk yok	103	62.91	6480.00	1039.000	-.285	.776
	Çocuk var	21	60.48	1270.00			
Motor Dürtüsellik BDÖ	Çocuk yok	103	66.64	6864.00	655.000	-	.004**
	Çocuk var	21	42.19	886.00		2.875	
Dikkat Dürtüselligi BDÖ	Çocuk yok	103	63.89	6581.00	938.000	-.965	.334
	Çocuk var	21	55.67	1169.00			
DDBÖ toplam	Çocuk yok	103	61.93	6379.00	1023.000	-.390	.697
	Çocuk var	21	65.29	1371.00			
Farkındalık/Dikkat DDBÖ	Çocuk yok	103	59.68	6147.50	791.500	-	.050
	Çocuk var	21	76.31	1602.50		1.963	
Beden Duyumları DDBÖ	Çocuk yok	103	62.00	6385.50	1029.500	-.350	.726
	Çocuk var	21	64.98	1364.50			
Netlik DDBÖ	Çocuk yok	103	60.56	6237.50	881.500	-	.179
	Çocuk var	21	72.02	1512.50		1.345	
Anlama DDBÖ	Çocuk yok	103	60.84	6266.50	910.500	-	.244
	Çocuk var	21	70.64	1483.50		1.165	

Kabul DDBÖ	Çocuk yok	103	62.00	6386.00	1030.000	-.346	.729
	Çocuk var	21	64.95	1364.00			
Dayanıklılık DDBÖ	Çocuk yok	103	62.48	6435.50	1079.500	-.013	.989
	Çocuk var	21	62.60	1314.50			
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	Çocuk yok	103	62.74	6462.50	1056.500	-.169	.866
	Çocuk var	21	61.31	1287.50			
Öz Destek DDBÖ	Çocuk yok	103	64.21	6613.50	905.500	-	.236
	Çocuk var	21	54.12	1136.50			
Değişimleme DDBÖ	Çocuk yok	103	62.21	6408.00	1052.000	-.199	.842
	Çocuk var	21	63.90	1342.00			
EEÖ toplam	Çocuk yok	103	61.39	6323.50	967.500	-.760	.447
	Çocuk var	21	67.93	1426.50			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 16’da suç geçmişi olmayan katılımcıların BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının çocuk sahibi olma durumuna göre incelenmesine yönelik Mann Whitney U-testi sonuçları verilmiştir.

Motor Dürtüsellik BDÖ puanlarının çocuk sahibi olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur ($U = 655.000$; $p < .01$). Çocuğu olmayan katılımcıların Motor Dürtüsellik puanlarının, çocuğu olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

BDÖ toplam, Plan Yapmama BDÖ, Dikkat Dürtüselligi BDÖ, DDBÖ toplam Farkındalık/Dikkat, Beden Duyumları, Netlik, Anlama, Kabul, Dayanıklılık, Yüzleşmeye Hazırlanma, Öz Destek, Değişimleme ile EEÖ toplam puanlarının çocuk sahibi olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

Tablo 17. Suç Geçmişi Olmayan Katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının aylık gelire göre incelenmesine yönelik kruskal wallis h testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	Sıra Ort.	H	sd	p	Fark
BDÖ toplam	Düşük ¹	23	57.67	.550	2	.760	
	Orta ²	86	63.89				
	Yüksek ³	15	61.93				
Plan Yapmama BDÖ	Düşük ¹	23	63.83	.040	2	.980	

	Orta ²	86	62.24			
	Yüksek ³	15	61.93			
Motor Dürtüsellik BDÖ	Düşük ¹	23	55.72			
	Orta ²	86	64.85	1.331	2	.514
	Yüksek ³	15	59.40			
Dikkat Dürtüsellliği BDÖ	Düşük ¹	23	59.22			
	Orta ²	86	63.43	.256	2	.880
	Yüksek ³	15	62.20			
DDBÖ toplam	Düşük ¹	23	55.59			
	Orta ²	86	63.56	1.165	2	.558
	Yüksek ³	15	67.03			
Farkındalık Dikkat DDBÖ	Düşük ¹	23	58.74			
	Orta ²	86	63.75	.391	2	.822
	Yüksek ³	15	61.10			
Beden Duyumları DDBÖ	Düşük ¹	23	51.43			
	Orta ²	86	62.85	4.884	2	.087
	Yüksek ³	15	77.47			
Netlik DDBÖ	Düşük ¹	23	58.30			
	Orta ²	86	62.31	.987	2	.610
	Yüksek ³	15	70.00			
Anlama DDBÖ	Düşük ¹	23	60.20			
	Orta ²	86	61.85	.763	2	.683
	Yüksek ³	15	69.73			
Kabul DDBÖ	Düşük ¹	23	58.22			
	Orta ²	86	64.53	.920	2	.631
	Yüksek ³	15	57.40			
Dayanıklılık DDBÖ	Düşük ¹	23	48.74			
	Orta ²	86	66.39	4.472	2	.107
	Yüksek ³	15	61.30			
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	Düşük ¹	23	57.04			
	Orta ²	86	62.07	1.951	2	.377
	Yüksek ³	15	73.33			
Öz Destek DDBÖ	Düşük ¹	23	60.96			
	Orta ²	86	62.23	.228	2	.892
	Yüksek ³	15	66.40			
Değişimleme DDBÖ	Düşük ¹	23	54.30			
	Orta ²	86	65.80	2.442	2	.295
	Yüksek ³	15	56.17			
EEÖ toplam	Düşük ¹	23	62.22			
	Orta ²	86	61.48	.528	2	.768

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aWelch Testi. BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 17’de suç geçmişisi olmayan katılımcıların BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının aylık gelir düzeyine göre incelenmesine yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

BDÖ toplam, Plan Yapmama BDÖ, Motor Dürtüsellik BDÖ, Dikkat Dürtüsellliği BDÖ, DDBÖ toplam, Farkındalık/Dikkat, Netlik, Anlama, Kabul, Dayanıklılık, Yüzleşmeye Hazırlanma, Öz Destek, Değişimleme DDBÖ alt boyutları ve EEÖ toplam puanlarının gelir düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

Tablo 18. Suç geçmişisi olmayan katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının aile üyeleriyle ilişkiye göre incelenmesine yönelik kruskal wallis h testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	Sıra Ort.	H	sd	p	Fark
BDÖ toplam	Çok iyi ¹	59	56.43	3.564	2	.168	
	İyi ²	50	66.59				
	Orta/kötü ³	15	72.73				
Plan Yapmama BDÖ	Çok iyi ¹	59	50.73	13.050	2	.001**	1<2
	İyi ²	50	75.36				
	Orta/kötü ³	15	65.93				
Motor Dürtüsellik BDÖ	Çok iyi ¹	59	65.64	5.040	2	.080	
	İyi ²	50	54.73				
	Orta/kötü ³	15	76.07				
Dikkat Dürtüsellliği BDÖ	Çok iyi ¹	59	62.14	1.083	2	.582	
	İyi ²	50	60.32				
	Orta/kötü ³	15	71.17				
DDBÖ toplam	Çok iyi ¹	59	77.01	18.365	2	.000**	2<1 3<1
	İyi ²	50	49.11				
	Orta/kötü ³	15	50.07				
Farkındalık Dikkat DDBÖ	Çok iyi ¹	59	71.61	7.484	2	.024*	2<1
	İyi ²	50	54.53				
	Orta/kötü ³	15	53.23				
Beden Duyumları DDBÖ	Çok iyi ¹	59	72.00	8.019	2	.018*	2<1
	İyi ²	50	53.88				
	Orta/kötü ³	15	53.87				

Netlik DDBÖ	Çok iyi ¹	59	73.40				2<1
	İyi ²	50	53.36	10.643	2	.005**	
	Orta/kötü ³	15	50.10				
Anlama DDBÖ	Çok iyi ¹	59	78.68				2<1
	İyi ²	50	49.40	24.295	2	.000**	3<1
	Orta/kötü ³	15	42.53				
Kabul DDBÖ	Çok iyi ¹	59	71.01				-
	İyi ²	50	56.90	7.188	2	.027*	
	Orta/kötü ³	15	47.70				
Dayanıklılık DDBÖ	Çok iyi ¹	59	72.11				2<1
	İyi ²	50	54.74	8.345	2	.015*	
	Orta/kötü ³	15	50.57				
Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	Çok iyi ¹	59	71.62				2<1
	İyi ²	50	51.80	8.426	2	.015*	
	Orta/kötü ³	15	62.30				
Öz Destek DDBÖ	Çok iyi ¹	59	70.85				2<1
	İyi ²	50	51.07	8.738	2	.013*	
	Orta/kötü ³	15	67.77				
Değişimleme DDBÖ	Çok iyi ¹	59	78.59				2<1
	İyi ²	50	46.12	23.639	2	.000**	3<1
	Orta/kötü ³	15	53.80				
EEÖ toplam	Çok iyi ¹	59	68.86				
	İyi ²	50	55.22	3.918	2	.141	
	Orta/kötü ³	15	61.73				

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aWelch Testi. BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 18’de suç geçmişi olmayan katılımcıların BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının aile üyeleriyle ilişki düzeyine göre incelenmesine yönelik Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Plan Yapmama BDÖ ($H_{(2)} = 13.050$; $p < .01$) puanları, aile üyeleriyle ilişki düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir. İlişkilerini “çok iyi” olarak tanımlayan katılımcıların puanları, “iyi” düzeyde tanımlayanlara göre anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur.

DDBÖ toplam ($H_{(2)} = 18.365$; $p < .01$), Farkındalık/Dikkat ($H_{(2)} = 7.484$; $p < .05$), Beden Duyumları ($H_{(2)} = 8.019$; $p < .05$), Netlik ($H_{(2)} = 10.643$; $p < .01$), Anlama ($H_{(2)} = 24.295$; $p < .01$), Kabul ($H_{(2)} = 7.188$; $p < .05$), Dayanıklılık ($H_{(2)} = 8.345$; $p < .05$), Yüzleşmeye Hazırlanma ($H_{(2)} = 8.426$; $p < .05$), Öz Destek ($H_{(2)} = 8.738$; $p < .05$),

.05) ve Değişimleme DDBÖ ($H_{(2)} = 23.639$; $p < .01$) puanlarının ilişki düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. İlişkilerini “iyi” ve “orta/kötü” olarak tanımlayan katılımcıların DDBÖ toplam, Anlama ve Değişimleme puanları, “çok iyi” düzeyde tanımlayanlara göre anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. İlişkilerini “iyi” olarak tanımlayan katılımcıların Farkındalık/Dikkat, Beden Duyumları, Netlik, Dayanıklılık, Yüzleşmeye Hazırlanma ve Öz Destek puanları “çok iyi” düzeyde tanımlayanlara göre anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Posthoc analizi ise Kabul puanlarının gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermiştir ($p > .05$).

BDÖ toplam, Dikkat Dürtüselliği BDÖ, Motor Dürtüselliği ve EEÖ toplam açısından ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$).

4.1.5. Katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik bulgular

Bu bölümde, hükümlülerde ve suç geçmişi olmayan katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 19. Hükümlülerde BDÖ, DDBÖ ve EEÖ arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik pearson korelasyon analizi sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.BDÖ toplam	1													
2.Plan Yapmama BDÖ	.703**	1												
3.Motor Dürtüsellik BDÖ	.742**	.232*	1											
4.Dikkat Dürtüselligi BDÖ	.767**	.276**	.440**	1										
5.DDBÖ toplam	-.300**	-.489**	-.098	-.052	1									
6.Farkındalık/Dikkat DDBÖ	-.249**	-.372**	-.089	-.072	.722**	1								
7.Beden Duyumları DDBÖ	-.177	-.333**	-.104	.064	.730**	.436**	1							
8.Netlik DDBÖ	-.192*	-.293**	-.047	-.069	.739**	.428**	.563**	1						
9.Anlama DDBÖ	-.320**	-.410**	-.172	-.108	.784**	.576**	.527**	.627**	1					
10.Kabul DDBÖ	-.210*	-.416**	-.029	.005	.653**	.359**	.358**	.360**	.388**	1				
11.Dayanıklılık DDBÖ	-.341**	-.433**	-.142	-.162	.759**	.556**	.443**	.538**	.606**	.522**	1			
12.Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	.210*	-.045	.294**	.235**	.446**	.192*	.286**	.181*	.163	.355**	.114	1		
13.Öz Destek DDBÖ	-.283**	-.387**	-.139	-.081	.784**	.501**	.559**	.486**	.615**	.391**	.532**	.318**	1	
14.Değişimleme DDBÖ	-.406**	-.464**	-.239**	-.177	.739**	.566**	.436**	.470**	.513**	.485**	.557**	.135	.575**	1
15.EEÖ toplam	-.457**	-.451**	-.283**	-.265**	.494**	.395**	.323**	.318**	.349**	.327**	.466**	.038	.441**	.511**

* $p < .05$; ** $p < .01$; BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 19’da hükümlü katılımcıların BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson Korelasyon Analizi sonuçları verilmiştir.

BDÖ toplam puanları; Plan Yapmama BDÖ ($r = .703; p < .01$), Motor Dürtüsellik BDÖ ($r = .742; p < .01$), Dikkat Dürtüsellliği BDÖ ($r = .767; p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir. BDÖ toplam puanları ayrıca; DDBÖ toplam ($r = -.300; p < .01$), Farkındalık/Dikkat DDBÖ ($r = -.249; p < .01$), Netlik DDBÖ ($r = -.192; p < .05$), Anlama DDBÖ ($r = -.320; p < .01$), Kabul DDBÖ ($r = -.210; p < .05$), Dayanıklılık DDBÖ ($r = -.341; p < .01$), Öz Destek DDBÖ ($r = -.283; p < .01$), Değişimleme DDBÖ ($r = -.406; p < .01$) puanlarıyla anlamlı negatif korelasyon göstermiştir.

Plan Yapmama BDÖ puanları; Motor Dürtüsellik BDÖ ($r = .232; p < .05$), Dikkat Dürtüsellliği BDÖ ($r = .276; p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif, DDBÖ toplam ($r = -.489; p < .01$), Farkındalık/Dikkat DDBÖ ($r = -.372; p < .01$), Beden Duyumları DDBÖ ($r = -.333; p < .01$), Netlik DDBÖ ($r = -.293; p < .01$), Anlama DDBÖ ($r = -.410; p < .01$), Kabul DDBÖ ($r = -.416; p < .01$), Dayanıklılık DDBÖ ($r = -.433; p < .01$), Öz Destek DDBÖ ($r = -.387; p < .01$), Değişimleme DDBÖ ($r = -.464; p < .01$) puanlarıyla anlamlı negatif korelasyon göstermiştir.

Motor Dürtüsellik BDÖ puanları; Dikkat Dürtüsellliği BDÖ ($r = .440; p < .01$), -Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ ($r = .294; p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif; Değişimleme DDBÖ ($r = -.239; p < .01$) puanlarıyla anlamlı negatif korelasyon göstermiştir.

Dikkat Dürtüsellliği BDÖ puanları; Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ ($r = .235; p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

DDBÖ toplam puanları; Farkındalık/Dikkat DDBÖ ($r = .722; p < .01$), Beden Duyumları DDBÖ ($r = .730; p < .01$), Netlik DDBÖ ($r = .739; p < .01$), Anlama DDBÖ ($r = .784; p < .01$), Kabul ($r = .653; p < .01$), Dayanıklılık ($r = .759; p < .01$), Yüzleşmeye Hazırlanma ($r = .446; p < .01$), Öz Destek ($r = .784; p < .01$) ve Değişimleme ($r = .739; p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Farkındalık/Dikkat DDBÖ puanları; Beden Duyumları ($r = .436; p < .01$), Netlik ($r = .428; p < .01$), Anlama ($r = .576; p < .01$), Kabul ($r = .359; p < .01$), Dayanıklılık ($r = .556; p < .01$), Yüzleşmeye Hazırlanma ($r = .192; p < .05$), Öz Destek ($r = .501; p < .01$) ve Değişimleme ($r = .566; p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Beden Duyumları DDBÖ puanları; Netlik ($r = .563; p < .01$), Anlama ($r = .527; p < .01$), Kabul ($r = .358; p < .01$), Dayanıklılık ($r = .443; p < .01$), Yüzleşmeye Hazırlanma ($r = .286; p < .01$), Öz Destek ($r = .559; p < .01$) ve Değişimleme ($r = .436; p < .01$) ile anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Netlik DDBÖ puanları; Anlama ($r = .627; p < .01$), Kabul ($r = .360; p < .01$), Dayanıklılık ($r = .538; p < .01$), Yüzleşmeye Hazırlanma ($r = .181; p < .05$), Öz Destek ($r = .486; p < .01$) ve Değişimleme ($r = .470; p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Anlama DDBÖ puanları; Kabul ($r = .388; p < .01$), Dayanıklılık ($r = .606; p < .01$), Öz Destek ($r = .615; p < .01$) ve Değişimleme ($r = .513; p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Kabul DDBÖ puanları; Dayanıklılık ($r = .522; p < .01$), Yüzleşmeye Hazırlanma ($r = .355; p < .01$), Öz Destek ($r = .391; p < .01$) ve Değişimleme ($r = .485; p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Dayanıklılık DDBÖ puanları; Öz Destek ($r = .532; p < .01$) ve Değişimleme ($r = .557; p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Öz Destek DDBÖ puanları; Yüzleşmeye Hazırlanma ($r = .318; p < .01$) ve Değişimleme ($r = .575; p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Son olarak, EEÖ toplam puanları; BDÖ toplam ($r = -.457; p < .01$), Plan Yapmama BDÖ ($r = -.451; p < .01$), Motor Dürtüsellik BDÖ ($r = -.283; p < .01$) ve Dikkat Dürtüselligi BDÖ ($r = -.265; p < .01$) puanlarıyla anlamlı negatif; DDBÖ toplam ($r = .494; p < .01$), Farkındalık/Dikkat ($r = .395; p < .01$), Beden Duyumları ($r = .323; p < .01$), Netlik ($r = .318; p < .01$), Anlama ($r = .349; p < .01$), Kabul ($r = .327; p < .01$), Dayanıklılık ($r = .466; p < .01$), Öz Destek ($r = .441; p < .01$) ve Değişimleme ($r = .511; p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Diğer değişkenler arasındaki korelasyon değerleri istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > .05$).

Tablo 20. Suç geçmişli olmayanlarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik pearson korelasyon analizi sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.BDÖ toplam														
2.Plan Yapmama BDÖ	.656**	1												
3.Motor Dürtüsellik BDÖ	.695**	.039	1											
4.Dikkat Dürtüsellliği BDÖ	.781**	.219*	.532**	1										
5.DDBÖ toplam	-.341**	-.381**	-.089	-.222*	1									
6.Farkındalık/Dikkat DDBÖ	-.327**	-.350**	-.073	-.246**	.795**	1								
7.Beden Duyumları DDBÖ	-.324**	-.290**	-.108	-.279**	.805**	.585**	1							
8.Netlik DDBÖ	-.347**	-.248**	-.188*	-.301**	.787**	.665**	.734**	1						
9.Anlama DDBÖ	-.376**	-.418**	-.122	-.221*	.778**	.674**	.674**	.760**	1					
10.Kabul DDBÖ	-.182*	-.183*	-.091	-.098	.759**	.487**	.515**	.471**	.449**	1				
11.Dayanıklılık DDBÖ	-.253**	-.327**	-.048	-.127	.747**	.547**	.438**	.422**	.422**	.722**	1			
12.Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ	-.060	-.179*	.134	-.053	.535**	.304**	.426**	.279**	.274**	.336**	.284**	1		
13.Öz Destek DDBÖ	-.165	-.264**	-.013	-.036	.746**	.520**	.485**	.453**	.452**	.562**	.561**	.356**	1	
14.Değişimleme DDBÖ	-.298**	-.352**	-.078	-.168	.841**	.677**	.639**	.593**	.651**	.522**	.576**	.453**	.632**	1
15.EEÖ toplam	-.301**	-.402**	-.024	-.168	.579**	.523**	.435**	.460**	.505**	.352**	.382**	.236**	.519**	.536**

* $p < .05$; ** $p < .01$; BDÖ: Barratt Dürtüsellik Ölçeği -11 Kısa Formu; DDBÖ: Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği

Tablo 20’de suç gemişı olmayan katılımcıların BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson Korelasyon Analizi sonuçları verilmiştir.

BDÖ toplam puanları; Plan Yapmama BDÖ ($r = .656; p < .01$), Motor Dürtüsellik BDÖ ($r = .695; p < .01$), Dikkat Dürtüsellığı BDÖ ($r = .781; p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif; DDBÖ toplam ($r = -.341; p < .01$), Farkındalık/Dikkat DDBÖ ($r = -.327; p < .01$), Beden Duyumları DDBÖ ($r = -.324; p < .01$), Netlik DDBÖ ($r = -.347; p < .01$), Anlama DDBÖ ($r = -.376; p < .01$), Kabul DDBÖ ($r = -.182; p < .05$), Dayanıklılık DDBÖ ($r = -.253; p < .01$), Değişimleme DDBÖ ($r = -.298; p < .01$) puanlarıyla anlamlı negatif korelasyon göstermiştir.

Plan Yapmama BDÖ puanları; Dikkat Dürtüsellığı BDÖ ($r = .219; p < .05$) puanlarıyla anlamlı pozitif, DDBÖ toplam ($r = -.381; p < .01$), Farkındalık/Dikkat DDBÖ ($r = -.350; p < .01$), Beden Duyumları DDBÖ ($r = -.290; p < .01$), Netlik DDBÖ ($r = -.248; p < .01$), Anlama DDBÖ ($r = -.418; p < .01$), Kabul DDBÖ ($r = -.183; p < .05$), Dayanıklılık DDBÖ ($r = -.327; p < .01$), Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ ($r = -.179; p < .05$), Öz Destek DDBÖ ($r = -.264; p < .01$), Değişimleme DDBÖ ($r = -.352; p < .01$) puanlarıyla anlamlı negatif korelasyon göstermiştir.

Motor Dürtüsellik BDÖ puanları; Dikkat Dürtüsellığı BDÖ ($r = .532; p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif; Netlik DDBÖ ($r = -.188; p < .05$) puanlarıyla anlamlı negatif korelasyon göstermiştir.

Dikkat Dürtüsellığı BDÖ puanları; DDBÖ toplam ($r = -.222; p < .05$), Farkındalık/Dikkat DDBÖ ($r = -.246; p < .01$), Beden Duyumları DDBÖ ($r = -.279; p < .01$), Netlik DDBÖ ($r = -.301; p < .01$), Anlama DDBÖ ($r = -.221; p < .05$) puanlarıyla anlamlı negatif korelasyon göstermiştir.

DDBÖ toplam puanları; Farkındalık/Dikkat DDBÖ ($r = .795; p < .01$), Beden Duyumları DDBÖ ($r = .805; p < .01$), Netlik DDBÖ ($r = .787; p < .01$), Anlama DDBÖ ($r = .778; p < .01$), Kabul DDBÖ ($r = .759; p < .01$), Dayanıklılık DDBÖ ($r = .747; p < .01$), Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ ($r = .535; p < .01$), Öz Destek DDBÖ ($r = .746; p < .01$) ve Değişimleme DDBÖ ($r = .841; p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Farkındalık/Dikkat DDBÖ puanları; Beden Duyumları DDBÖ ($r = .585$; $p < .01$), Netlik DDBÖ ($r = .665$; $p < .01$), Anlama DDBÖ ($r = .674$; $p < .01$), Kabul DDBÖ ($r = .487$; $p < .01$), Dayanıklılık DDBÖ ($r = .547$; $p < .01$), Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ ($r = .304$; $p < .01$), Öz Destek DDBÖ ($r = .520$; $p < .01$), Değişimleme DDBÖ ($r = .677$; $p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Beden Duyumları DDBÖ puanları; Netlik DDBÖ ($r = .734$; $p < .01$), Anlama DDBÖ ($r = .674$; $p < .01$), Kabul DDBÖ ($r = .515$; $p < .01$), Dayanıklılık DDBÖ ($r = .438$; $p < .01$), Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ ($r = .426$; $p < .01$), Öz Destek DDBÖ ($r = .485$; $p < .01$), Değişimleme DDBÖ ($r = .639$; $p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Netlik DDBÖ puanları; Anlama DDBÖ ($r = .760$; $p < .01$), Kabul DDBÖ ($r = .471$; $p < .01$), Dayanıklılık DDBÖ ($r = .422$; $p < .01$), Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ ($r = .279$; $p < .01$), Öz Destek DDBÖ ($r = .453$; $p < .01$), Değişimleme DDBÖ ($r = .593$; $p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Anlama DDBÖ puanları; Kabul DDBÖ ($r = .449$; $p < .01$), Dayanıklılık DDBÖ ($r = .422$; $p < .01$), Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ ($r = .274$; $p < .01$), Öz Destek DDBÖ ($r = .452$; $p < .01$), Değişimleme DDBÖ ($r = .651$; $p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Kabul DDBÖ puanları; Dayanıklılık DDBÖ ($r = .722$; $p < .01$), Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ ($r = .336$; $p < .01$), Öz Destek DDBÖ ($r = .562$; $p < .01$), Değişimleme DDBÖ ($r = .522$; $p < .01$) ve EEÖ toplam ($r = .352$; $p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Dayanıklılık DDBÖ puanları; Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ ($r = .284$; $p < .01$), Öz Destek DDBÖ ($r = .561$; $p < .01$), Değişimleme DDBÖ ($r = .576$; $p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Yüzleşmeye Hazırlanma DDBÖ puanları; Öz Destek DDBÖ ($r = .356$; $p < .01$), Değişimleme DDBÖ ($r = .453$; $p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Öz Destek DDBÖ puanları; Değişimleme DDBÖ ($r = .632$; $p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Son olarak EEÖ toplam puanları; BDÖ toplam ($r = -.301$; $p < .01$), Plan Yapmama BDÖ ($r = -.402$; $p < .01$) ve Dikkat Dürtüselliği BDÖ ($r = -.168$; $p < .05$) puanlarıyla anlamlı negatif; Farkındalık/Dikkat ($r = .523$; $p < .01$), Beden Duyumları ($r = .435$; $p < .01$), Netlik ($r = .460$; $p < .01$), Anlama ($r = .505$; $p < .01$), Kabul ($r = .352$; $p < .01$), Dayanıklılık ($r = .382$; $p < .01$), Yüzleşmeye Hazırlanma ($r = .236$; $p < .01$), Öz Destek ($r = .519$; $p < .01$) ve Değişimleme ($r = .536$; $p < .01$) puanlarıyla anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Diğer değişkenler arasındaki korelasyon değerleri istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > .05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu araştırmada ceza infaz kurumlarında kasten öldürme suçlarından hükümlü bireylerin dürtüsellik, duygu düzenleme becerileri ve empatik eğilimleri suç geçmişi olmayan grup ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca değişkenlerin birbirleri ile olan ilişkileri ve çeşitli demografik özelliklere göre farklılıkları incelenmiştir. Bu bağlamda araştırmadan elde edilen analiz sonuçları alanyazındaki benzer araştırmalar eşliğinde değerlendirilerek yorumlanmıştır.

5.1. BDÖ, DDBÖ ve EEÖ Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulguların Tartışılması

Bu bölümde katılımcıların eğitim düzeyi, medeni durumu, çocuk sayısı, çalışma durumu, ekonomik düzeyi, aile üyeleriyle ilişkileri, psikiyatrik tanı/tedavi öyküsünün olup olmadığı, ailesindeki psikiyatrik tanı/tedavi öyküsünün olup olmadığı, madde kullanıp kullanmadığı gibi değişkenlere göre anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı incelenmiştir. Buna ek olarak hükümlü grubunda eylem sonrasında pişmanlık hissedip hissetmediği, suç eylemini kime karşı işlediği gibi değişkenlere göre anlamlı bir ilişkinin olup olmadığına da bakılmıştır.

Hükümlü ve suçsuz grupta yapılan karşılaştırmada, katılımcıların psikiyatrik tanı veya tedavi geçmişi, araştırmanın geçerliliğini ve bulguların doğruluğunu etkilememesi adına örneklem dışı bırakılmıştır. Psikiyatrik tanı veya tedavi öyküsüne sahip bireyler, psikolojik ölçümlerde önemli bir karıştırıcı (confounding) faktör oluşturabileceği için, bu gruptaki katılımcıların analizlerden çıkarılması, araştırmanın daha homojen bir örneklem üzerinde yapılmasını sağlamıştır. Bu şekilde, sonuçlar diğer sosyo-demografik değişkenlere dayalı olarak değerlendirilmiş ve psikiyatrik bozuklukların olası etkilerinden arındırılmıştır.

Çalışmada hükümlülerin geçmişte madde kullanım durumu, eylem sonrasında pişmanlık hissedip hissetmediği, suçun kime karşı işlendiği değerlendirildiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

5.1.1. BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının eğitim değişkenine göre incelenmesine yönelik bulguların tartışılması

Elde edilen sonuçlara göre hükümlü grubunda DDBÖ toplam, duygu düzenleme alt alanlarından olan farkındalık/dikkat ve anlama puanlarının eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Lise ve üzeri eğitime sahip katılımcıların bu puanlarının ilkokul ve altı düzeyde eğitime sahip katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Suç geçmişi olmayan katılımcılarda ise sadece üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahip katılımcıların DDBÖ alt ölçeği olan netlik puanlarının, lise ve altı düzeyde eğitime sahip katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer bir araştırmada eğitim düzeyinin yüksek oluşu ile duygu düzenleme becerileri arasında olumlu ilişki saptanmış, duygu düzenleme becerilerinin kullanımı ile eğitim düzeyindeki farklılıkların bağlantılı olduğu görülmüştür (Arpınar, 2021). Balzarotti, Biassoni, Villani, Prunas ve Velotti (2014) farklı olarak bireylerin eğitim seviyesinin ilkokul ve ortaokul düzeyinde olanların duygu düzenleme stratejileri açısından daha çok olumsuz stratejilere yönelme eğiliminde oldukları ifade etmiştir. Bununla birlikte, Fırat (2021) lisansüstü eğitim düzeyine sahip bireylerin yaşadıkları olumsuz olayları daha fazla kabullendiklerini; lise ve altı eğitim düzeyindeki bireylerin olumsuz duyguları daha belirgin şekilde vurgulayan düşüncelere yöneldiklerini saptamıştır. Elde edilen bulguların literatür ile örtüştüğü görülmüştür. Katılımcıların eğitim düzeylerine göre duygu düzenleme becerileri, farkındalık/dikkat, anlama, netlik puanlarında farklılıkların olması; eğitim düzeyinin bilişsel ve duygusal gelişim üzerinde önemli bir etkisi olduğunu düşündürmüştür. Yüksek eğitim düzeyine sahip bireyler, duyguları anlama, yorumlama ve kendini ifade etme konusunda daha yetkin olabilirler. Bu beceriler, duygu düzenleme süreçlerini ve farkındalıklarını etkileyebilir. Ayrıca, yüksek öğrenim düzeyine sahip bireylerin, eğitim hayatları boyunca duygu odaklı kavramlara, iletişim becerilerine ve psikolojik içeriğe daha fazla maruz kaldıkları ve bu maruziyetin, duygusal yaşantılar üzerine düşünme, bunları kavramsallaştırma ve ifade etme kapasiteleri üzerinde etkili olabileceği düşünülebilir. Eğitim düzeyinin yüksek olması, genellikle daha fazla bilgiye, daha fazla sosyal ve duygusal becerilere sahip olmayı da beraberinde getirebilir. Bu beceriler, duygu düzenlemenin daha sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesine olanak tanır. Hükümlüler, eğitim eksikliği nedeniyle bu becerilerde zorluk yaşayabilirler. Çalışmada dürtüsellik ve empatik eğilim puanlarının eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı

tespit edilmiştir. Ancak literatürde bazı araştırmalarda eğitim düzeylerine göre dürtüsellik toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur (Polat Boztaş, 2023; Öztürkmen, 2023). Eğitim düzeyi, bireylerin duygusal ve bilişsel düzenlemelerini etkileyebilir fakat bu etki her birey için aynı şekilde görünmeyebilir. Empatik eğilimle ilgili yapılan araştırmaların çoğunun ise benzer bir desen izlediği ve eğitim durumu açısından anlamlı bir fark göstermediği gözlemlenmiştir (Öğüt, 2021).

5.1.2. BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının medeni durum değişkenine göre incelenmesine yönelik bulguların tartışılması

Hükümlü grubunda dikkat dürtüsellliği, beden duyuları, netlik ve öz destek puanının medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Evli ya da birlikte yaşayan katılımcıların bu ölçek puanlarının bekâr, boşanmış ya da dul katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Yaşa (2019) ve Ermeýdan (2023) çalışmalarında duygu düzenleme becerilerinin medeni durum üzerinde anlamlı olarak farklılaşmadığı yönünde sonuçlar elde etmiş olsa da Keleşoğlu ve Adam Karduz (2022) yaptıkları araştırmada duygu düzenleme becerilerinden olan “yerleştirme”yi evli bireylerin bekâr bireylerden daha sık kullandığı görülmüştür. Arpınar (2021) genç yetişkinlerle yaptığı çalışmada duygu düzenleme stratejilerinin medeni duruma göre farklılaştığını tespit etmiştir. Yapılan araştırmada romantik ilişkisi olmayanların romantik ilişkisi olanlara kıyasla duyguyu tanımlama konusunda daha fazla sorun yaşadığı görülmüştür (Polat Boztaş, 2023). Bu bağlamda, mevcut araştırmanın bulguları, bazı çalışmalarla çelişirken, bazılarıyla da paralellik göstermektedir. Hükümlü bireylerin duygusal ve bilişsel becerilerinin romantik ilişkileri ile nasıl ilişkilendiği ve duygusal işlevsellik üzerindeki etkileri açısından derinlemesine araştırılmaya açıktır. Bu farklılıklar, örneklem gruplarındaki sosyo-demografik özellikler, suç türü, bireylerin ilişki kalitesi ya da hapisane ortamının etkileri gibi faktörlerden kaynaklanıyor olabilir.

Suç geçmişi olmayan katılımcılarda ise sadece motor dürtüsellik puanının medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Bekâr, boşanmış ya da dul katılımcıların motor dürtüsellik puanlarının evli ya da birlikte yaşayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Bulguyu destekler nitelikteki çalışmada İzer (2021) medeni durum ile dürtüsellik arasında anlamlı bir ilişki bulmuş ve boşanmış/dul katılımcıların motor dürtüselliklerinin diğer katılımcılardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatürde bu alanda yapılan

Çalışma sayısının kısıtlı ve çalışmaların farklı bulgulara sahip olduğu görülmüştür; Altıntaş (2018) medeni durum ve dürtüsellik arasında anlamlı fark olmadığını saptamıştır. Katılımcıların medeni durumunun kapsamlı bir şekilde ele alındığı analizlere ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Suç geçmişi olmayan katılımcılarda duygu düzenleme becerisinin medeni duruma göre farklılık göstermemesinin, bekâr katılımcıların yaşamlarında romantik bir partnerlerinin bulunmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Empatik eğilimin ise hem hükümlü grubunda hem kontrol grubunda farklılaşmadığı görülmüştür. 2018 yılında yapılan bir meta-analiz çalışmasında 28 tez incelenmiş; empatik eğilimin medeni duruma göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Demir, Atli ve Kış, 2018). Araştırma sonuçları bu bilgileri desteklemektedir.

5.1.3. BD, DDB ve EE puanlarının ocuk sahibi olma değişkenine göre incelenmesine yönelik bulguların tartişılması

Hükümlü katılımcıların ocuk sahibi olma durumuna göre karşılaştırılmasında herhangi bir ölçekte anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Ancak literatüre bakıldığında ocuk sahibi olmanın duygu düzenleme becerilerini farklılaştırdığı grlmektedir (Arpınar, 2020; Fırat, 2021). Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin, ailelerinden ve çocuklarından uzak bir ortamda yaşamaları, ocuk sahibi olmanın sağladığı duygusal motivasyonları büyük ölçüde engelleyebileceği ve bu durumun duygu düzenleme becerileri sürecinde kesintiye sebep olabileceği düşünülmüştür.

Suç geçmişi olmayan grupta ise çocuğu olmayan katılımcıların motor dürtüsellik puanlarının çocuğu olan katılımcılardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunun sebebinin ise; ocuk sahibi olmanın getirdiği sorumlulukların, kişilerde daha fazla sabır ve düzen gelişimini sağlayabileceği olarak yorumlanabileceğini düşündürmüştür. ocuklu bireyler, daha dikkatli ve sabırlı olma gereksinimiyle, drtselliklerini kontrol etme konusunda daha fazla çaba gösterebilirken; çocuğu olmayanlar, bu tür bir sorumluluk yüküyle karşılaşmadıkları için dürtüsel davranışlarının daha belirgin olabileceği düşünülmüştür. Literatürde dürtüsellik ve ocuk sahibi olup olmamak arasındaki farkların yeterince araştırılmadığı görülmüştür.

5.1.4. BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının gelir düzeyi değişkenine göre incelenmesine yönelik bulguların tartışılması

Hükümlülerin duygu düzenleme becerileri toplam puanı, beden duyuları, netlik, kabul, yüzleşmeye hazırlanma, öz destek ve değişimleme puanlarının gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda, düşük gelir grubundaki katılımcıların bu puanlarının orta gelir grubuna göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu belirlenmiştir. Suç geçmişi olmayan katılımcılarda ise anlamlı düzeyde herhangi bir farklılaşma bulunmamıştır. Côté, Gyurak ve Levenson (2010) artan aylık gelirin duygu düzenleme stratejilerinin kullanımını olumlu yönde etkilediğini vurgulamıştır. Bilişsel duygu düzenleme stratejilerinden olumlu yeniden odaklanma alt boyutunun gelir düzeyine göre farklılık gösterdiği değerlendirilmiştir (Çaçan, 2020). Düşük gelir seviyesindeki bireyler, daha sık ekonomik problemlerle karşılaşabilir ve bu durum, stres seviyelerinin artmasına ve kişilerin duygusal deneyimlerini yönetme becerilerini olumsuz etkilemesine sebep olabilir. Yüksek stres, duygu düzenleme becerilerinin gelişmesini zorlaştırabilir.

5.1.5. BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının aile üyeleriyle ilişki düzeyi değişkenine göre incelenmesine yönelik bulguların tartışılması

Hükümlü grubunda EEÖ toplam puanlarının aile üyeleriyle ilişki düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. EEÖ toplam puanlarında “orta/kötü” düzeyde ilişki bildiren katılımcıların puanlarının “çok iyi” düzeyde ilişki bildirenlere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır. Suç geçmişi olmayan grupta ise ilişkilerini “iyi” ve “orta/kötü” olarak tanımlayan katılımcıların DDBÖ toplam, Anlama ve Değişimleme puanları, “çok iyi” düzeyde tanımlayanlara göre anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Şirin, Özgen, Akça-Erol ve Akça-Koca (2018), 292 öğrenciyle gerçekleştirdikleri araştırmada, öğrencilerin aile ilişkilerinin empatik eğilimler üzerinde belirgin bir etkisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Araştırma, destekleyici aile ilişkilerine sahip olan öğrencilerin hem duygusal hem de bilişsel empati düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Şirin vd., 2018). Ebeveyn tutumu ve aile ilişkilerinin; bireylerin duygusal regülasyon becerilerini ve yalnızlık düzeylerini önemli ölçüde etkilediğini bulmuştur (Sarpkaya, 2022). Araştırmalar, elde ettiğimiz bulgularımızı doğrulamaktadır.

5.1.6. BDÖ, DDBÖ ve EEÖ puanlarının madde kullanım değişkenine göre incelenmesine yönelik bulguların tartışılması

Hükümlü grubunda madde kullanmayan katılımcıların duygu düzenleme becerilerinden olan kabul puanının geçmişte madde kullananlara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Weiss, Kiefer, Goncharenko, Raudales, Forkus, Schick ve Contractor (2022) tarafından gerçekleştirilen meta-analiz çalışmasında, duygu düzenleme ile madde kullanımı arasındaki ilişkiyi inceleyen 95 araştırma değerlendirilmiş ve bu iki değişken arasında güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. 22 araştırmanın incelendiği meta analiz çalışmasında ise madde kullanım bozukluğu olan bireylerin, olmayan bireylere kıyasla daha yüksek düzeyde olumsuz duygusal tepkiler sergiledikleri belirlenmiştir (Stellern, Xiao, Grennell, Sanches, Gowin ve Sloan, 2023). Ayrıca, madde kullanım bozukluğu olan kişilerin duygu düzenlemede daha fazla zorluk yaşadığını, özellikle ifade baskılama eğiliminde ortaya koymaktadır (Stellern vd., 2023). Literatür incelendiğinde duygu düzenlemede yaşanan güçlüğün bağımlılık oluşumunda etkili bir rol oynadığı görülmüştür (Elmas, Cesur ve Oral, 2017). Alkol, uyuşturucu kullanımı, kumar ve internet bağımlılığı; bağımlılık oluşturan tutumların duygu düzenleme ile anlamlı pozitif yönde ilişkili olduğu belirtilmiş ve olumsuz duygulardan kaçmak amacıyla bağımlılık davranışlarının görüldüğü saptanmıştır (Estévez, Jáuregui, Sanchez-Marcos, López-González ve Griffiths, 2017). Bireyin madde kullanımını tetiklemesine sebep olan duygu düzenleme güçlükleri bir kısır döngü oluşturmakta ve olumsuz duygular sebebiyle madde kullanan kişi, kullanım sonrası pişmanlık gibi olumsuz duygular hissettikçe bu duygularla baş edebilmek için yeniden maddeye başvurmaktadır (Arabacı, Dağlı ve Taş, 2018). Erincik, Çelikay Söyler ve Gürbüz (2022) çalışmalarında; bağımlılık şiddeti arttıkça işlevsel olmayan duygu düzenleme stratejilerinin kullanımının arttığını saptamıştır. Tüm bu veriler ışığında araştırmamızın sonuçlarının literatür ile uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.

5.2. Katılımcılarda BDÖ, DDBÖ ve EEÖ Puanlarının Kasten Öldürme Suçundan Hükümlü Grup ile Suç Geçmişi Olmayan Grubun Karşılaştırılmasına Yönelik Bulguların Tartışılması

Bu bölümde kasten öldürme suçundan hükümlü grup ile suç geçmişi olmayan grubun dürtüsellik, duygu düzenleme becerileri ve empatik eğilim değişkenlerine göre farklılaşması incelenmiştir.

Kasten öldürme suçundan hükümlü olan bireyler ile suç geçmişi olmayan bireylerin dürtüsellik puanları karşılaştırıldığında motor ile ilgili dürtüsellik alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Kişinin olası sonuçları düşünmeden davranışta bulunma eğilimi motor dürtüsellik olarak adlandırılmıştır (Patton, Stanford ve Barratt, 1955). Araştırma bulgularına göre, hükümlü grubunun motor dürtüsellik puanlarının suç geçmişi olmayan gruba kıyasla anlamlı düzeyde yüksek olması, bu bireylerin anlık dürtülere karşı daha az kontrol sahibi olduklarını göstermektedir. Bu durum, suç davranışıyla ilişkili bir risk faktörü olarak değerlendirilebilir. Dürtüsellğin pek çok şiddet suçunun (fiziksel şiddet içeren kavgalar, silah kullanımı, yaralamalar, silahlı soygun gibi) da önemli bir yordayıcısı olduğu görülmüştür (Derefinko, DeWall, Metze, Walsh ve Lynam, 2011). Ayrıca birçok şiddet suçunun temelinde dürtüsel agresif davranışlar yatmaktadır (Özdemir ve ark., 2012) Benzer bir çalışmada daha önce cinayet işlemiş katılımcıların hiç cinayet işlememiş katılımcılara kıyasla dürtüsellğin bazı alt boyutlarında (planlamama ve öz kontrol) daha yüksek puanlar aldığı tespit edilmiştir (Maurer, Tirrell, Anderson, Rodriguez, Caldwell, Van Rybroek ve Kiehl, 2021). Başka bir araştırmada ise şiddet suçu işleyen bireylerle yapılan çalışmalarda, şiddet suçu işleyenlerin dürtüsellığının, şiddet suçu dışında bir suç işleyenlere göre daha yüksek çıktığı görülmüştür. Suçun şiddeti arttıkça dürtüsellikte de artış olduğu, dürtüsellığı yüksek bireylerin daha fazla şiddet davranışında bulunduğu anlaşılmıştır (Komarovskaya ve ark. 2007; Alford ve ark. 2020). Motor dürtüsellik ile dikkat dürtüsellığının, bireylerin şiddet eğilimleri ve genel suç davranışlarıyla anlamlı bir ilişki içinde olduğu ortaya konmuştur (Adjorlolo, Asamoah ve Adu-Poku, 2018). Araştırmanın sonuçlarını destekleyecek nitelikte kasten öldürme suçundan hükümlü ve başka suçlardan hükümlü kişiler arasında yapılan çalışmada kasten öldürme suçu grubundaki hükümlülerin daha fazla motor dürtüsellik puanlarının olduğu görülmüştür (Armiya'u, Ogunwale, Bamidele, Adole ve Umar, 2020).

Araştırmanın ilk hipotezi olan “Kasten öldürme suçunu işleyen erkeklerin dürtüsellik düzeyleri, hiç suça karışmayan erkeklerin dürtüsellik düzeylerinden anlamlı olarak daha farklıdır.” Hipotezimiz elde edilen bulgulara göre belirli ölçüde doğrulanmıştır. Kasten öldürme suçunu işleyen hükümlülerin BDÖ toplam puan ortalaması, suç geçmişi olmayan katılımcıların BDÖ toplam puan ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülse de motor

dürtüsellik BDÖ puanlarının suç grubuna göre istatistiksel olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlara göre hükümlü grubunun Motor Dürtüsellik puanlarının suç geçmişi olmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Yüksek dürtüsellik düzeyi, bireyin olası sonuçları yeterince değerlendirmeden harekete geçmesine neden olabilir ki bu da suça eğilimi artıran bir etken olabilir.

Araştırma bulgularında, suç geçmişi olmayan bireylerin hem duygu düzenleme becerisi toplam puan hem de farkındalık/dikkat, netlik, anlama, kabul ve yüzleşmeye hazırlık gibi alt boyutlarda anlamlı şekilde daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmüştür. Araştırma hipotezimiz olan “Kasten öldürme suçunu işleyen erkeklerin Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği (DDBÖ) toplam puanları, hiç suça karışmayan erkeklerin DDBÖ puanlarından anlamlı olarak farklıdır.” hipotezi çoğu alt boyut için doğrulanmıştır. Bu sonuçlar, suç geçmişi olmayan bireylerin duygularını daha etkili tanımlayabildiklerini, anlayabildiklerini ve bu duygularla baş etmede daha işlevsel stratejiler kullandıklarını göstermektedir. Literatürde, duygu düzenleme becerilerindeki eksikliklerin, bireylerin saldırgan ya da riskli davranışlara yönelme ihtimalini artırabileceği düşünülmektedir (Robertson, Daffern ve Bucks, 2012). Ayrıca iki grup arasındaki farkların anlamlı derecede yüksek olduğu boyutlardan olan anlama; duyguya neden olan durumu ve sürdüren etmenleri tanımlayabilme becerisidir (Berking ve Whitley, 2014). Bu becerinin eksikliği, bireyin iç gözü geliştirmesini zorlaştırabilir. Kabul; yaşanan duygunun değiştirilemeyeceği durumda olumsuz duyguyu kabul ve tolere etme becerisidir (Berking ve Whitley, 2014). Bu alt boyutta elde edilen anlamlı fark ise suç işlemiş bireylerin olumsuz duygularını kabul etmekte zorlandıklarını, bu duyguları bastırma ya da inkar etme eğiliminde olabileceklerini düşündürmektedir. Yüzleşme becerisi olumsuz duyguların yaşanmasının muhtemel olduğu durumlarda, kişinin bu durumlara dahil olmasını ifade etmektedir (Berking ve Whitley, 2014). Yüzleşmeye hazırlanma alt boyutunda anlamlı bir farkın olması, suç geçmişi olan bireylerin duygusal sorunlarla baş edebilmek için işlevsiz davranışlar geliştirme eğiliminde olmalarına neden olabilir. Netlik alt boyutundaki düşük puanlar, suç işlemiş bireylerin duygularını tanıma ve adlandırma konusunda zorluk yaşadıklarını göstermektedir. Duyguyu tanımak, duygunun riskleri ve yararları hakkında bilgi sağlar (Berking ve Whitley, 2014). Duyguların net bir şekilde tanımlanmaması dürtüsel davranışların artmasına ve davranış kontrolünün

zayıflamasına neden olabilir. Sonuç olarak, bu çalışma duygu düzenleme becerilerinin suç davranışlarıyla önemli ölçüde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Araştırmada ayrıca, empatik eğilim puanlarının gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediği saptanmıştır. Bu sebeple, “Kasten öldürme suçunu işleyen erkeklerin Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ) puanları, hiç suça karışmayan erkeklerin EEÖ puanlarından anlamlı olarak daha farklıdır.” hipotezi doğrulanmamıştır. Bu bulgu, empatik eğilimlerin suç işleme eylemiyle doğrudan ilişkili olmayabileceğini ve suç geçmişinden bağımsız olarak empatinin gelişebileceğini düşündürmüştür. Sevik Karaman (2012) tarafından yapılan bulguyu destekler nitelikte olan bir araştırmada; adam öldürme, gasp ve hırsızlık suçlarından hüküm giymiş bireylerin empatik beceri düzeyleri ile suç işlememiş bireylerin empatik beceri düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öte yandan araştırma bulgularının literatürde örtüşmediği çalışmalar da mevcuttur. Örneğin, Yılmaz (2009) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, suça yönelmiş 14-18 yaş arası ergenlerin empatik eğilimlerinin suça yönelmemiş akranlarına göre daha düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu farklılık, empatinin suç grubuna göre her zaman anlamlı farklılıklar göstermeyebileceğine işaret etmekte ve suç davranışlarının gelişimsel dönem, çevresel faktörler gibi etmenlerle şekillenebileceğini düşündürmektedir. Araştırmadaki bulgular; suça karışan bireylerin belirli bir düzeyde empatik kapasiteye sahip olsalar da bu kapasiteyi davranışlarına yansıtmamış olabileceklerini gösterebilir. Özellikle planlı ya da soğukkanlı şekilde işlenen suçlarda, empatik mekanizmaların bastırılması ya da devre dışı bırakılması olasıdır. Sonuç olarak, bu çalışmanın bulguları empatik eğilimlerin tek başına suç davranışını açıklamakta yetersiz kalabileceğini ortaya koymakta ve suç davranışının daha geniş bir psikolojik çerçevede ele alınması gerektiğine işaret etmektedir.

5.3. Dürtüsellik, Duygu Düzenleme Becerileri ve Empatik Eğilim Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması

Bu bölümde dürtüsellik (dikkat ile ilgili dürtüsellik, motor beceriler ile ilgili dürtüsellik, plan yapamama ile ilgili dürtüsellik), duygu düzenleme becerileri (farkındalık, beden duyumları, açıklık, anlama, kabul etme, dayanıklı olma, yüzleşme, öz destek, değişimleme) ve empatik eğilim arasındaki ilişkilere bakılmıştır.

5.3.1. Duygu düzenleme becerisi ve dürtüsellik arasındaki ilişkinin tartışılması

Dürtüsellik ile duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular hükümlü katılımcılar ve suç geçmişi olmayan katılımcılarda ayrı ayrı incelenmiştir. Araştırma bulguları, hem kasten öldürme suçu nedeniyle hüküm giymiş bireylerde hem de suç geçmişi olmayan bireylerde, dürtüsellik düzeyi arttıkça duygu düzenleme becerilerinin azaldığını göstermiştir. Her iki grupta da Barratt Dürtüsellik Ölçeği (BDÖ) toplam puanları ile Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği (DDBÖ) toplam ve alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif korelasyonlar bulunmuştur. Bu durum, bireyin dürtüsel eğilimleri ile duygularını fark etme, anlama, düzenleme ve başa çıkma kapasitesi arasında karşıt bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmamızın hipotezlerinden olan “kastan öldürme suçunu işleyen ve hiç suça karışmayan erkeklerin dürtüsellik puanları ile duygu düzenleme becerileri toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır.” doğrulanmıştır.

Hükümlü katılımcılarda dürtüsellüğün toplam puanının; farkındalık/ dikkat, netlik, anlama, kabul, dayanıklılık, öz destek, değişimleme alanlarıyla negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Dürtüsellüğün alt boyutu olan plansızlık puanı ile DDBÖ toplam puanı, farkındalık/dikkat, beden duyuları, netlik, anlama, kabul, dayanıklılık, öz destek, değişimleme puanlarıyla anlamlı negatif korelasyon göstermiştir. Motor dürtüsellik puanı ile değişimleme puanı arasında anlamlı negatif korelasyon bulunmuştur. Bu bulgular, dürtüsellik bileşenlerinin duygusal düzenleme zayıflıklarıyla birlikte ele alınması gerektiğini göstermektedir. Suç geçmişi olmayan grupta ise benzer korelasyon örüntüsü olduğu görülmüştür. Dürtüsellüğün duygu düzenleme becerileri ile negatif yönlü anlamlı bir ilişkisinin olduğu bulunmuş ve dürtüsellik toplam puanının farkındalık/ dikkat, beden duyuları, netlik, anlama, kabul, dayanıklılık, değişimleme alanlarıyla anlamlı negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Dürtüsellüğün plan yapmama alt boyutunda ise farkındalık/dikkat, beden duyuları, netlik, anlama, kabul, dayanıklılık, yüzleşmeye hazırlanma, öz destek, değişimleme puanlarıyla anlamlı negatif ilişkinin olduğu görülmüştür. Motor dürtüsellik puanları ile netlik puanları arasında; dikkat dürtüsellüğü ile farkındalık/dikkat, beden duyuları, netlik, anlama puanlarıyla anlamlı negatif ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde duygu düzenleme becerisi ve dürtüsellik ile anlamlı düzeyde ilişki olduğuna dair birçok araştırma bulunmaktadır. Yapılan bir araştırmada daha yüksek

dürtüsellik gösteren bireylerin daha düşük duygu düzenleme başarısı olduğunu öngörmüştür (Xu, Li, Zapetis, Keefe, Trull ve Stange, 2024). Xu ve arkadaşları (2024) dürtüsellik, bireylerin duygularını bağlamsal gereksinimlere göre düzenlemek için daha uygun bir strateji seçmelerini engelleyebileceğini ve bunun yerine duygularını en kolay ve en az zihinsel çaba gerektiren şekilde düzenlemelerine yol açabileceğini ifade etmiştir. Ayrıca, dürtüsellik, bireylerin duygularını etkili bir şekilde düzenlemek için bir stratejiyi yeterince uzun süre kullanmadan, bir duygu düzenleme stratejisinden diğerine geçmelerine de neden olabilir (Xu vd.,2024).

Schreiber, Grant ve Odlaug (2012) yaptıkları çalışmada 194 genç yetişkin ile çalışmış ve dürtüsellik ve duygu ve düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve duygu düzenleyememe ile dürtüsellik arasında anlamlı ilişki bulmuştur. Düşük düzeyde duygusal düzensizliğe sahip bireylerle kıyaslandığında, yüksek düzeyde duygusal düzensizliği olan grubun dürtüsellik alt boyutları olan dikkat dürtüselligi ve plansızlık alanlarında anlamlı olarak daha yüksek puan aldığını göstermiştir (Schreiber, Grant ve Odlaug, 2012).

Salguero, Pilatti, Michelini, Rivarola Montejano ve Pautassi (2024) yaptığı araştırmada yüksek düzeyde dürtüsellik ve daha düşük düzeyde duygu düzenleme becerisine sahip bireylerin alkol veya esrar kullanma riskinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Yine yapılan başka bir araştırmada yüksek duygu düzensizliği yaşayan ve aynı zamanda dürtüsel olan bireylerin hem çevrimiçi platformlarda hem de yaşamda sorunlu davranışlar geliştirme ve sürdürme konusunda daha savunmasız olduğunu ortaya koymuştur (Brand, Wegmann, Stark, Müller, Wölfling, Robbins ve Potenza, 2019). Araştırmalar gösteriyor ki; duygu düzenlemede zorluğun ve dürtüsel davranış eğiliminin çeşitli bağımlılık geliştirme, madde kullanımı, sınırda kişilik bozukluğu ile ilişkili olabildiği anlaşılmıştır (Richmond vd, 2020; Brand vd., 2019; Salguero vd., 2024). Weiss, Tull, Viana, Anestis ve Gratz (2012) dürtüsel davranışların genellikle olumsuz duygusal durumların ardından ortaya çıktığı belirtmektedir. Ayrıca duygu düzensizliğinin dürtüsel davranışlarla ve travma sonrası stres bozukluğu ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır (Weiss ve arkadaşları, 2012). Duygu düzenleme ve dürtüsellik kumar oynama üzerindeki etkileri incelendiğinde, bu iki faktörün anlamlı bir şekilde birbirleriyle ilişkili olduğu ve kumar oynayan bireylerin, yoğun duygularla karşılaştıklarında kumarı uyumsuz bir başa çıkma stratejisi olarak kullandıkları

görülmüştür (Vintró-Alcaraz, Mestre-Bach, Granero, Gómez-Peña, Moragas, Fernández-Aranda ve Jiménez-Murcia, 2022).

Dahası, dürtüsellik alt boyutu olan motor dürtüsellik ve duygu düzensizliğinin etkileşimi ile ergenlerde kendine zarar verme davranışlarının yoğunluğunun bağlantılı olduğu görülmüştür (Gao, Liu, Liu, Wang ve Qiu, 2024). Velotti, Garofalo, Petrochi, Cavallo, Popolo ve DiMaggio (2016) 617 toplum örneği ve 257 psikiyatri örneği karşılaştırmıştır. Klinik örnek, toplum örneğine göre daha yüksek duygu düzenleme güçlüğü, dürtüsellik ve agresyon seviyeleri bildirmekle birlikte özellikle bilişsel ve motor dürtüsellik bu ilişkilerde belirgin bir rol oynamıştır (Velotti vd., 2016).

Schreiber ve arkadaşları (2013) psikopatolojisi olmayan genç yetişkinlerle de yürüttükleri duygu düzenleme becerisindeki yetersizliğin yüksek dürtüsellik yordayıcısı olduğunu ifade etmektedir.

Sonuçlar incelendiğinde, her ne kadar alt boyutlarda bazı farklılıklar gözlenirse de dürtüsellik ile duygu düzenleme becerisi arasında anlamlı korelasyonlar olduğu görülmektedir. Bulgular alanyazın ile uyumludur.

5.3.2. Duygu düzenleme becerisi ve empatik eğilim arasındaki ilişkinin tartışılması

Empatik eğilim ile duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular hükümlü katılımcılar ve suç geçmişi olmayan katılımcılarda incelenmiştir. Hem suç geçmişi bulunan hükümlülerde hem de suç geçmişi olmayan bireylerde, duygu düzenleme becerileri ile empatik eğilim arasında anlamlı pozitif korelasyonlar olduğunu ortaya koymuştur. Analiz sonuçlarına göre duygu düzenleme becerisi yüksek olan kişilerin empatik eğilimlerinin daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmamızın “kasten öldürme suçunu işleyen ve hiç suça karışmayan erkeklerin duygu düzenleme becerisi puanları ile empatik eğilim puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır.” hipotezi doğrulanmıştır.

Hükümlü katılımcılarda empatik eğilimin sadece yüzleşmeye hazırlanma alt boyutu haricinde duygu düzenleme becerileri toplam puanı ile tüm alt boyutlarında (farkındalık/ dikkat, beden duyumları, netlik, anlama, kabul, dayanıklılık, öz destek ve değişimleme) pozitif korelasyon olduğu görülmüştür. Suç geçmişi olmayan katılımcılarda empatik eğilim ile duygu düzenleme toplam puanı ve tüm alt boyutları arasında anlamlı pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yapılan analizler duygu

düzenleme becerisi yüksek olan bireylerin empatik eğilimlerinin daha belirgin olduğunu, empatik eğilimlerin artmasının duygu düzenleme becerilerini güçlendirdiğini göstermektedir. Bu bulgular, duygularını daha iyi düzenleyebilen bireylerin, başkalarının duygularına karşı daha duyarlı olduklarını ve daha yüksek empatik eğilim gösterebildiklerini düşündürmektedir. Araştırmada hem hükümlülerde hem de suçsuz bireylerde, "Değişimleme", "Öz Destek" ve "Dayanıklılık" gibi duygu düzenleme alt boyutlarının empatik eğilimle en güçlü ilişkileri gösteren boyutlar olması, bireyin zorlayıcı duygularla baş etme kapasitesinin, başkalarına karşı duyarlılık geliştirme süreciyle yakından ilişkili olduğunu ortaya koyabilir.

Literatürdeki araştırmalar da bulgular ile uyumlu niteliktedir. Duygu düzenleme ile empatinin pozitif yönde ilişkili olduğu ve empati düzeyi yüksek çocukların daha olumlu sosyal davranışlar gösterdiği belirlenmiştir (Panfile ve Laible, 2012). Yapılan çalışmada empati becerilerinin artmasıyla duygu düzenleme süreçlerindeki zorlukların azaldığı, duyguları tanıma yeteneğinin arttığı bulunmuştur (Nalbant, 2016). Literatürde empatinin duygu düzenleme ölçeğinin alt boyutu olan yeniden değerlendirme ile anlamlı pozitif ilişkisinin olduğu görülmüştür (Çevik ve Kızıldağ, 2018). Ayrıca 137 katılımcı ile yapılan araştırmada bilişsel empati düzeyi arttıkça duygu düzensizliğinin azaldığı yani bilişsel empati ve duygu düzensizliği arasında negatif ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Thompson, van Reekum ve Chakrabarti, 2022). Tunçel (2019), duygularını tanımakta ve ifade etmekte zorlanan bireylerin empati düzeylerinin düşük olduğunu belirtmiş ve duygusal ifadeleri sınırlı olan kişilerin duygu düzenlemede daha fazla güçlük yaşadığına dikkat çekmiştir. Empati düzeyinin yüksek olmasının, bireylerin duygusal deneyimlerini daha sağlıklı bir şekilde yönetebilmelerine yardımcı olduğu düşünülebilir.

Türkçe literatürde bu konuya dair sınırlı sayıda çalışma bulunsa da tüm bu araştırma bulguları ile çalışmamızın sonuçları uyum içindedir ve duygu düzenleme becerilerinin empatik eğilimleri etkileyen önemli bir değişken olduğunu ortaya koymaktadır. Duygu tanıma ve düzenleme becerilerinin gelişmesine yönelik atılan adımların, kişilerin empatik yeteneklerinin güçlenmesinde ve yaşamda kendileri ve diğer insanlar ile ilişkilerinin düzelmesinde önemli rol oynayacağı düşünülmüştür.

5.3.3. Dürtüsellik ve empatik eğilim arasındaki ilişkinin tartışılması

Bu bölümde, kasten öldürme suçundan hüküm giymiş bireylerle, herhangi bir suç geçmişi olmayan bireylerin empatik eğilimleri ile dürtüsellik düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bulgular, her iki grupta da empatik eğilim ile dürtüsellik genel olarak negatif bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Araştırmanın hipotezlerinden olan “Kasten öldürme suçunu işleyen ve hiç suça karışmayan erkeklerin dürtüsellik düzeyleri ile empatik eğilim puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır.” doğrulanmıştır.

Ancak, bu ilişkinin suç geçmişi olan bireylerde daha kuvvetli ve belirgin olduğu gözlenmiştir. Bu durum, suç davranışlarının oluşumunda hem düşük empati düzeylerinin hem de yüksek dürtüsellik birliktelikte etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, hükümlü grupta empatik eğilim ölçeği (EEÖ) puanları ile dürtüsellik düzeyleri (BDÖ toplam ve alt boyutları) arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü ilişkiler bulunmuştur. En güçlü ilişki BDÖ toplam puanı ile EEÖ toplam puanı arasında gözlenmiştir. Bu bulgu, yüksek dürtüsellik düzeyine sahip bireylerin, empatik eğilimlerinin belirgin şekilde düşük olduğunu göstermektedir. Plan yapmama, motor dürtüsellik ve dikkat dürtüsellik alt boyutları ile empati arasında da benzer negatif ilişkilerin olması, dürtüsellik farklı bileşenlerinin empati üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Demirci (2013) dürtüsellik alt tip tanılarına sahip çocukların empati puanlarının daha düşük olduğunu belirtmiştir. Bu bulgu, dürtüsellik ile empati arasında negatif bir ilişki olduğuna işaret etmektedir. Gökteş (2020) ise antisosyal kişilik bozukluğu tanısı almış bireylerde empati arttıkça dürtüsellik belirgin bir oranda azaldığını, ancak bu azalmanın istatistiksel olarak anlamsız olduğunu belirtmiştir. Bu bulgu ile, empati artırılmak istendiğinde, dürtüsellik hemen azalması beklenmese de uzun vadede empatiyi geliştirme çabalarının dürtüsellik üzerinde olumlu etkiler yapabileceği düşünülebilir. Álvarez-García, González-Castro, Núñez, Rodríguez ve Cerezo, (2019) araştırmasında da benzer şekilde; empati eksikliği ve dürtüsellik antisosyal davranışların anlamlı bir yordayıcısı olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda empati ve dürtüsellik arasında negatif anlamlı ilişki bulunmuş; empati seviyesinin düşük,

dürtüsellik düzeyinin yüksek olmasının, suça eğilimi artıran önemli değişkenler olduğu ortaya konmuştur (Álvarez-García vd., 2019).

Özellikle plan yapmama alt boyutunda gözlemlenen yüksek düzeydeki negatif ilişki, bireylerin davranışlarını organize edememeleri ve sonuçlarını öngörememeleri nedeniyle, başkalarının duygularına uygun ve prososyal tepkiler verememelerine yol açabilir (Barratt, 1994). Bu bireylerin düşünmeden hareket etme eğilimleri, empatik süreçlerin gelişimini engelleyebilir. Benzer şekilde, motor dürtüsellik düzeyinin yüksek olması, kişinin ani ve kontrolsüz tepkiler vermesine, dolayısıyla sosyal durumlara uygun şekilde tepki gösterememesine neden olabilir.

Suç geçmişi olmayan bireylerde de EEÖ ile BDÖ toplam, plan yapmama ve dikkat dürtüsellığı arasında benzer fakat daha zayıf düzeyde anlamlı negatif ilişkiler gözlenmiştir. Bu bulgu, dürtüsellüğün sadece suç işlemiş bireylerde değil, genel nüfusta da empatik eğilimleri etkileyebileceğini göstermektedir. Ancak suçsuz gruptaki ilişkilerin gücünün daha düşük olması, suç davranışının oluşumunda dürtüsellüğün daha belirleyici bir rol oynayabileceğini düşündürmektedir.

Suç geçmişi olmayan grupta motor dürtüsellik ve empati arasında anlamlı fark bulunmaması, empatideki düşüklüğün yalnızca bilişsel değil, aynı zamanda davranışsal düzeyde de kontrolsüzlükle birleştiğinde daha riskli sonuçlara yol açabileceğini düşündürmüştür. Gelecek araştırmalarda, bu ilişkinin sebep-sonuç bağlamında ele alınması, longitudinal (boylamsal) çalışmalarla dürtüsellik ve empati düzeylerinin zaman içindeki değişimlerinin izlenmesi, özellikle erken yaş müdahaleleri açısından büyük önem taşıyabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde analizden elde edilen bulgular, araştırmaya dair hipotezler ve değerlendirmeler özetlenmiştir. Ayrıca, çalışmada incelenen değişkenlerle ilgili ileride yapılacak araştırmalara katkı sağlayabileceği düşünülen çeşitli önerilere de yer verilmiştir. Bu araştırmada, kasten öldürme suçu nedeniyle ceza infaz kurumunda bulunan erkek hükümlüler ile suç geçmişi olmayan erkek bireylerin dürtüsellik, duygu düzenleme becerileri ve empatik eğilimler açısından karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda, aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Kasten öldürme suçundan hükümlü bireylerin motor dürtüsellik düzeyleri suç geçmişi olmayan erkek bireylerden anlamlı olarak daha yüksektir.
- Toplam dürtüsellik, plan yapmama ve dikkat dürtüsellliği alt boyutlarında gruplar arasında anlamlı bir fark yoktur.
- Suç geçmişi olmayan bireylerin duygu düzenleme becerileri toplam puanları, kasten öldürme suçundan hüküm giymiş bireylerden anlamlı şekilde daha yüksektir.
- Suç geçmişine sahip bireylerin duygu düzenleme becerisi alt boyutları olan farkındalık/dikkat, duygusal netlik, duyguyu anlama, duyguyu kabul ve yüzleşmeye hazırlık puanları suç geçmişi olmayan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha düşüktür.
- Empatik eğilimler açısından suç geçmişi olan ve olmayan grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.
- Kasten öldürme suçuna karışan erkeklerin dürtüsellik toplam puanları ile duygu düzenleme becerileri toplam ve alt boyutları (farkındalık/dikkat, netlik, anlama, kabul, dayanıklılık, öz destek, değişimleme) arasında negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır.
- Kasten öldürme suçundan hükümlü bireylerin plansızlık (dürtüsellik alt boyut) puanı ile duygu düzenleme becerileri toplam ve alt boyutları (farkındalık/dikkat, beden duyumları, netlik, anlama, kabul, dayanıklılık,

öz destek, değişimleme) puanlarıyla anlamlı negatif korelasyon bulunmaktadır.

- Suç geçmiş olmayan erkek bireylerin dürtüsellik toplam puanı ile duygu düzenleme toplam ve alt boyutları (farkındalık/dikkat, beden duyuları, netlik, anlama, kabul, dayanıklılık, değişimleme) ile anlamlı negatif ilişki bulunmaktadır.
- Suç geçmiş olmayan bireylerin plansızlık (dürtüsellik alt boyut) puanı ile duygu düzenleme becerileri toplam ve alt boyutları (farkındalık/dikkat, beden duyuları, netlik, anlama, kabul, dayanıklılık, yüzleşmeye hazırlanma, öz destek, değişimleme) puanlarıyla anlamlı negatif korelasyon vardır.
- Suç geçmiş olmayan bireylerin dikkat dürtüsellik puanı ile duygu düzenleme becerileri toplam ve alt boyutları (farkındalık/dikkat, beden duyuları, netlik, anlama) puanlarıyla anlamlı negatif korelasyon bulunmaktadır.
- Suç geçmiş olmayan bireylerin motor dürtüsellik puanı, duygu düzenleme becerileri alt boyutu olan anlama puanıyla anlamlı negatif korelasyon göstermektedir.
- Kasten öldürme suçuna karışan ve hiç suça karışmayan erkeklerin empatik eğilim puanları ile dürtüsellik toplam puanı arasında negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır.
- Hükümlülerin empatik eğilim puanları ile duygu düzenleme becerileri toplam ve alt boyutları (farkındalık/dikkat, beden duyuları, netlik, anlama, kabul, dayanıklılık, öz destek, değişimleme) puanları arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır.
- Suç geçmiş olmayan grupta ise empatik eğilim puanları ile duygu düzenleme becerileri tüm alt boyutlarında anlamlı pozitif ilişki bulunmaktadır.
- Hükümlü grubunda DDBÖ toplam, duygu düzenleme alt alanlarından olan farkındalık/dikkat ve anlama puanlarının eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Lise ve üzeri eğitime sahip katılımcıların bu puanlarının ilkökul ve altı düzeyde eğitime sahip katılımcılardan daha yüksektir.

- Suç geçmişi olmayan katılımcılarda ise sadece üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahip katılımcıların DDBÖ alt ölçeği olan netlik puanlarının, lise ve altı düzeyde eğitime sahip katılımcılardan daha yüksek olduğu görölmektedir.
- Hükümlü grubunda dikkat dürtüselliği, DDBÖ alt ölçeği olan beden duyuları, netlik ve öz destek puanının medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Evli ya da birlikte yaşayan katılımcıların bu ölçek puanlarının bekâr, boşanmış ya da dul katılımcılardan daha yüksek olduğu görölmektedir.
- Suç geçmişi olmayan katılımcılarda ise sadece motor dürtüsellik puanının medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Bekâr, boşanmış ya da dul katılımcıların motor dürtüsellik puanlarının evli ya da birlikte yaşayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görölmektedir.
- Hükümlü grubunda çocuk sahibi olma durumuna göre hiçbir ölçekte anlamlı bir farklılaşma olmazken, suç geçmişi olmayan grupta çocuğu olmayan katılımcıların motor dürtüsellik puanlarının çocuğu olan katılımcılardan anlamlı olarak daha yüksektir.
- Hükümlülerin duygu düzenleme becerileri toplam puanı, beden duyuları, netlik, kabul, yüzleşmeye hazırlanma, öz destek ve değişimleme puanlarının gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda, düşük gelir grubundaki katılımcıların bu puanlarının orta gelir grubuna göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu belirlenmiştir. Suç geçmişi olmayan katılımcılarda ise anlamlı düzeyde herhangi bir farklılaşma bulunmamıştır.
- Hükümlü grubunda EEÖ toplam puanlarının aile üyeleriyle ilişki düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. EEÖ toplam puanlarında “orta/kötü” düzeyde ilişki bildiren katılımcıların puanlarının “ok iyi” düzeyde ilişki bildirenlere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır.
- Suç geçmişi olmayan grupta aile ilişkilerini “iyi” ve “orta/kötü” olarak tanımlayan katılımcıların DDBÖ toplam, anlama ve değişimleme

puanları, “çok iyi” düzeyde tanımlayanlara göre anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur.

- Hükümlü grubunda madde kullanmayan katılımcıların duygu düzenleme becerilerinden olan kabul puanının geçmişte madde kullananlara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bugüne kadar yürütülen araştırmalarda dürtüsellik, duygu düzenleme becerileri ve empatik eğilimler değişkenlerini bir arada ele alarak, bu özellikleri kasten öldürme suçu işlemiş bireylerle suç geçmişi olmayan bireyler arasında karşılaştıran çalışmalara oldukça sınırlı sayıda rastlanmaktadır. Mevcut çalışmalar, şiddet içerikli suçların psikolojik temellerine ilişkin çeşitli veriler sunmakla birlikte suç davranışlarını ve sebep olan etkenleri inceleyen çalışmaların sayısı oldukça yetersizdir. Bu bağlamda, suç davranışlarının altında yatan duygu düzenleme bozuklukları, dürtü kontrol yetersizlikleri ve empatik işlevsellikteki farklılıklar hakkında daha fazla veriye ihtiyaç duyulmaktadır. Mevcut araştırmanın alanyazına önemli bir katkı sağlayacağı ve ileride bu konuya odaklanacak çalışmalara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. Katılımcıların ölçek sorularına dürüst ve içten yanıtlar vermesi, araştırmanın güvenilirliği ve sonuçların geçerliliği açısından büyük önem taşımaktadır. Her ne kadar kimlik bilgilerinin gizli kalacağı ve soruları içtenlikle yanıtlamaları gerektiği konusu ölçekler doldurulmadan önce paylaşılsa da çalışmanın ceza infaz kurumunda yürütülmüş olması ve uygulamanın ceza infaz kurumu psikologları tarafından gerçekleştirilmesi, hükümlü katılımcıların kendilerini olduğundan daha olumlu ya da olumsuz şekilde yansıtmaya eğilimi göstermelerine neden olmuş olabilir. Dolayısıyla, verilerin yorumlanmasında bu sınırlılığın göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Ayrıca hükümlülerin büyük kısmının eğitim düzeylerinin düşük olması soruları anlayıp dürüst/ samimi yanıt verme konusunda zorlanmalarına neden olmuş olabilir. Eğitim düzeyi düşük bireylerin soyut kavramlar içeren soruları anlamada güçlük yaşayabilecekleri göz önünde bulundurulduğunda, eğitim düzeyinin sınırlayıcı bir faktör olduğu görülmektedir.

Kasten öldürme gibi ağır suçlar hem bireysel hem toplumsal düzeyde ciddi sonuçlar doğurduğu için, bu alanda edinilecek yeni bilimsel bilgiler; ceza infaz kurumlarında çalışan psikologlar, sosyal hizmet uzmanları ve hukukçular gibi farklı disiplinlerden profesyonellerin suç riskinin değerlendirilmesi, yönetilmesi ve azaltılması konularında daha etkili stratejiler geliştirmelerine katkı sunacaktır.

Bu alana katkı sağlaması ve gelecekte yürütülecek araştırmalara yol göstermesi açısından aşağıdaki önerilerin faydalı olacağı düşünülmektedir:

- Bu araştırmada yalnızca erkek bireylerle çalışılmıştır. Gelecek araştırmalarda kadın hükümlülerle de benzer karşılaştırmalar yapılarak cinsiyetin bu değişkenler üzerindeki etkisi değerlendirilebilir.
- Araştırma 244 katılıcıdan oluşan bir örneklemle gerçekleştirilmiştir. Gelecek çalışmalarda farklı ceza infaz kurumlarından daha geniş evren ve örneklem sayısı ile yapılacak çalışmalar, elde edilecek bulguların genellenebilirliğini ve araştırmanın kapsamını güçlendirecektir.
- Farklı suç türlerinin (örn. cinsel suç, hırsızlık, dolandırıcılık vb.) dâhil edildiği karşılaştırmalı çalışmalar yapılması alandaki bilgi birikimini zenginleştirecektir.
- Duygu düzenleme, dürtü kontrolü ve empatik becerilere yönelik müdahale programlarının etkisini ölçen deneysel çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu tür araştırmalar, suç tekrarının önlenmesine katkı sağlayacak somut öneriler geliştirilmesine imkân sağlar.
- Kullanılan ölçeklerin hükümlüler özelinde geliştirilmesi faydalı olabilir.
- Ceza infaz kurumlarında duygu düzenleme becerilerini geliştirmeye yönelik grup çalışmaları yaygınlaştırılabilir. Özellikle farkındalık, duyguyu anlama, kabul ve yüzleşmeye hazırlık gibi alt becerileri hedef alan yapılandırılmış grup çalışmaları, hükümlü bireylerin içgörü kazanmalarına ve suça neden olan duygusal süreçleri daha sağlıklı yönetmelerine katkı sağlayabilir.
- Ceza infaz kurumlarında uygulanan iyileştirme programları bu özellikleri hedef alacak şekilde yeniden yapılandırılabilir. Böylece hükümlülerin topluma yeniden kazandırılmasını desteklenirken mükerrerlik yani suçların tekrarlanma oranını azaltabilir.
- Motor dürtüselliği yüksek bireyler için düşünmeden hareket etme eğilimlerini fark etmeleri ve alternatif başa çıkma stratejileri geliştirmeleri için davranışsal müdahaleler içeren programlar hazırlanabilir.

- Toplum genelinde de duygu düzenleme becerilerini geliştiren programlara yer verilerek bu becerilerin erken yaşlarda kazandırılmasının yararlı olacağı düşünülebilir.
- Hükümlü ve suç geçmişi olmayan grubu inceleyen araştırma sayısı sınırlı olması nedeniyle bu konuda literatürdeki boşluğu doldurmaya yönelik çalışmaların arttırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adjorlolo S, Asamoah E, Adu-Poku S. Predicting delinquency by self-reported impulsivity in adolescents in Ghana. *Criminal behaviour and mental health* 2018; 28(3): 270-281.
- Akbulut, B. (2020). Kasten Öldürme Suçu (TCK m. 81) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 24 (4), 273-357.
- Aldao, A., Nolen-Hoeksema, S. ve Schweizer, S. (2010). Emotion-regulation strategies across psychopathology: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, 30(2), 217–237. doi:10.1016/j.cpr.2009.11.004
- Altıntaş, M. (2018). Kumar oynama bozukluğu tanısı olan hastalarda anksiyete, depresyon, ruminasyon ve dürtüsellik. *Cukurova Medical Journal*, 43(3), 624-633. <https://doi.org/10.17826/cumj.356820>
- Álvarez-García, D., González-Castro, P., Núñez, J. C., Rodríguez, C. ve Cerezo, R. (2019). Impact of family and friends on antisocial adolescent behavior: The mediating role of impulsivity and empathy. *Frontiers in psychology*, 10, 2071.
- Arabacı, L. B., Dağlı, D. A. ve Taş, G. (2018). Madde kullanım bozukluklarında duyu düzenleme güçlüğü ve hemşirelerin rol ve sorumlulukları. *Bağımlılık Dergisi*, 19(1), 10-16.
- Arduç, N. (2016). Türkiye'de kasten adam öldürme suçunu işlemiş faillerin kişilik yapılarının analizi ve öldürme suçunun yordayıcılarının irdelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Armiya'u, A. Y., Ogunwale, A., Bamidele, L. I., Adole, O. ve Umar, M. U. (2020). Comparison of impulsivity, aggression and suicidality between prisoners in Nigeria who have committed homicide and those who have not. *Criminal behaviour and mental health: CBMH*, 30(5), 240–255. <https://doi.org/10.1002/cbm.2161>
- Arpınar, A. (2020). Sosyo Demografik Özelliklerin Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejilerine Etkisine Yönelik Bir Çalışma. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, ss 118-143.
- Artuk, M. E. ve Yılmaz, E. (2023). Kriminolojinin babası olarak bilinen cesare lombroso üzerine bir tahlil. *The Boğaziçi Law Review*, I(1), 1-14.
- Aydoğar Gül, E. (2023). *Cinsel suçlar ile şiddet suçlarından tutuklu/hükümlü bireylerin erken dönem uyumsuz şemaları, dürtüsellik ve ahlaki çözülme bakımından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye.
- Bal, H. (2003). Hukuk-Hukuk Sosyolojisi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Yayın No: 32*, Isparta.

- Balzarotti, S., Biassoni, F., Villani, D., Prunas, A., ve Velotti, P. (2014). Individual differences in cognitive emotion regulation: Implications for subjective and psychological well-being. *Journal of Happiness Studies*, 17(1), 125-143
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. New Jer
- Bandura, A., Ross, D. ve Ross, S.A. (1961). Transmission of aggression through imitation of aggressive models. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 63, 575-82.
- Barratt, E. S. (1994). Impulsiveness and aggression. In Monahan, J. ve Steadman, H. (Eds.), *Violence and Mental Disorder: Developments in Risk Assessment*. University of Chicago Press.
- Barrett-Lennard, G.T. (1981). The empathy cycle: Refinement of a nuclear concept. *Journal of Counseling Psychology*, 28(2), 91.
- Bayraktar, K. (2013). Kasten adam öldürme. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19(2), 57 – 77
- Bekri, M.N. (2022, Aralık). Tasarlayarak Öldürme Suçu ve Uygulama (3), s.17-61 www.izmirbarosu.org.tr
- Berking, M. ve Whitley, B. (2014). Affect Regulation Training. *A Practitioners' Manual*. London: Springer.
- Berking, M. ve Whitley, B. (2014). Affect Regulation Training. *A Practitioners' Manual*. London: Springer.
- Booth, A. ve Osgood, D. W. (1993). The influence of testosterone on deviance in adulthood: Assessing and explaining the relationship. *Criminology*, 31(1), 93-117.
- Bowlby, J. (1946). Forty-four juvenile thieves; their characters and home-life.
- Brand, M., Wegmann, E., Stark, R., Müller, A., Wölfling, K., Robbins, T. W. ve Potenza, M. N. (2019). The interaction of person-affect-cognition-execution (I-PACE) model for addictive behaviors: Update, generalization to addictive behaviors beyond internet-use disorders, and specification of the process character of addictive behaviors. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 104, 1-10
- Burkay, S. (2008). Teorik Çerçeve ve Suç. *Ethos: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar Dergisi*, (2) 4.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, (25. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Celik, Y. ve Ayna, Y. E. (2021). Ergenlerde duygu düzenleme ile depresif belirtiler arasındaki ilişkilerin incelenmesi: sistematik bir gözden geçirme. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(4), 1459-1485. <https://doi.org/10.47525/ulasbid.999708>

- Cenkseven Önder, F. ve Canoğulları Ayazseven, Ö. (2020). Ergenlerde Saldırganlık: Duygu Düzenleme ve Duygusal Başa Çıkmanın Rolü. *Kastamonu Education Journal*, 28(3), 1198-1208. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.3696>
- Centel, N., Zafer, H. ve Çakmut, Ö. (2007). *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*. İstanbul.
- Cloninger, C. R., Svrakic, D. M. ve Przybeck, T. R. (1993). *A psychobiological model of temperament and character*. *Archives of General Psychiatry*, 50(12), 975-990.
- Côté, S., Gyurak, A. ve Levenson, R. W. (2010). The Ability to Regulate Emotion is Associated with Greater WellBeing, Income, and Socioeconomic Status. *Emotion (Washington, D.C.)*, 10(6), 923-933.
- Crisp, Z. C. ve Grant, J. E. (2024). Impulsivity across psychiatric disorders in young adults. *Comprehensive Psychiatry*, 152449. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2023.152449>
- Cuff, B. M., Brown, S. J., Taylor, L. ve Howat, D. J. (2016). Empathy: A review of the concept. *Emotion review*, 8(2), 144-153.
- Çağan, Ö. (2020). *Olumsuz değerlendirilme korkusu ile sosyal anksiyete belirtileri arasındaki ilişkide bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin aracı rolünün incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Çevik, G. B. ve Kızıldağ, S. (2018). Psikolojik danışman adaylarının toplumsal cinsiyet rollerinde bağlanma tarzları, duygu düzenleme ve empatinin rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (46), 239-260.
- Demir, Y., Atli, A. ve Kış, A. (2018). Medeni Duruma Göre Empatinin Meta-Analitik Olarak İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(2)
- Demirci, E. (2013). *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan erkek çocuk ve ergenlerin dürtüsellik, agresyon, empati becerileri ile serum oksitosin düzeylerinin ilişkisi* [Tıpta uzmanlık tezi, Erciyes Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Derefinko, K., DeWall, C. N., Metze, A. V., Walsh, E. C. ve Lynam, D. R. (2011). Do different facets of impulsivity predict different types of aggression? *Aggressive Behavior*, 37(3), 223-233. <https://doi.org/10.1002/ab.20386>
- Deutscher, I. (1963). Continuity in Sociological Theory: Some Critical Comments on Cloward and Ohlin's Delinquency and Opportunity. *The Journal of Educational Sociology*, 36(7), 296-306.
- Dikel, S. (2014). *Toplumsal yapı kuramı bağlamında suçun değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Danışman Mehmet Tevfik ÖZCAN, İstanbul Üniversitesi, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul.
- Dodge, K. ve Garber, J. (1991). The development of emotion regulation and sysregulation. 3- 14.

- Dolu, O. (2015). Suç Teorileri. *Global Yayınları*, 2015, s.37.
- Dökmen, Ü. (1988), Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(1-2); 155-190.
- Dökmen, Ü. (2013). İletişim Çatışmaları ve Empati. İstanbul: Sistem yayınları.
- Dönmezer, Sulhi (2001), Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, *Beta Basım*, İstanbul.
- Elmas, H. G., Cesur, G. ve Oral, E. T. (2017). Aleksitimi ve patolojik kumar: Duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolü.
- Erincik, A., Çelikay Söyler, H. ve Gürbüz, A. N. (2022). Dokuzuncu Sınıf Lise Öğrencilerinde Madde Kullanımının Duygu Düzenleme ve Bağlanma Stilleri ile İlişkisinin İncelenmesi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(12), 1747–1764. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.1157>
- Ermeydan Ertan, E. (2023). *Kabin memurlarında algılanan stres, duygu düzenleme, öz şefkat ve bilişsel esneklik becerilerinin ilişkisi* (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Estévez, A. N. A., Jáuregui, P., Sanchez-Marcos, I., López-González, H. ve Griffiths, M. D. (2017). Attachment and emotion regulation in substance addictions and behavioral addictions. *Journal of behavioral addictions*, 6(4), 534-544.
- Evenden, J. Varieties of impulsivity. *Psychopharmacology* 146, 348–361 (1999)
- Eysenck, H. J. (1977). *Crime and personality* (3rd Ed.). London: Paladin
- Eysenck, H. J. ve Eysenck, S. B. G. (1977). *The place of impulsiveness in a dimensional system of personality description*. *British Journal of Social and Clinical Psychology*, 16(1), 57-68.
- Fallon, J. H. (2017). Neuroanatomical background to understanding the brain of the young psychopath. In *Biosocial theories of crime*, 395-421.
- Fırat, B. (2021). *Evli Bireylerin Duygu Düzenleme Becerileri Ve PsikolojikSağlamlık Düzeyleri ile Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. *Apjec - Academic Platform Journal Of Education And Change*, 4(1), 111-130.
- Gao, Y., Liu, J., Liu, X., Wang, Y. ve Qiu, S. (2024). Dimensions of family stress and repetitive nonsuicidal self-injury in adolescence: Examining the interactive effects of impulsivity and emotion dysregulation. *Child Abuse & Neglect*, 152, 106804. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2024.106804>
- Garnefski, N. ve Kraaij, V. (2007). The Cognitive Emotion Regulation Questionnaire. *European Journal of Psychological Assessment*, 23(3), 141- 149.
- Garofalo, C ve Neumann, C.S. (2018). Psychopathy and emotion regulation: Taking stock and moving forward. In: DeLisi, M. (Ed.), *Routledge international handbook of psychopathy and crime*. Routledge, London, pp. 76–97.

- Garofalo, C., Neumann, CS., Kosson, D.S. ve Velotti, P. (2020). Psychopathy and emotion dysregulation: More than meets the eye. *Psychiatry Research*, 290, 113160. Erişim 10.11.2022, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32526515/>
- George, D. ve Mallery, P. (2016). IBM SPSS Statistics 23 Step by Step: A Simple Guide and Reference (13th ed.). New York: Routledge.
- Gladstein, G. A. (1983). Understanding empathy: Integrating counseling, developmental, and social psychology perspectives. *Journal of Counseling Psychology*, 30(4), 467–482.
- Göktaş, S. Ş. (2020). *Antisosyal kişilik bozukluğu tanısı almış bireylerde dürtü kontrolü, empati ve prososyal davranış ilişkisi* [Yüksek lisans tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Görgülü, T. (2021). Suç ve suçlu davranışına kuramsal bir bakış: psikolojik bakış ačíısıyla adli sistemde psikolojik değerlendirme ve uygulamaları. *Akademik Açı*, 1(1), s. 59-70.
- Gratz, K. L. ve Roemer, L. (2004). Multidimensional Assessment of Emotion Regulation and Dysregulation: Development, Factor Structure, and Initial Validation of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26, 41-54.
- Gross, J. J. ve Jazaieri, H. (2014). Emotion, Emotion Regulation, and Psychopathology. *Clinical Psychological Science*, 2(4), 387–401.
- Gross, J. J. ve John, O. P. (2003). Individual differences in two emotion regulation processes: Implications for affect, relationships, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(2), 348–362.
- Güner, M. (2012). *Erich Fromm'un ahlak anlayışı* (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Anabilim Dalı). Gazi Üniversitesi.
- Hegel, G. W. F. (1991). *Hukuk felsefesinin prensipleri* (C. Karakaya, Çev.). Sosyal Yayınlar.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Hu, T., Zhang, D., Wang, J., Mistry, R., Ran, G. ve Wang, X. (2014). Relation between Emotion Regulation and Mental Health: A Meta-Analysis Review. *Psychological Reports*, 114(2), 341–362.
- İçli, T. G. (2007). *Kriminoloji*. (Yedinci Bası). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İZER, K. G. (2021). Genç Yetişkinlerde Sosyal Medya Bağımlılığının Dürtüsellikle Olan İlişisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

- Jazaieri, H., Urry, H. L. ve Gross, J. J. (2013). Affective disturbance and psychopathology: An emotion regulation perspective. *Journal of Experimental Psychopathology*, 4, 584–599. doi: 10.5127/jep.030312
- Jolliffe, D. Ve Farrington, D. P. (2004). Empathy and offending: A systematic review and meta-analysis. *Aggression and Violent Behavior*, 9(5), 441–476. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2003.03.001>
- Karaman A. S. *Dört Farklı Suç Tipinde Empatik Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması*. İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2012 (Tez Danışmanı: Prof. Dr. İbrahim Balcıoğlu).
- Karaüzümcüoğlu, E. (2019). *Erich Fromm'un ahlak felsefesinin hümanist yönü* (Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Keleşoğlu, F., Adam Karduz, F. F. (2022). COVID-19 Sürecinde Bireylerin Kişilerarası Duygu Düzenleme Stratejileri ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük Üzerine Bir Araştırma . *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 11 (2) , 321-336 . DOI: 10.30703/cije.1003610
- Kim-Cohen, J., Caspi, A., Taylor, A., Williams, B., Newcombe, R., Craig, I. W. ve Moffitt, T. E. (2006). MAOA, maltreatment, and gene–environment interaction predicting children's mental health: new evidence and a meta-analysis. *Molecular psychiatry*, 11(10), 903-913.
- Komarovskaya, I., Loper, A. B. ve Warren, J. (2007). The role of impulsivity in antisocial and violent behavior and personality disorders among incarcerated women. *Criminal Justice and Behavior*, 34(11), 1499–1515. Erişim 10.11.2022, <https://psycnet.apa.org/record/2007-17674-007>
- Kraiss, J. T., ten Klooster, P. M., Moskowitz, J. T. ve Bohlmeijer, E. T. (2020). The relationship between emotion regulation and well-being in patients with mental disorders: A meta-analysis. *Comprehensive Psychiatry*, 152189. doi:10.1016/j.comppsy.2020.1521
- Malkoç, İ. (2013). *Açıklamalı Türk Ceza Kanunu C.I*, (4.Baskı), Ankara, s.1174.
- Maurer, J. M., Tirrell, P. S., Anderson, N. E., Rodriguez, S. N., Caldwell, M. F., Van Rybroek, G. J. ve Kiehl, K. A. (2021). Dimensions of impulsivity related to psychopathic traits and homicidal behavior among incarcerated male youth offenders. *Psychiatry research*, 303, 114094. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2021.114094>
- Mednick, S., Gabrielli, W. ve Hutchings, B. (1984). *Genetic influences in criminal convictions: evidence from an adoption cohort*. *Science*, 224(4651), 891–894. Doi:10.1126/science.6719119
- Merton, R. K. (1968). *Social theory and social structure*. Free Press.

- Moeller F.G., Barratt E.S., Dougherty D.M., Schmitz J.M ve Swann A.C. Psychiatric aspects of impulsivity. *Am J Psychiatry*. 2001 Kasım;158(11):1783-93. doi: 10.1176/appi.ajp.158.11.1783. PMID: 11691682.
- N.R. Horn; M. Dolan; R. Elliott; J.F.W. Deakin; P.W.R. Woodruff. (2003). *Response inhibition and impulsivity: an fMRI study*, 41(14), 1959–1966. doi:10.1016/S0028-3932(03)00077-0
- Nalbant, K. (2016). *Anoreksiya nervosa tanısı olan ergen kızlarda duygu düzenleme, duygu tanıma ve empati becerileri* (Uzmanlık tezi). Ankara.
- Öğüt, İ. D. (2021). *Çalışanların empatik eğilim düzeyleri ile örgüt ikliminin çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmesi: Akdeniz İhracatçı Birlikleri üyeleri örneği* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı.
- Özbay, Y., Palancı, M., Kandemir, M. ve Çakır, O.(2012), Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluşlarının Duygusal Düzenleme, Mizah, Sosyal Öz Yeterlik ve Başa Çıkma Davranışları ile Yordanması, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (2), 325- 345.
- Özdemir, P. G., Selvi, Y. ve Aydın, A. (2012). Dürtüsellik ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar / Current Approaches in Psychiatry*, 4(3), 293–314.
- Öztürkmen, G. (2023). *Yetişkin bireylerin çevrimiçi kumar bağımlılığının dürtüsellik ile ilişkisi* (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Palucka, A. M. (1998). *Relationships of moral judgement, emotional empathy and impulsivity to criminal behaviour in young and adult offenders*. University of Toronto.
- Panfile, T. M. ve Laible, D. J. (2012). Attachment security and child's empathy: The mediating role of emotion regulation. *Merrill-Palmer Quarterly*, 58(1), 1-21.
- Patton JH, Stanford MS ve Barratt ES. (1995). Factor structure of the Barratt Impulsiveness Scale. *J Clin Psychology*; 51:768-774.
- Patton, J. H., Stanford, M. S. ve Barratt, E. S. (1995). Factor structure of the Barratt impulsiveness scale. *Journal of Clinical Psychology*, 51(6), 768–774.
- Pektezel, G. (2019). *Cinayet suçu hükümlüleri ile cinsel istismar suçu hükümlülerinin suç işleme eğilimleri ile sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Polat Boztaş, C. N. (Yıl). *Duygu düzenleme güçlüğü, dürtüsellik ve yeme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gedik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı.
- Rahimov, İ. (2014). Suç ve ceza felsefesi. *Ekoavasya Yayınları: Ankara*.

- Raine, A. (1993). Features of borderline personality and violence. *Journal of Clinical Psychology*, 49(2), 277-281.
- Raine, A. (2002). The biological basis of crime. *Crime: Public policies for crime control*, 43, 74.
- Raine, A., Buchsbaum, M. ve lacasse, L. (1997). Brain abnormalities in murderers indicated by positron emission tomography. *Biological psychiatry*, 42(6), 495-508.
- Rehber E, Atıcı M. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine göre çatışma çözme davranışlarının incelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sos Bilim Enstitüsü Derg. 2009;18(1):323-42.
- Reid, S. T. (2006). *Crime and criminology* (11th ed.). Boston: McGraw Hill.
- Richmond, J. R., Tull, M. T. ve Gratz, K. L. (2020). The roles of emotion regulation difficulties and impulsivity in the associations between borderline personality disorder symptoms and frequency of nonprescription sedative use and prescription sedative/opioid misuse. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 16, 62-70. <https://doi.org/10.1016/j.jcbs.2020.03.002>
- Robertson, T., Daffern, M. ve Bucks, R. S. (2012). Emotion regulation and aggression. *Aggression and Violent Behavior*, 17(1), 72–82. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2011.09.006>
- Rogers, C. R. (1975). Empathic: An unappreciated way of being. *The counseling psychologist*, 5(2), 2-10.
- Rutter, M. (1971). Parent-Child Separation psychological Effect on the Children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 12(4), 233–260.
- Salguero, A., Pilatti, A., Michelini, Y., Montejano, G.R., Pautassi, R.M. (2024) Impulsivity, mental health state and emotion regulation modulate alcohol and marijuana use in a sample of Argentinean citizens. *Alcohol*. 118, 37-44 <https://doi.org/10.1016/j.alcohol.2023.11.005>.
- Sardoğan, M. E. ve Kaygusuz, C. (2006). Antisosyal Kişilik Bozukluğu Tanısı Almış ve Almamış Olan Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri Açısından İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 7(1), 85-102.
- Sarpkaya, Y. (2022). *Bireyleşme sürecinde algılanan ebeveyn tutumları ile duygu düzenleme becerileri ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Gelişim Psikolojisi Tezli Yüksek Lisans Programı). Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Schmallegger, F. (2003). *Criminal Justice Today*, (7th ed). Pearson Custom Publishing.
- Schreiber, L. R., Grant, J. E. ve Odlaug, B. L. (2012). Emotion regulation and impulsivity in young adults. *Journal of psychiatric research*, 46(5), 651-658.

- Schreiber, L. R., Grant, J. E. ve Odlaug, B. L. (2012). Emotion regulation and impulsivity in young adults. *Journal of psychiatric research*, 46(5), 651–658. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2012.02.005>
- Seçim, G. (2020). Bilişsel Esneklik ve Duygu Düzenleme Özelliklerinin Psikolojik Sağlamlık Üzerine Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(2), 505-524. <https://doi.org/10.37217/tebd.716151>
- Sevik Karaman, N. (2012). Suç türlerine göre hükümlü bireylerin empatik beceri ve ahlaki olgunluk düzeylerinin incelenmesi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sheldon William, H. (1940). The varieties of human physique: An introduction to constitutional psychology.
- Sheppes, G., Scheibe, S., Suri, G. ve Gross, J. J. (2011). Emotion-regulation choice. *Psychological science*, 22(11), 1391–1396. <https://doi.org/10.1177/0956797611418350>
- Sokullu-Akıncı, F. (2012). Kriminoloji. (Dokuzuncu Bası). İstanbul: Beta.
- Sorokin, P. A. (1914). Suç ve Ceza. Kahramanlık ve Ödül. Sankt-Peterburg, s. 85.
- Stellern, J., Xiao, K. B., Grennell, E., Sanches, M., Gowin, J. L. ve Sloan, M. E. (2023). Emotion regulation in substance use disorders: a systematic review and meta-analysis. *Addiction (Abingdon, England)*, 118(1), 30–47. <https://doi.org/10.1111/add.16001>
- Sykes, G. M. ve Matza, D. (1957). Techniques of neutralisation: A theory of delinquency. *American Sociological Review*, 22, 664–673.
- Şirin, A., Özgen, G., Akça-Erol, F. ve Akça-Koca, D. (2018). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin aile ilişkilerinin empatik eğilimlerine etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 37(1), 32-45. <https://doi.org/10.18868/maruaebd.363290>
- T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü. (2024). Adalet istatistikleri 2024. https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/7042025092455Adalet_%C4%B0statistikleri_2024%20T%C3%BCrk%C3%A7e_Ingilizce.pdf
- Tamam, L., Güleç, H. ve Karatas, G. (2013). Barratt Dürtüsellik Ölçeği Kısa Formu (BIS-11-KF) Türkçe Uyarlama Çalışması/Short Form of Barratt Impulsiveness Scale (BIS-11-SF) Turkish Adaptation Study. *Noro-Psikiyatri Arsivi*, 50(2), 130.
- Thompson, N. M., van Reekum, C. M. ve Chakrabarti, B. (2022). Cognitive and affective empathy relate differentially to emotion regulation. *Affective Science*, 3, 118–134. <https://doi.org/10.1007/s42761-021-00062-w>

- Tunçel, E. (2019). Erken dönem uyumsuz şema alanları ve aleksitimi ilişkisinde prefrontal işlevlerin, empatinin ve duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolü (Master's thesis, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Türkiye Cumhuriyeti. (2004). Türk Ceza Kanunu (Kanun No: 5237). Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazetesi.
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2023). *Global Study on Homicide 2023*. <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/global-study-on-homicide.html>
- Vatan, S. ve Oruçlular Kahya, Y. (2018). Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 19(2), 192-201.
- Velotti, P., Garofalo, C., Petrochi, C., Cavallo, F., Popolo, R. ve DiMaggio, G. (2016). Alexithymia, emotion dysregulation, impulsivity and aggression: A multiple mediation model. *Psychiatry Research*, 237, 296-303. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2016.01.036>
- Vintró-Alcaraz, C., Mestre-Bach, G., Granero, R., Gómez-Peña, M., Moragas, L., Fernández-Aranda, F.ve Jiménez-Murcia, S. (2022). Do emotion regulation and impulsivity differ according to gambling preferences in clinical samples of gamblers? *Addictive Behaviors*, 126, 107176. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2021.107176>
- Wai, M. ve Tiliopoulos, N. (2012). The affective and Cognitive Empathic Nature of the Dark Triad of Personality. *Personality and Individual Differences*, 52(7), 794-799.
- Weiss, N. H., Kiefer, R., Goncharenko, S., Raudales, A. M., Forkus, S. R., Schick, M. R. ve Contractor, A. A. (2022). Emotion regulation and substance use: A meta-analysis. *Drug and alcohol dependence*, 230, 109131. <https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2021.109131>
- Weiss, N. H., Tull, M. T., Viana, A. G., Anestis, M. D. ve Gratz, K. L. (2012). Impulsive behaviors as an emotion regulation strategy: Examining associations between PTSD, emotion dysregulation, and impulsive behaviors among substance dependent inpatients. *Journal of Anxiety Disorders*, 26(3), 453-458. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2012.01.007>
- Whiteside, S. P. ve Lynam, D. R. (2001). The five-factor model and impulsivity: Using a structural model of personality to understand impulsivity. *Personality and Individual Differences*, 30(4), 669-689.
- Xu, E., Li, j., Zapetis, S., Keefe, K., Trull, T. ve Stange, J., (2024) Momentary impulsivity interferes with emotion regulation strategy prioritization in everyday life in remitted depression, *Behaviour Research and Therapy*.
- Yang, Y., Glenn, A. L. ve Raine, A. (2008). Brain abnormalities in antisocial individuals: Implications for the law. *Behavioral Sciences & the Law*, 26(1), 65–83. <https://doi.org/10.1002/bsl.788>

- Yaş, E. N. (2019). *Sağlık çalışanlarının, bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin ve öz anlayış düzeylerinin anksiyete düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yazıcı, K. ve Yazıcı, A. E. (2010). Dürtüsellüğün Nöroanatomik ve Nörokimyasal Temelleri- Neuroanatomical and Neurochemical Basis of Impulsivity. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar current approaches in psychiatry*.
- Yılmaz A. Suça yönelmiş ve yönelmemiş 14-18 yaş arası ergenlerin empati düzeylerinin ve ana-baba tutumlarının incelenmesi (yüksek lisans tezi). Bursa:Uludağ Üniversitesi; 2009.
- Yılmaz, M. (2009). Suça yönelen ve yönelmeyen ergenlerin empati düzeylerinin karşılaştırılması. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Zalewski, M., Lengua, L. J., Wilson, A. C., Trancik, A. ve Bazinet, A. (2011). Associations of coping and appraisal styles with emotion regulation during preadolescence. *Journal of Experimental Child Psychology*, 110(2), 141–158. doi:10.1016/j.jecp.2011.03.001

EKLER

EK-A

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL KARARI

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurul Başkanlığı

ETİK KURUL KARAR ÖRNEĞİ

Toplantı No	Toplantı Tarihi	Toplantı Saati	Toplantı Yeri
2024 – 22	30.12.2024	14.00	Rektör Yardımcısı Odası

KARAR NO: 2024-22-04: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı 231424013 numaralı Bahar KOÇAK' ın, Dr. Öğr. Üyesi Hanife YILMAZ ÇENGEL' in danışmanlığında yürütülen "Kasten Öldürme Suçu Sebebiyle Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Erkek Hükümlüler ile Suç Geçmişi Bulunmayan Erkek Bireylerde Dürtüsellik, Duygu Düzenleme Becerileri ve Empatik Eğilimlerin Karşılaştırılması" konulu çalışması görüşüldü yapacağı anket sorularının, etik kurallara uygun olup olmadığını tespit etmek üzere, İGÜ Etik Kurulumuzun 30.10.2024 tarih ve 2024-16 sayılı toplantısında, İGÜ Etik Kurul Yönergesinin 12(1) maddesine göre değerlendirme yapmak üzere görevlendirilen öğretim elemanlarının raporları incelenmiş olup, ilgili çalışmada yer alan bilimsel araştırmanın etik kurallara uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLI GİBİDİR

Etik Kurul Başkanlığı 30.12.2024 TARİH 2024 – 22 ETİK KURUL TOPLANTI TUTANAĞI KARAR ÖRNEĞİ

Cihangir Mah. Şehit Jandarma Komando Er Hakan Öner Sokak No:1 34310 Avcılar / İSTANBUL
Tel: (+90212) 422 70 00 Faks: (+90212) 422 74 01
www.gelisim.edu.tr <https://ibirim.gelisim.edu.tr> ibirim@gelisim.edu.tr

KYS.YD.004 / 4.08.2022 / 0 / 4.08.2022

1/1

T.C. ADALET BAKANLIĞI ARAŞTIRMA İZİN ONAYI

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : E-57292265-204.04-237/22538
Konu : Bahar KOÇAK'ın Araştırma Talebi

31.01.2025

BAKIRKÖY CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi : 07.01.2025 tarihli ve E-72489610-2025/679 sayılı yazınız.

Marmara Açık Ceza İnfaz Kurumunda Psikolog olarak görev yapan aynı zamanda İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Bahar KOÇAK'ın, "Kasten Öldürme Suçu Sebebiyle Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Erkek Hükümlüler ile Suç Geçmişi Bulunmayan Erkek Bireylerde Dürtüsellik, Duygu Düzenleme Becerileri ve Empatik Eğilimlerin Karşılaştırılması" konulu çalışması kapsamında Marmara 3 ve 7 No.lu I. Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan kasten öldürme suçu işlemiş 150 erkek hükümlü ile araştırma yapma talebine ilişkin ilgi yazı ve ekleri incelendi.

Söz konusu talep; Marmara 3 ve 7 No.lu I. Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında, kurumların belirleyeceği gün ve saatlerde, çalışma sürecinde kurum işleyişinin aksatılmaması, özel hayatın gizliliği ilkesine dikkat edilmesi, çalışmaya katılacak hükümlü ve tutukluların bilgilendirilmesi ve bilgilendirilmiş onam formu doldurulması, terör suçundan hükümlü ve tutukluların çalışmaya dahil edilmemesi, araştırmanın konusuyla sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin çalışmayı yapacak kişi tarafından Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi, araştırma sonucunun Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün izni olmaksızın yayımlanmaması koşullarıyla uygun görülmüştür.

Gereği ile ilgili kişiye ve ceza infaz kurumuna bu yönde bilgi verilmesini rica ederim.

Namık Kemal VAROL
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Ek : İlgi yazı ve ekleri

Bu belge, güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://statustas.uyap.gov.tr>

Hacı Bayram Mahallesi Ağah Efendi Caddesi 12/1 Altınözü/ANKARA
Ticaret Sicil No : (0312) 507 04 00 Faks No : (0312) 223 60 07
e-posta : cte.pis@adalet.gov.tr İnternet Adresi : www.cte.adalet.gov.tr
Kep Adresi : adaletbakanligi@ho01.kep.tr

İlgi için : Merve ÇAKIROĞLU
Şube Müdürü
Telefon No : (0312) 507 05 32

UYAP Sistemlerinde bu dokümana <https://statustas.uyap.gov.tr> adresinden Gr1vFPP - eLbUNpp - 0xQ/dfX - T4VmUA ile erişebilirsiniz

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Sizi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurulu'ndan izin alınan ve klinik psikoloji yüksek lisans programı kapsamında kasten öldürme suçunun nedenlerini anlamak ve çözümüne katkı sunmak amacıyla araştırmaya davet ediyoruz. Size dört adet ölçek verilecektir ve tahminen 20 dakika sürecektir. Formdaki soruları eksiksiz cevaplamanız ve baskı altında kalmadan size en uygun gelen seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkına sahiptir. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecek ve size bir ödeme yapılmayacaktır. Çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır.

Yukarıda amacı ve içeriği belirtilen bu araştırma ile ilgili bilgiler tarafıma aktarıldı. Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğim takdirde gerek araştırma yürütülürken gerekse yayımlandığında kimliğimin gizli tutulacağı konusunda güvence aldım. Bana ait verilerin kullanımına izin veriyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin dikkatle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden çekilebilirim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana herhangi bir ödeme yapılamayacaktır. Araştırma ile ilgili bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu çalışmaya hiçbir baskı altında kalmadan kendi bireysel onayım ile katılıyorum.

Katılımcının imzası:

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU
(CEZA İNFAZ KURUMU)

1) Yaşınız:

2) Eğitim durumunuz nedir?

Okur yazar () İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu ()
Lise mezunu () Üniversite mezunu () Diğer:.....

3) Medeni durumunuz nedir?

Evli () Boşanmış/ Dul () Bekar () Nikahsız birlikte yaşıyor ()

4) Çocuk Sayısı:

Çocuğum yok. () 1 çocuğum var () 2- 3 çocuğum var () 4 ve üstü ()

5) Ceza infaz kurumuna girmeden önceki çalışma durumunuz:

Düzenli bir işim vardı. ()

Bir işim yoktu. ()

Ara sıra gündelik işlerde çalışırdım. ()

Yasal olmayan (illegal) gelirlerim vardı. ()

6) Aylık Geliriniz:

Düşük () Orta () Yüksek ()

7) Anne, baba, kardeş ve diğer aile üyeleriyle ilişkileriniz nasıldır?

Çok iyi ()

İyi ()

Kötü ()

Görüşmüyorum ()

8) Ceza infaz kurumuna girmeden önce esrar, eroin, kokain gibi bağımlılık yapan psikoaktif madde kullanımınız var mıydı?

Evet () Hayır ()

Cevabınız evet ise, hangi madde/maddeler kullanıyordunuz?:

Madde kullanımına kaç yaşında başladınız?

9) Daha önce psikiyatrik bir tanı aldınız mı?

Evet () Hayır ()

Cevap evet ise tanı:

10) Ailenizde psikiyatrik bir tanı alan var mı?

Evet () Hayır ()

Cevap evet ise tanı:

11) Suç kime karşı işlendi?

Anne () Baba () Çocuk () Eş () Kardeş ()

Akraba () Arkadaş () Tanımıyorum () Diğer :.....

12) Suç ile ilgili olarak ne hissediyorsunuz?

Pişmanım () Pişman değilim. () Suç işlemedim. ()

13) Ne kadar süredir ceza infaz kurumunda bulunuyorsunuz?.....

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU
(SUÇ GEÇMİŞİ OLMAYAN KATILIMCILAR)

Geçmişte herhangi bir suçtan hüküm giydiniz mi ya da adli sicil kaydınız herhangi bir ceza var mı?

Hayır () Evet ()

1) Yaşınız:

2) Eğitim durumunuz nedir?

Okuryazar () İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu ()

Lise mezunu () Üniversite mezunu () Diğer:.....

3) Medeni durumunuz nedir?

Evli () Boşanmış/ Dul () Bekar () Nikahsız birlikte yaşıyor ()

4) Çocuk Sayısı:

Çocuğum yok. () 1 çocuğum var () 2- 3 çocuğum var () 4 ve üstü ()

5) Çalışma durumunuz:

Düzenli bir işim var. ()

Bir işim yok ()

Ara sıra gündelik işlerde çalışıyorum ()

Yasal olmayan (illegal) gelirlerim var ()

6) Aylık Geliriniz:

Düşük () Orta () Yüksek ()

7) Anne, baba, kardeş ve diğer aile üyeleriyle ilişkileriniz nasıldır?

Çok iyi ()

İyi ()

Kötü ()

Görüşmüyorum ()

8) Esrar, eroin, kokain gibi bağımlılık yapan psikoaktif madde kullanımınız var mı?

Evet ()

Hayır ()

Geçmişte kullanımım vardı. ()

9) (Devam eden /geçmişte kullanımınız var ise cevaplayınız.)

Hangi madde/ maddeler kullanımınız var? Geçmişte hangi madde/ maddeler kullanımınız vardı?

10) (Devam eden / geçmişte kullanımınız var ise cevaplayınız.)

Madde kullanımına kaç yaşında başladınız?

11) (Devam eden kullanımınız var ise cevaplayınız.)

Madde kullanım sıklığınız nedir?

Çok seyrek ()

Haftada birkaç gün ()

Haftanın çoğunluğunda var ()

Hemen hemen her gün ()

12) Daha önce psikiyatrik bir tanı aldınız mı?

Evet ()

Hayır ()

(Yanıtınız evet ise bu soruyu cevaplayınız.) Tanınız nedir?

13) Ailenizde psikiyatrik bir tanı alan var mı?

Evet ()

Hayır ()

(Yanıtınız evet ise bu soruyu cevaplayınız.) Tanı nedir?

BARRAT DÜRTÜSELLİK- KISA FORMU

İnsanlar farklı durumlarda gösterdiği düşünce ve davranışları ile birbirlerinden ayrılırlar. Bu test bazı durumlarda nasıl düşündüğünüzü ve davrandığınızı ölçen bir testtir.

Lütfen her cümleyi okuyunuz ve bu sayfanın sağındaki, size en uygun daire içine X koyunuz.

Cevaplamak için çok zaman ayırmayınız. Hızlı ve dürüstçe cevap veriniz.

	Nadiren / Hiçbir Zaman	Bazen	Sıklıkla	Hemen Her zaman / Her zaman
1) İşlerimi dikkatle planlarım.				
2) Düşünmeden iş yaparım.				
3) Dikkat etmem.				
4) Uçuşan düşüncelerim var.				
5) Dikkatli düşünen birisiyim.				
6) İş güvenliğine dikkat ederim.				
7) Düşünmeden bir şeyler söylerim.				
8) Düşünmeden hareket ederim.				
9) Zor problemler çözmem, gerektiğinde kolayca sıkılırım.				
10) Aklıma estiği gibi hareket ederim.				
11) Düşünerek hareket ederim.				
12) Düşünmeden alışveriş yaparım.				
13) Hobilerimi değiştiririm.				
14) Kazandığımdan daha fazla harcarım.				
15) Geleceğini düşünen birisiyim.				

DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ ÖLÇEĞİ

Değerli Katılımcı,

Aşağıda son bir hafta içerisinde yaşamış olabileceğiniz duygularla ilgili bazı ifadeler bulacaksınız. Lütfen, her bir ifadenin yanına size en uygun gelen cevabı işaretleyiniz. Lütfen ifadelerde çok zaman harcamayınız, aklınıza ilk gelen cevabı işaretleyiniz, aklınıza ilk gelen yanıt büyük olasılıkla en iyisidir.

Duygularla Baş Etme: Son bir hafta içerisinde...	Hiç	Nadiren	Bazen	Sık Sık	Neredeyse Her Zaman
1) Hissettiklerime bilinçli olarak dikkat edebildim.					
2) Bilinçli olarak olumlu hisler ortaya çıkarabildim.					
3) Duygusal tepkilerimi anladım.					
4) Olumsuz hislerime tahammül edebildim.					
5) Olumsuz hislerimi kabul edebildim.					
6) Hislerimi adlandırabildim.					
7) Hissettiklerimle ilgili net bir fiziksel algıya sahiptim.					
8) Olumsuz hislerle karşı karşıya kalacak bile olsam, ne yapmak istiyorsam onu yaptım.					
9) Sıkıntılı durumlarda kendime güvence vermeye çalıştım.					
10) Olumsuz hislerim üzerinde bir etki yaratabildim.					
11) Hissettiklerimin ne anlama geldiklerini biliyordum.					
12) Gerektiğinde olumsuz duygularıma odaklanabildim.					

13) Herhangi bir anda hangi duyguyu hissettiğimi biliyordum.					
14) Belli durumlardaki duygusal değişimlere karşı vücudumun gösterdiği değişiklikleri bilinçli olarak fark ettim.					
15) Duygusal olarak sıkıntılı olan durumlarda kendimi neşelendirmeye çalıştım.					
16) Olumsuz hislerime rağmen yapmak istediklerimi yaptım.					
17) Olumsuz olsalar bile hissettiklerimle aram iyiydi.					
18) Olumsuz hislerim yoğun olsalar bile onlara tahammül edebileceğimden emindim.					
19) Hislerimi bilinçli olarak deneyimleyebildim.					
20) Hissettiklerimin nedenlerinin farkındaydım.					
21) Hissettiklerimi etkileyebileceğimin farkındaydım.					
22) Bunu yaparken olumsuz hislerimi tetikleyebileceğini veya yoğunlaştırabileceğini düşünmememe rağmen benim için önemli olan amaçlarımı sürdürdüm.					
23) Olumsuz hislerimi başımdan defetmeye çalışmadan deneyimleyebildim.					
24) Fiziksel duyumsamalarım nasıl hissettiğimin iyi birer göstergesiydi.					
25) Hangi duyguları yaşadığım konusunda nettim.					
26) Olumsuz hislerimi tolere edebildim.					
27) Duygusal olarak sıkıntılı durumlarda kendi kendimi destekledim.					

EMPATİK EĞİLİM ÖLÇEĞİ

Değerli katılımcı;

Aşağıda 20 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerdeki ifadelerin yanına kendinize en uygun gelen cevabı işaretleyiniz. Aklınıza ilk gelen seçenek muhtemelen en doğru olanıdır.

	TAMAMEN AYKIRI	OLDUKÇA AYKIRI	KARARSIZIM	OLDUKÇA UYGUN	TAMAMEN UYGUN
1)Çok sayıda dostum var.					
2)Film seyrederken bazen gözlerim yaşarır.					
3) Sıklıkla kendimi yalnız hissederim.					
4) Bana dertlerini anlatanlar yanımdan ferahlamış olarak ayrılırlar.					
5) Başkalarının problemleri, beni kendi problemlerim gibi ilgilendirir.					
6) Duygularımı başkalarına iletmede güçlük çekerim.					
7) İnsanların film seyrederken ağlamaları tuhafıma gider.					
8) Birisiyle tartışırken bazen dikkatim onun					

söylediklerinden çok vereceğim cevaplar üzerinde yoğunlaşır.					
9) Çevremde çok sevilen bir insanım.					
10) Televizyondaki filmler mutlu sonla bitince rahatlarım.					
11) Düşüncelerimi başkalarına iletmekte güçlük çektiğim olur.					
12) İnsanların çoğu bencildir.					
13) Sinirli bir insanım.					
14) Genellikle insanlara güvenirim.					
15) İnsanlar beni tam olarak anlamıyorlar.					
16)Girişken bir insanım.					
17) Bir yakınıma derdimi anlatmak beni rahatlatır.					
18) Genellikle hayatımdan memnunum.					
19) Yakınlarım bana sık sık dertlerini anlatırlar.					
20) Genellikle keyfim yerindedir.					

ÖZGEÇMİŞ

Bahar KOÇAK, 2021 yılında Bahçeşehir Üniversitesi Psikoloji bölümünden tam burslu ve yüksek onur derecesi ile mezun olmuştur. Çeşitli psikoloji eğitimlerini tamamlamıştır. Lisans eğitimi ve diğer eğitimler kapsamında hastane ve okullarda gönüllü stajlar yapmış, farklı psikolojik değerlendirme ve terapi uygulamalarında aktif görev almıştır. Anaokulunda çocuklarla gelişimsel odaklı çalışmalar yürütmüş, aynı zamanda süpervizyon eşliğinde bireysel terapi seanslarını gerçekleştirmiştir. 2023 yılında İstanbul Gelişim Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans eğitimine başlamıştır. 2023 yılından itibaren T.C. Adalet Bakanlığına bağlı ceza ve infaz kurumunda psikolog olarak çalışmaktadır.

